ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FRANSA'NIN KENTSELYEŞİL ALANLARIN TARİHSEL SÜRECİNİN PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zahra Mohamed Hagayo

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ÇANKIRI
2020

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

FRANSA'NIN KENTSEL YEŞİL ALANLARIN TARİHSEL SÜRECİNİN PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zahra Mohamed Hagayo

Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarliği Anabilim Dalı

Danışma: Doç. Dr. B. Cemil BİLGİLİ

Kırsal ya da kentsel alanlarda yeşil alanın varlığ, estetiği ve kaliteyi artırmanın yanında, insanın çevresi ile ilişkisini de sağlamaktadır. Bu durumu göstermek amacıyla, Fransa'nın bazı kentlerinden örnek alarak kentsel açık yeşil alanların avantajı gösterilmektedir. Kırsal peyzajın içerisinde yer alan barınma amaçlı konut inşaası zamanla kentleşme olgusuna dönüşmüş, geniş coğrafyaları istila etmiştir. Yeşil alanların bulunmadığı veya yeterince yer almadığı kentleşme süreci sonunda, insanoğlu yeşil alanların yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğunu anlamıştır. Bu çalışma kapsamında Fransa'nın kentsel yeşil alanların varlığı tarihsel süreç içerisinde irdelenmiştır. Fransa yeşil alanlarının sanayı devrimi ile çok gelişmeye başladığı ve farklı türlerde sürekli ortaya çıkmaya devam ettiği görülmüştür. Bu çalışmanın amacı; Fransa'nın yeşil alanlarının tarihi şüreçlerini değerlendirilerek park, bahçe ve fonksiyonel amaçlı kullanımların belirlenmesidir. Ayrıca her ülkede olduğu gibi Fransa'nın kensel yeşil alan tipolojisi de bulunmaktadır. Bu çalışmada Fransa'da en çok kullanılan yeşil alan tipolojiler incelenmiştir. Yeşil alanların varlığı, yaşanılan çevrenin kalitesi ile ilgili olarak önde gelen kriterlerden biridir. Bu çalışmanın son aşamasında, Fransa'da bulunan yeşil alanların yaşayanlar için erişilebilir olup olmadığını anlamak amacıyla örneklemalanı olarak Paris kenti seçilmiştir. Paris kentinde halkın açık yeşil alanlara erişilebilirlik durumları değerlendirilmiştir.

2020, 105 sayfa

Anahtar kelimeler: Kentleşme, Açık yeşil alanlar, Fransa, Park, Bahçe

ABSTRACT

Master Thesis

EVALUATION OF THE HISTORICAL PROCESS OF FRENCH'S URBAN GREEN AREAS IN TERMS OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

Zahra mohamed hagayo

Çankırı Karatekin University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Assoc. Professor B. Cemil BİLGİLİ

The existence of green areas in rural or urban areas not only increases the aesthetics and quality, but also provides its relationship for both people and the environment. To show this, the advantage of urban open green areas is shown by taking examples from some cities of France. Human beings' first settlements are undoubtedly surrounded by rural green areas. The housing construction for housing within the rural landscape has turned into an urbanization phenomenon in time, and has invaded wide geographies. At the end of the urbanization process, where there are no or not enough green areas, human beings have understood that green areas are an indispensable part of their life. In this study, the existence of France's urban open green areas was examined in the historical process. It has been observed that France began to develop green spaces a lot with the industrial revolution and continue to appear in different types constantly. The purpose of this study is to evaluate the history of France's open green spaces and determine the uses for parks, gardens and functional purposes. In addition, as in every country, France has a typology of urban open green spaces.. The existence of green areas is one of the first criteria specified by the population regarding the quality of the environment in which they live. At the end of this study, the city of Paris was chosen as the study area to understand whether the green areas in France are accessible to residents. Accessibility areas of public green spaces in the city of Paris were evaluated.

2020,105 pages

Keywords: Urbanization, Open green areas, France, Park, Garden

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

“Fransa’nın Kentsel Yeşil Alanların Tarihsel Sürecinin Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi” isimli bu çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’ndaYüksek Lisans Tezi olarakhazırlanmıştır.

Çalışmalarım sırasında, görüş ve önerilerinden faydalandığım, yardımını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. B. Cemil BİLGİLİ’ye teşekkür ederim. Çalışma konusunda görüş ve önerilerinden faydalandığım, Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim elemanlarına teşekkür ederim. Bu çalışma sırasında ve öğrenim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Zahra Mohamed Hagayo

Çankırı, Kasım, 2020

SİMGELER DİZİNİ

%	Yüzde
AJOCL	Lyon Kasabanın işçinin bahçesi derneği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AITF	Fransa Toprak Mühendisleri Derneği
AIVF	Fransa Şehirleri Mühendisler Birliği
CO2	Karbon dioksit
HA	Hektar
HLM	Düşük Kiralık Konut
İNSEE	Ulusal İstatistik ve Ekonomik Çalışmalar Enstitüsü
JTSE	Tüm Eyaletlerinde Bahçe
KM	Kilometre
M^2	Metrekare
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
O3	Ozon
SFU	Fransız Şehir Plancıları Topluluğu
TGV	Yüksek Hızlı Tren
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UV	Ultraviyole (Morötesi)
VEG DUD	Sürdürülebilir Kentsel Gelişimde Bitkilerin Rolü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2. 1 Yeşil alanların sosyallaşme üzerine etkisi 9
Şekil 2. 2 Nantes'in bitki bahçesi 11

Şekil 3. 1 Fransa'nın konumu 13

Şekil 4. 1 Rustik figürler örneği 15
Şekil 4. 2 Danubian evleri 16
Şekil 4. 3 Rubané'nin evleri 17
Şekil 4. 4 Cardo maximus ve maximus eksenleri 21
Şekil 4. 5 Gallo-Roman şehrin forumu Gallo-Roman şehrin forumu 22
Şekil 4. 6 Antik dönemde Lyon şehri 23
Şekil 4. 7 Gallo-Romalılar kentsel yaşam alanı 24
Şekil 4. 8 Gallo-Romalılar kırsal yaşam alanı 25
Şekil 4. 9 Orta Çağ'ın kırsal habitatı 28
Şekil 4. 10 Ortaçağ burjuva evleri 29
Şekil 4. 11 Amboise kalenin komunu 30
Şekil 4. 12 Vendôme kasabanın komunu 30
Şekil 4. 13 Rönesans mimarin orneği Garnier sarayın Cephesi 33
Şekil 4. 14 Chenonceau sarayın çiçek tarhlaı 34
Şekil 4. 15 Chenonceau sarayı su jeti 35
Şekil 4. 16 Karyatid Labirenti 36
Şekil 4. 17 1850-1870 yılları arasında Haussmannyan "atılımlar 39
Şekil 4. 18 Paris'in houssmann tarafından geçekleştirilen dönüşümü 40
Şekil 4. 19 Barcelona kent planı 41
Şekil 4. 20 Bir Sanayi Şehri 42
Şekil 4. 21 Cergy-Pontoise şehrinin konumu 46
Şekil 4. 22 Evry şehrinin konumu 47
Şekil 4. 23 Saint-Quentin-en-Yvelines şehrinin konumu 47
Şekil 4. 24 Marne-la-vallée şehrinin konumu 48
Şekil 4. 25 Senart şehrinin konumu 48
Şekil 4. 26 Alsace eko-müzesinin ortaçağ bahçesinde kare ekili alan 51
Şekil 4. 27 Plessis'in çevrelediği bahçe 52
Şekil 4. 28 Plessis'in çevrelediği bahçe 52
Şekil 4. 29 Treillage (kafes) örneği 54
Şekil 4. 30 Bir ortaçağ çeşme örneği 55
Şekil 4. 31 Taşla yapılmış koridor 56
Şekil 4. 32 Otlarla yapılmış koridor 56
Şekil 4. 33 Kral Rende'nin botanik bahçesi 57
Şekil 4. 34 Montpellıer'in botanık bahçe planı 58
Şekil 4. 35 Montpellıer'in botanık bahçe 59
Şekil 4. 36 Paris'te beşinci kasabada botanik bahçesi 59

Şekil 4. 37 Versay park genel görünümü..... 61
Şekil 4. 38 Latone, kuzey ve midi parterre(çiçek tarhları) 62
Şekil 4. 39 Versay parkın büyük kanalının havadan görünümü..... 63
Şekil 4. 40 Versaille'inçeşmeleri 64
Şekil 4. 41 Versaille bahçenin portakallık görünümü 65
Şekil 4. 42 Versaille bahçenin koruları..... 66
Şekil 4. 43 1845'yıllar da Paris'te Pazar bahçesinde ürettikleri sebzeleri satılmaya giden adamlar..... 67
Şekil 4. 44 Arboretum 'de Balaine'nin konumu 68
Şekil 4. 45 Balainear boretum ilkbahar görüntü..... 69
Şekil 4. 46 VillaThuretarboretum 1889..... 70
Şekil 4. 47 Foux arboretum resim..... 71
Şekil 4. 48 Promenade du Peyrou olarak adlandırılan yürüyüş alanı..... 72
Şekil 4. 49 Colline Puget park konumu..... 73
Şekil 4. 50 CollinePuget bahçenin Çağlayanları 74
Şekil 4. 51 Colline Puget bahçenin giriş kapı..... 74
Şekil 4. 52 Colline Puget bahçenin giriş kapı..... 75
Şekil 4. 53 Louis XIV adlandırılmış kuzey büyük 76
Şekil 4. 54 Bois de Vincennes konumu..... 77
Şekil 4. 55 Bois de Vincennes parkı..... 77
Şekil 4. 56 ilk Sedan kasabada kurulmuş İşçi bahçesi..... 79
Şekil 4. 57 Monchat işçinin bahçesinden bir görünüm..... 80
Şekil 4. 58 Ortak bahçelerin logosu..... 85
Şekil 4. 59 Chambovet paylaşan bahçenin derneği 86
Şekil 4. 60 Loeb'insebastien loeb yarış xperience 88
Şekil 4. 61 Buz devri 88
Şekil 4. 62 Bois-le-Roi açık ve eğlence merkezi (Seine-et-Marne) 90
Şekil 4. 63 Paris Parkları (Orijinal 2020) 96
Şekil 4. 64 Paris Parklarının ulaşılabilirliği (Orijinal 2020)..... 97

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1 Kentlerdeki yeşil alanların tipolojisi 93

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR ..... **iii**
SİMGELER DİZİNİ ..... **iv**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **v**
ÇİZELGELER DİZİNİ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
1.GİRİŞ **1**
2.1 Kentsel Açık-Yeşil alanları Katkıları **3**
2.1.1 Kentsel yeşil alanların kent sıcaklığına etkisi **3**
2.1.2 Yeşil alanların havanın temizlenmesine etkisi **3**
2.1.3 Yeşil alanın su kalitesine etkisi **4**
2.1.4 Yeşil alanların estetik etkileri **5**
2.1.5 Yeşil alanların erozyon kontrolündeki etkileri **5**
2.1.6 Yeşil alanların kentsel biyolojik çeşitliliğe katkıları **5**
2.1.7 Yeşil alanların insan sağlığına etkileri ve fiziksel aktiviteyi teşvik edici özellikleri **6**
2.1.8 Yeşil alanların stress azaltıcı etkileri **7**
2.1.9 Yeşil alanların sosyalleşme üzerine etkileri **8**
2.1.10 Yeşil alanların gürültü ve rüzgâra karşı korucuyu etkisi **10**
2.1.11 Yeşil alanlar ekonomik katkıları **10**
3. MATERYAL VE YÖNTEM **12**
3.1 Materyal **12**
3.2 Yöntem **13**
4. BULGULAR VE TARTIŞMA **14**
4.1 Fransa'da Kentleşme Olgusu **15**
4.1.1 Neolitik dönemi **15**
4.1.2 Antik dönem **19**
4.1.3 Orta çağ dönemi **26**
4.1.4 Rönesans dönemi **32**
4.1.5 Çağ daş dönemi **36**

4.2.3 Rönesans bahçesi 60
4.2.4 Pazar bahçesi 66
4.2.5 Arboretum bahçesi 67
4.2.6 Yürüyüş alanı (promenad alanları) 71
4.2.7 Kamusal yeşil alanlar 72
4.2.8 Aile bahçesi 78
4.2.9 Mili park ve bölgesel doğal parkı.....80
4.2.10 Paylaşan bahçesi 83
4.2.11 Eğlence Parkı 86
4.3. Fransa'da Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması 89
4.3.1 AIVF tipolojisi 90
4.3.2 Catherine de Vilmorin tarafından önerilenyeil alantipolojisi.....91
4.3.3 Philipe Clergeau tarafından önerilen yeşil alan tipolojisi 93
4.3.4 Fransa'da yeşil alan standartları 94
4.4. Yeşil Alanların Ulaşılabilirliği.....94
5.SONUÇ 98
KAYNAKLAR.....101
ÖZGEÇMİŞ 105

1.GİRİŞ

Neolitik dönemde, insanlar hareket etmeyi durdurmuş ve küçük köylerde toplanan evleri inşa edip yerleşik hale geçmiştir. Bu Fransa'da da şehir planlamasının başlangıcıdır. Aslında insanlar bu küçük evlerde yaşamaya devam etmekle kalmayıp, antik dönemden çağdaş döneme kadar evlerinde yeni inşaat tarzını icat etmeye çalışmıştır. Böylece inşa ettiği bu küçük şehirlerde ticarete ve çeşitli etkinlikler yapmaya başlamışlardır (Anonymous 2019k). Öte yandan, XIX. Yüzyılda kentleri değiştiren sanayi devrimi olgusu ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi; nüfus artışı ile birlikte, imkânsız gibi görünen aralıksız bir kentleşmeye yol açmıştır. Büyük Amerikan şehirleri gibi, Fransa'nın başkenti Paris de hızla gelişmiş ve eski bir ortaçağ kentinden ilham verici modern bir şehre geçerek birçok dönüşüm geçirmiş, ülkenin nüfusunu çekip, tüm zenginliğinin yoğunlaştığı bir kentsel olgusu oluşmuştur (Emond 2017).

Buna ek olarak, 1836'da 1 milyondan Paris'te 1886'da 3 milyona yükselen nüfus ve bu nüfusun yoğunlaşmasının hafife alınması çeşitli zorluklar ortaya çıkarmıştır. Özellikle ekonomik, sosyal ve çevresel düzlemlerde dengesizliğe neden olup, toplumla ilgili sorunlar ortaya çıkaran ciddi bir durum haline gelmiştir (Emond 2017). Bu bağlamda; bu trajediyle karşı karşıya kalan şehir politikası sessiz kalmamış ve çözüm bulmaya çalışmıştır. Bunu yapmak için, Paris'ten 30 kilometre uzaklıkta ikincil şehirler oluşturma fikrine dayanan bir program bile oluşturulmuştur. Bu durum: devletin yönetimi altındaki yerel seçilmiş yetkililerin bağımsız yönetiminde olan bir tür projedir (Fouchier 1999).

Ancak, ekonomik sorunun dışında, bu sistem çevre için bir çözüm getirememiştir. Aksinebuyeni şehirler politikasının sağladığı kentsel gelişim, tıpkı Paris şehrinin kentsel gelişimi gibi kentte doğanın kademeli olarak yok olmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum diğer yandan, modern kentse lbölgenin yoğunlaşması, arazi baskısı, yapılı çevrenin sürekli yapılaşma ve insan faaliyetlerinin yoğunlaşması gibi çeşitli kentsel sorunların kentsel ısı adalarının oluşumuna katkıda bulunmasına neden olmuştur. Bu yüzden şehirlerde yaşamak gittikçe zorlaşmıştır (Emond 2017).

Bununla birlikte, temiz hava, doğaya kaçış, sakinlik, rahatlama ve dinlenmeye hevesli şehir sakinlerinin talepleri ve nesil düşünürlerin kentsel yaşam ortamını iyileştirmek için çabaları, şehirlerin doğa ile bütünleşmesine neden olmuştur (Richez and Richez-Battesti 1970).

Bu bağlamda 1960 yılından itibaren Fransa'daki yeşil alan varlığı artmaya başlamış, parklar, bahçeler, eğlence ve spor alanları, yollar veya basit bitkisel omuzlar (omuzlar, yolun sınırı arasındaki yolun parçasıdır) gibi farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Diğer ülkelerde olduğu gibi Fransa'da, kentsel politikanın çeşitli aktörleri tarafından kurulan yeşil alanları sınıflandıran bir tipoloji vardır. Yeşil alan politikasına ilişkin 8 Şubat 1973 tarihli bir genelge, Fransızlar için her tür yeşil alan için yüzey alanını insanların yaş gruplarına göre belirleyen bir standart oluşturulmuştur (Richard 2013). Bu perspektif, doğal kaynakların tüketimi ve korunması arasındaki dengeyi korumayı hedefleyen, yeşil alanların: şehirleri yeniden doğallaştırmak için potansiyel alanlar veya biyolojik çeşitliliğin korunmasına elverişli alanlar olarak oluşturma eğilimidir (Rouadjia 2017) .

Bununla birlikte, yeşil alanlar kentsel ortamlarda çok önemli bir rol oynamaktadır. Yeşil alanın varlığı, çevre ve nüfusun fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde birkaç önemli olumlu etki ile ilişkili görünmektedir (Bourgogne 2010). Ancak Fransa'da da Orta Çağ'dan beri insanın asla doğduğu doğadan tamamen ayrılmak istemediği göz önünde tutulmalıdır. En ayrıcalıklı olanlar (krallar, imparatorlar, soylular...) kendilerini koruyarak, yeniden yaratarak, korunaklı alanlarda doğa ile nasıl kavuşacaklarını bilmişlerdir (Hadjer 2013).
Ancak, bu çalışmada Fransa'da öncelikle kentleşme olgusu ve yeşil alan ilişkisi incelenmiş, mevcut yeşil alanların yeterliliği ise Paris kenti yeşil alanlalarının sayısallaştırılası ve ulaşılabilirlik analizlariyle ortaya konulmuştur. Daha sonra araştırmamızın hedefi olan Fransız kentsel yeşil alanının oluşum süreçleri ve yeşil alanların planlanma anlayışları irdelenmiştir. Fransa'daki yeşil alanların tarihi bölümde, kentsel yeşil alanların evrimini günümüze kadar incelemek adına önce onun ilk ortaya çıktığı zamanı arayarak zamanda geriye gitmek gerekli olacakmıştır. Fransa'nın yeşil alanlarının sınıflandırması bölümde farklı tipolojiler vurgulanmaktadır. Son olarak araştırma sonuçlandırmadan önce, mevcut standartlar çerçevesinde yeşil alanın ulaşıbilirlikleri değerlendirilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kentsel Açık-Yeşil alanları Katkıları

2.1.1 Kentsel yeşil alanların kent sıcaklığına etkisi

Genel olarak, bitki örtüsünün tek faydasının oksijen üretimi ve yaşam ortamlarının güzelleştirmesi olduğuna inanılmaktadır. Ancak sanılanın aksine, bitki örtüsünün çevre üzerindeki faydaları çoktur. İlk önce bitki örtüsü ortamdaki havanın nemlenmesine olanak sağlamaktadır. Yeşil alanlar; gölgelendirme ve bitki su tüketiminin rolü ile hava sıcaklığını düzenleyip, kentsel iklimin dengelenmesi sağlamaktadır. Yeşil alanlar, sıcak dönemlerde 1 dereceden 4 dereceye kadar sıcaklık düşüşüne olanak sağlamaktadır (Rolland 2009).

Bu alanlar sert zeminlerin emdiği sıcaklığın potansiyelini azaltmaktadır. Bu durum insanların doğrudan güneş ışığından korunmasına yardım etmektedir. Ağaçlardan gelen gölge, binaların, yolların ve diğer yapıların yakalayabileceği ısı miktarını azaltmayı sağlamaktadır (Emond 2017).

2.1.2 Yeşil alanların havanın temizlenmesine etkisi

Ağaçlar, özellikle sera gazlarının (C02 emilimi) etkisini azaltarak, havayı arındırma ve tozunu tutarak atmosferi arındırma rolüne de sahiptir. Yaprakları ve kökleri ile bitkiler asılı parçacıkları (bunların hepsi su veya hava tarafından taşınan katı parçacıklar veya aerosollerdir), topraktaki toz ve hava kirleticileri yakalamaktadır (Emond 2017).

Partikül parçacıklar, hava kirliliğinin sağlık üzerinde zararlı etkileri olan bileşenlerinden biridir. Ağaçlar, bitkiler gibi, yağmur yağdığında yağmur suyu iledüşen, asılı tozu yakalamaktadır. Örneğin ağaçsız sokaklarda 10.000 ila 12.000litre havada parçacık bulunduğu belirtilmektedir. Ağaçlarla kaplı komşu sokaklarda ise bu değerin 3.000litre hava başına parçacık olduğu bildirilmektedir (Vida 2013).

Örneğin süs bitkileri, ortam havasından ziyade bitkinin biyokütlesindeki karbonu hareketsiz hale getirerek sera gazı olgusunu azaltamayı sağlamaktadır (Hadjer 2013).

Ozon, O3 kimyasal formülü olan ve toprağın katmanlarında stratosferde bulunan (15 ila 45 km irtifalar arasında) üç oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Dünyanın yüzeyini güneş ışınlarından gelen zararlı UV ışınlarına karşı korumaktadır. Ozon ayrıca sağlığa zararlı etkileri olan bir kirleticidir. Ağaçlar, kentsel alanlarda, özellikle en kirli şehirlerde egzoz gazlarından veya çözücülerden kaynaklanan antropojenik ozon oranını azaltmaya sağlamaktadır. Örneğin Montreal'deki ağaç örtüsündeki %10'lukbir artışının ozon konsantrasyonunda yaklaşık 4 ppm (milyarda bir kısım) azalmaya yol açacağı tahmin edilmektedir. Bu da ozon konsantrasyonunu yaklaşık olarak %6, 2'den %4,7 ya düşürecektir (Vida 2013). Örneğin, Angers şehrinde, yeşil alanların öneminin farkında olan belediye yönetimi, belediye bütçesinin neredeyse %3,5'inin şehirdeki yeşili geliştirmeye ayırmaya karar vermiştir. Bu da şehri; Fransa'da hava kalitesinin en iyi olduğu şehirlerden biri haline getirmiştir (Paplorey.and Rantchor 2017).

2.1.3 Yeşil alanın su kalitesine etkisi

Yeşil alanların bir diğer etkisi de su kalitesini artırmasıdır. Bazı tahminlere göre: ağaç örtüsünün yağmur suyunun %7'den %22'ye kadar tutarak su tasarrufusağlaya bileceğini göstermiştir. Bitkiler toprağın kirliliğinin azaltılmasınayardımcı olur ve suları belirli kimyasal bileşiklerden korur, böylece suyollarındaki ve dağılımınındaki kirlenmeler sınırlanmaktadır (Emond 2017). Bitkiler yüzey akış suyunu koruyarak, böylece atık su arıtımında ortaya çıkan maliyetleri azaltırlar. Bitkiler tarafından tutulan su, kısmen toprağa su tablasına infiltrasyon yapmaktadır, böylece doğal bir saflaştırma işlemine tabi tutulmaktadır (Hadjer 2013).

Yeşil alanlar, şehirdeki emilim alanlarının korunmasına izin verir. Bu rol hem ekolojik (bitki ve toprağa su temini) hem de kentsel planlama (sanitasyon ağlarının tıkanması) olarak düşünülebilmektedir (Bougé 2009).

Son olarak, ağaçların varlığı ısı adaları fenomenini azaltmayı mümkün kılmaktadır çünkü sağladığı gölge ortam sıcaklığını düşürmektedir (Anquez and Herlem 2011).

2.1.4 Yeşil alanların estetik etkileri

Yeşil alanların ilk rolünün kenti güzelleştirmektir. Bitkiler estetiğin bütün boyutlarını sunmaktadır: ışık, Etkileri, renkler (tüm nüanslarda yeşillikler, mavimsi ve mor, aynı zamanda çiçeklerin tüm renk şeması). Bitkilerin estetik rolü, şehir hayatı ve turist çekiciliği politikası açısından önemlidir. Resmi yarışmalar; belediyelerin bu politikayı etiketlemesine izin verip, yeşil alanı daha fazla olan kentleri ve bölgeler rekabetini oluşturmuştur (Bougé 2009). Diğer yandan yeşil alan görsel memnuniyet sunup ve yapılı çevreye uyum sağlamaktadır. Yeşi alanlar birleştirici, zevki tamamlayıcı, yumuşatıcı ve dekoratif olabilmektedir (Mohamed 2018).

2.1.5 Yeşil alanların erozyon kontrolündeki etkileri

Erozyon tanımı: genellikle birkaç yılda fark edilmeyecek yavaş bir olgudur. Toprağın kıvamını yavaş yavaş zayıflatan ve parçacıkları değiştiren su akışından kaynaklanmaktadır. Kentlerde de, kırsal alanlarda olduğu gibi orta ve uzun vadeli etkiler oldukça zararlı olabilmektedir (Marques and Bouzou 2016).

Su akışı sınırlandırılarak vejetatif örtü ile topraklar üzerindeki erozyon etkisini üç şekilde azaltmaktadır. İlk olarak, yağmur suyunun toprağa hızlı sızmasını teşvik etmektedir. Daha sonra akışları zemine sınırlar ve son olarak toprakları yağmur damlalarının etkisinden korumaktadır (Marques and Bouzou 2016).

2.1.6 Yeşil alanların kentsel biyolojik çeşitliliğe katkıları

Kentlerin genişlemesi, üzerinde bulunduğu doğal ortamları tahrip etmesine neden olmuş, böylece bitki örtüsü ortadan kaldırmış ve birçok hayvan türününn yok olmasına neden olmuştur. Öte yandan, şehirlerin günlük işleyişi fauna ve floranın biyolojik yaşamını

aksatmaktadır. Hava kirliliği gibi olumsuz koşullar bitkileri ve böcekleri etkilemekte, yine şehirlerin gece aydınlatması göçmen kuşların, böceklerin yönünü karıştırmalarına ve bitkilerin büyümelerinde bozulmalara neden olmaktadır. Bu nedenle, birçok hayvan türü ve bitki rezervi için sığınaklar olan yeşil alanlar, kentsel biyolojik çeşitlilik için üreme alanları oluşturmaktadır. Peyzaj mimarları, yeşil alanlar tarafından desteklenen biyolojik çeşitliliği teşvik etmek için estetik, eğlence, spor veya diğer amaçlar için uygun çalışma yöntemlerini (örneğin pestisitlerin kullanımının yasaklanması gibi) desteklemektedir (Marques and Bouzou 2016).

Örneğin Angers ve Nantes kentleri, yeşil alanlar lehine proaktif yatırım politikalarının uygulanması ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından yenilikçi eylemleri yoluyla sıralamada ilk iki sırada yeralmaktadır. Kasım 2014'te Ulusal Biyoçeşitlilik Stratejisi tarafından etiketlenen 21 Biyoçeşitlilik Ajansı ile Angers şehirde, flora ve faunanın kaybolmasına karşı savaşmak için iddialı hedefler koyulmuştur. Angevinler (Angers şehrinin sakinleri) harekete geçmiş ve böylece 300 mini bahçe oluşturulmuştur. Bu bahçeler yol kenarlarında kurulmuş; kent sakinleri ve işletmeler tarafından korunmuştur. Oluşturulan bahçeler, sehri doldurmak için geri dönen böcekler için çok sayıda sığınak oluşturmaktadır (Paplorey and Rantchor 2017).

Benzer şekilde Brest'te, Kentsel Ekoloji Yönetim ve Temizlik Yönetimi, bireylere tohum poşetleri dağıtımını yaparak, duvarlarında çiçekler yetiştirmelerine imkân sağlamıştır. Bu yaklaşımın sadece estetik bir amacı yoktur. Bireyleri, artık bu alanları kimyasal olarak tedavi etmemeye ve tohumlarının büyümesine izin vermeye ikna etmeyi amaçlamaktadır. Bu durum, ekolojik bahçecilik konusunda eğitim veren profesyoneller tarafından desteklenmektedir (Paplorey and Rantchor 2017).

2.1.7 Yeşil alanların insan sağlığına etkileri ve fiziksel aktiviteyi teşvik edici özellikleri

Yapılan araştırmalar, bitki örtüsünün insan ruh sağlığı ve psikolojisi üzerinde pek çok etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Birinci olarak: ağaçların görme ve zihni dinlendirdiğini, gerginliği hafifle ettiğini, insanların psikolojik sağlığını geliştirdikleri

belirtilmiştir. Yine yapılan araştırmalar: daha fazla vejetatif (bitkilerin çok olduğu alanlarda) ortamlarda yaşayan popülasyonlarda prevalansın (yani bir hastalıktan etkilenen veya kazalardan etkileneni nsan sayısının) daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu örneklere ek olarak, bitkiler soluduğumuz havanın kalitesi üzerindeki faydalarından dolayı olumsuz kentsel yaşamın koşullarının neden olabileceği astım, mevsimsel alerjiler ve akciğer hastalıklarının etkilerini azaltmaya yardımcı olmaktadır. Yeşil alanlar üzerine yapılan bir başka çalışmaya göre, yeşil alanlarda açık hava etkinlikleri uygulaması, çocuklarda hiperaktivite ve dikkat eksikliği semptomlarını azaltamayı sağlamaktadır. Çalışanlarda bitki örtülü bir çevreye sahip bir iş yeri daha iyi üretkenlik, azalmış devamsızlık ve daha iyi çalışma ilişkilerini teşvik ettiği görülmektedir (Emond 2017).

Parklar, dinlenme alanları ve parkurlar, yürüyüş, grup oyunları veya açık hava sporları gibi çeşitli fiziksel aktiviteler için hoş bir ortam sağlamaktadır. Örneğin, bölgesel ve milli parklar, sakinlerine ve turistlere gezi ve kayak gibi, vb çoğu aktiviteler imkânı vermektedir. Bununla birlikte, yavaş bir yürüyüş veya yoğun bir spor olsun, düzenli fiziksel aktivite sağlı küzerinde güçlü olumlu etkilerle ilişkilidir. Obezite riskinin yanı sıratip 2 diyabet, kardiyovasküler bozukluklar ve hipertansiyon gibi hastalıkların yaygınlığını da azaltamaktadır. Daha aktif, bireyler daha iyi günlük canlılıktan da yararlanmaktadır (Marques and Bouzou 2016). Bir parka yakın yaşayan insanların önerilen fiziksel aktivite seviyesine ulaşma olasılıkların daha yüksek olduğu ve aşırı kilolu veya obez olma olasılıklarının daha düşük olduğu gösterilmiştir (Emond 2017).

2.1.8 Yeşil alanların stress azaltıcı etkileri

Yeşil alanlar; yürüyüş, doğa yürüyüşü, bisiklete binme ve fiziksel aktiviteler için imkân sağlamaktadır. Bu alanlar içerisindeki hoş manzaralar ve daha az gürültü ile dinlenme alanları saldırganlık ve stresi azaltmaya yardımcı olmaktadır (Rolland 2009). Yeşil bir alanın yakınında yaşamak depresyon, kaygı riskini ve stres azaltmayı sağlamaktadır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda özellikle hafta sonları veya tatillerde insanlar biraz hava almak için aile pikniği veya yürüyüşlere çıkmaktadır (Bourgogne 2010).

Öte yandan, küçük bir sebze bahçesi olarak yiyecek tedarik etmek dışında, bahçenin başka bir işlevi vardır. Bahçeler biraz huzur sağlamaya yardımcı olup, kalbi rahatlatmaktadır. Aslında bir bahçe gerçek barış cennetir, çünkü sadece bir bahçede oturmak ve bitkilere bakmak gerçeği daha önce yaşadığımız sorunları unutmayı sağlamaktadır. Laure Cormier 'indoktora tezinde yapılan bir ankette, yeşil alanların strese karşı önemini açıkça ortaya koymuştur (Cormier 2011) .

Birçok psiko-evrim teorisi bu etkiyi, yani yeşil alanların strese karşı yararını açıklamaya çalışmıştır. Özellikle, 1980'lerde Amerikalı biyolog Edward Osborne Wilson tarafından geliştirilen biyofilya hipotezinin (insanların doğa ile ve diğer yaşam biçimleriyle bağlantı kurma eğilimi olduğu fikri), hem hayvanlar hem de bitkiler gibi diğer canlılarla insan teması, insan vücudunun uyumlu işleyişine katkıda bulunmaktadır. Bu hipotezi destekleyen çok sayıda bilimsel çalışma, hayvanların ve bitkilerin insan fizyolojisi ve psikolojisi üzerindeki yakınlığının olumlu bir etkisini belirlemiştir (Marques and Bouzou 2016).

2.1.9 Yeşil alanların sosyalleşme üzerine etkileri

Aslında, yeşil alan kentsel bir ortamda önemli bir sosyal rol oynamaktadır. Örneğin, yakınlarda yeşil bir alana sahip olmak sosyal bağlar yaratmak ve aidiyet duygusunu güçlendirmek için bir fırsattır. Eğer yeşil alanlar iyi tasarlanmışsa ve bakımı yapılan bir alansa, engelli veya çok küçük çocuklar gibi savunmasız gruplar için hoş bir ortam olabilmektedir. Yeşil alanlara ücretsiz ve açık erişim, ticari eğlenceye gerçek bir alternatiftir: boş zamanlarda yeşil alanlara herkes tarafından erişim eşitliğe katkıda bulunmaktadır (Rolland 2009).

Yeşil alanlar fakirlere zenginler gibi yeşil alana sahip olma fırsatı vermekte ve toplumsal barışı sağlamaktadır. 1920-1930 yıllarında''bahçe şehirleri''kavramı da aynı örneği ortaya koymuştur. Bahçe şehirleri kavramı peyzajdan yararlanan ve habitatın etrafında bir bahçe içeren bir dizi bireysel veya toplu kiralık sosyal konuttur. Ayrıca, tüm sosyal sınıf için yeşil alanın refahının tadını çıkarmak için bir fırsat sunmaktadır. Genel olarak

kollektif tesislere ve mağazalara sahip olan bir konuttur ve banliyölerde kaliteli yapılarda, hoş bir ortamda ve belirli bir sosyal karışıma ulaşma endişesiyle çalışan küçük kasabalar olarak ortaya çıkmıştır (Bourgogne 2010).

Parklar, bahçeler, rekreasyon alanları ve spor tesisleri farklı sosyal kökenlerden, farklı etnik kökenlerden ve uzak nesillerden insanların arasındaki köprüyü (küçük çocuklardan yaşlılara kadar) karşılaşabilecek tek bir yerdir. Bu da yeşil alanların açıkça toplumsal bütünleşmede rol oynadığını ve ayrımcılıkla mücadele ettiğini göstermektedir (Marques and Bouzou 2016). Öte yandan, parklarda bulunan oyunalanları çocukların buluşmasına, iletişim kurmasına ve etkileşim kurmasına izin vermektedir. Bazı parklar ve bahçeler, çocuklara, aynı zamanda bölge sakinlerine ve turistlere, yerel veya egzotik flora ve faunaya genel bir bakış sunarak eğitim işlevi de sunmaktadır (Marques and Bouzou 2016).

Örneğin Argenteuil Kasabasında (Şekil 2.1): Kasaba ortamında öğretmenler ve eğitimciler arasında yakın bir eğitim ortaklığı sayesinde, projelerinde yüzden fazla sınıf ve çeşitli eğlence merkezlerinin desteklendiği bir mekan (plantasyonlar, mini okullarda sebze bahçeleri vb) haline dönüşmüştür (Paplorey and Rantchor 2017).

Şekil 2. 1 Yeşil alanların sosyallaşme üzerine etkisi

2.1.10 Yeşil alanların gürültü ve rüzgâra karşı korucuyu etkisi

Günümüzde büyük şehirlerde insanların çoğu araba sahibi ve ayrıca birçok büyük toplu taşıma aracı da bulunmaktadır. Bu yüzden gün boyunca çalışan tüm bu araçların gürültüsü bazen dayanılmaz hale gelmektedir. Bitki örtüsü sesin yayılmasını zayıflatarak (bitkiler ses titreşimlerini emer) gürültü oluşumunu engellemektedir. Yoğun bitki örtülü alanlar gürültüye karşı doğal bir engel oluşturarak; ses seviyesini göreceli olarak düşürmektedir. Gürültüyü önleme etkinliği ekim alanlarının (plantasyon) yoğunluğu; bitki türleri; kalınlık; yükseklik; dikim yöntemine bağlıdır. *Laurus nobilis* ve *Abies* gibi bitkiler gürültüye ve hatta rüzgâra karşı korunmanın en iyi yolu gibi görünmektedir (Hadjer 2013).

Yeterince genişlikte plantasyonlar gürültüyü azaltmakta, gürültünün neden olduğu belirli sayıda psikolojik ve fizyolojik bozukluğu azaltmaya yardımcı olmaktadır. 30 metre genişliğindeki ağaç kemeri gürültüyü 6 ila 8 desibel arasında azaltmaktadır (Bougé 2009).

2.1.11 Yeşil alanlar ekonomik katkıları

Yeşil alanın faydaları sadece çevre ve insan sağlığı ile sınırlı kalmaz, aksine ülke ekonomisinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Örneğin ağaçlar, yeşil çatılar ve yeşil duvarlar enerji tasarrufu hakkında kışın ısıtma maliyetlerini %15'e kadar, yazaylarında klima maliyetlerini %50'ye kadar azaltabilmakedir (Emond 2017).

Öte yandan, yeşil alt yapının uygulanması ve sürdürülmesi yerel istihdama ve hem doğrudan hem de dolaylı olarak istihdam ve ekonomik zenginlik yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Aslında, doğrudan istihdam, parkların bulunduğu belediyenin sakinlerine fayda sağlayan alanların geliştirilmesi, bakımı ve yönetimi ile bağlantılıdır. Dolaylı istihdam, şehirlerin artan demografik ve turist çekiciliğine dayanmaktadır. Çünkü bu çekicilik daha çok başlangıçta mevcut olan ekonomik faaliyetlerin güçlendirilmesine ve şirketlerin yeni kuruluşlarının teşvik edilmesine katkıda bulunmaktadır. Öte yandan

turistlerin %11'i parkları ve bahçeleri ziyaretlerin inanan edenlerinden biri olarak görmektedir (Marquesand Bouzou 2016).

Örneğin yeşil şehirler daha fazla nüfus (Fransayı ziyaret eden10 kişiden 8'inden fazlası, yeşil alanın yakınlığı, konaklama seçiminde öncelikli bir kriterdir), işletmeler ve turistler çekmektedir. Bu da işletme tasarruflarını sağlamaktadır. Öte yandan belediye binaların açatı bahçeleri monte etmek, daha iyi yalıtım sağlayarak enerji faturalarını düşürmektedir (Paplorey and Rantchor 2017). Başka bir örnek de gerçek bir turistik mekan haline gelen Nante şehrinin 100 bahçesidir: Bunlar Nantes'te en çok ziyaret edilen yerlerdir (Şekil 2.2). Belediyenin ziyaretçileri eğlendirmek için hayal gücünü ikiye katladığı söylenmelidir: rehberli turlar, akıllı telefonlarda bulunan keşif parkurları, festivaller gibi fırsatlar sunulmuştur (Paplorey and Rantchor 2017).

Şekil 2. 2 Nantes'in bitki bahçesi

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Bu araştırmanın ana materyalini 1789'daki Fransız Devrimi'nin sonucunda kurulan Fransız Cumhuriyeti'nin kentsel yeşil alanları oluşturmaktadır. Fransa, Avrupa'nın batı ucunda yer almakta olup, Kuzeyinde kuzey denizi ile ve güneyinde Akdeniz ile sınırlıdır. Batısında Atlantik Okyanusu ve doğusunda Almanya ve İsviçre ile sınırlıdır. Fransa'nın 36.681 kasaba 101 departman ve 26 bölgeye yayılmıştır. Fransa 643.801 km²lik bir alanı kaplamaktadır ve başkenti Paris'tir. INSEE'ye Fransa'da resmi istatistiklerin üretimi, analizi ve yayınlanmasından sorumludur) göre, 1 Ocak 2020'de Fransız Cumhuriyeti'nin nüfusu 68 milyondu: 66 milyonu Fransa anakarasında ve 2 milyonu denizaşırı bölgelerde yaşamaktadır (Mayotte department istatistiklere dahil değildir) (Şekil 3.1).

Yapılan araştırmada Fransa'da yeşil alanların tarihsel gelişim süreci içerisinde yeşil alan gelişimi ve standartları araştırılmıştır. Mevcut kentsel yeşil alan standartları çerçevesinde yeşil alanların yeterliliği ulaşılabilirlik çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan materyal

- ✓ Araştırma alanına ait fotoğraf
- ✓ Araştırma alanın haritası
- ✓ Araştırma konusu ile ilgili makale ve tezler
- ✓ Alana ilişkin daha önce yapılmış olan kentsel açık yeşil alan sistemleri ile ilgili çalışmalar
- ✓ Google Earth kullanılarak araştırma alanın konumu ve alansal sınırları belirlenmiştir

Şekil 3. 1 Fransa'nın konumu

3.2 Yöntem

Bu çalışmada genel olarak; envanter analiz ve değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada Fransa'nın kentsel yeşil alanlarının saptanması amacıyla yapılan çalışmalara öncelikle Fransa'nın şehrilerinde neolitik dönemden günümüze kentleşme sürecinde yeşil alanların oluşumu incelenmiştir. Bu araştırmada yöntem olarak Fransa'da kentleşme olgusu tarihsel süreçte analiz edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra Fransa'nın önemli yeşil alanlarından bazıları değerlerlendirilmiştir. Google earth üzerinden sayısallaştırılarak oluşturulan yeşil alanların yeterliliği ulaşılabilirlik temelinde analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Fransız bahçeleri 16. ve 17. yüzyıllarda ortaya çıktmıştır. Fransız bahçesinin en ünlü örneklerinden biri André Nôtre'nin bahçe tasarımlarıdır. İtalyan bahçesinden miras kalan Fransız bahçesi veya klasik bahçe, estetik ve sembolik bir atmosfere sahip bir bahçedir. Fransız bahçesi, açık bir perspektifle ayırt edilir. Bahçe kale veya saraydan uzaklaşarak görülebilecek şekilde tasarlanmıştır. Düzeni geometrik ve genellikle simetriktir. Düzenli tarza sahip bir bahçedir. Zarif süslemeleriyle tanınır. Her zaman Fransız bahçesinde dairelerin içinden geçen bir perspektif ekseni vardır. Bu eksende sistematik olarak sıralanır (Ernouf 1868)).

- Diğer dikey alleler tarafından kesilmiş doğrusal formda ağaçlarla kaplı sokaklar araziyi bölmelere ayırılmaktadır.
- Bu yollar genellikle bir tonoz veya beşik oluşturmak için kesilmiş ağaçlar, denizkulağı veya karaağaç ağaçlarıyla kaplıdır. Koridorların sonunda yeşil dolaplar veya hafif duvar pavyonları vardır.
- Ağaçların, çalıların ve bitkilerin düz çizgiler, daireler, kareler, üçgenler, ovaller gibi her türlü geometrik şekli etkilediği çiçek tarhları bulunmuştur.
- Fransız bahçesi aynı zamanda "rustik figürler" (Şekil 4.1) ile süslenmiş göletler, hendekler ve çeşmelerle karakterize edilir (bunlar, Rönesans döneminden kalma sırlı seramik parçalarıdır. Bu seramikler, kertenkeleler, kurbağalar, yılanlar ve balıklar gibi hassaslıkla çoğalan karakteristik kalıplı dekorasyona sahiptir. İtalya'dan gelen bir hevesmiş.
- Ayrıca, kendisine hakim olan ve ziyaretçilerin bir bakışta bahçenin düzenini görmelerini sağlayan yükseltilmiş bir terasa sahiptir. Fransız bahçesinde de hizalama ağaçlar. Bu tür bir bahçede görmek son derece lezzetli olan şey buymuş.
- Ayrıca su jetleri, balık havuzları ve kralın ateşi için inşa edilmiş bir kuş evinin bulunduğu yeşil ağaçlardan oluşan birlabirenti (yanlış yönlendirmeler var. Fransız bahçelerinde Hindistan'ın kestane ağaçları gibi ithal bitkiler bulunmuş.

Şekil 4. 1 Rustik figürler örneği

4.1 Fransa'da Kentleşme Olgusu

Şehircilik, kentsel mekânların organizasyonu ve planlaması ile ilgili tüm bilimleri, teknikleri ve sanatları ifade etmektedir. Kentleşme: kentlerin ve çevre alanlarının kırsal alanların zarar görmesine neden olarak yapısal alanların büyümesiyle karakterize edilen bir süreçtir. Aslında kent ve kentleşme olgusu farklı dönemlere göre değiştirmiştir. Bu dönemler:

4.1.1 Neolitik dönemi

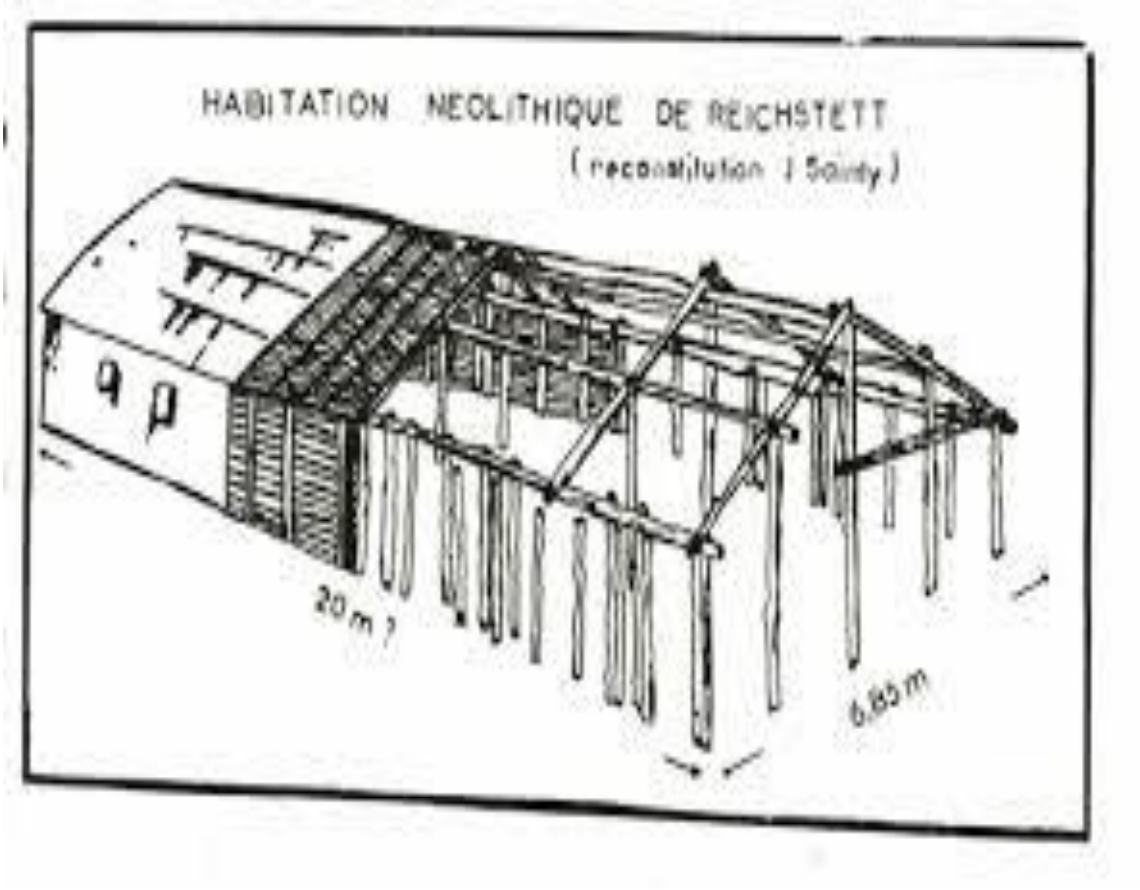
İnsanların yaşam biçimlerinin kalıntılarının olduğu bir dönemdir. Tarih öncesi ile günümüz arasındaki resimli kronolojik frizde neolitik dönem MÖ 5000 ve 2000 arasındadır (Anonymous 2019l).

1960 ve 1970 yılları arasında Paris havzasının vadilerinde neolitik yaşam alanı üzerinde

yapılan araştırmada, insanların barınak için evler inşa ettikleri, ilk Danubian evlerinin: bunlar Danube havzasında (Avrupa'nın ikinci büyük nehri) Çekoslovakya ve Karpatlar (dağ)'dan gelen ve daha sonra çiftçiler olmuş Mezolitik (Paleolitik ve Neolitik arasındaki tarih öncesi dönem) popülasyonların tarafından inşa edilen evlerdir (Şekil 4.1) keşfiyle ortaya konulmuştur. Fransa'da tanınan toprakla ve ahşapla yapilan ilk mimari olan MÖ 5200-5000 yıllarında Rubané'nin Neolitiktir (Rubané Neolitik, Orta Avrupa'daki en eski Neolitik kültürdür. MÖ 5.500'den 4.700'e kadar uzanmaktadır. Seramik, taş endüstrisi, heykelcikler gibi nesnelerden tanımlanabilen kültürlerle karakterizedir. Veya yine, habitat (ev, köy, bölge) ve cenaze uygulamaları (gömme, nesneler, vücudun konumu vb.). O zamanlar, yerleşik çiftçiler, yani danubian halkları, yiyecek rezervlerinin korunması ve suyun taşınması için kurdeleler çizerek süsledikleri dikkat çekici pişmiş toprak çanak çömlek üretmişler. Bu medeniyete "kurdele" (Şekil 4.2) niteleyicisi verilmiş. Ancak bu evlerin 15 ila 45 m uzunluğunda, 6 ila 9 m arasında sabit genişlikte dört köşeli veya ikizkenar yamuk şeklinde bir plan üzerine, genellikle kuzey-batı/güney-doğu yönelimleri ile inşa edildiğini ve aynı zamanda aynı model üzerine inşa edildiğini gösterilmiştir (Samzun 2012).

Şekil 4. 2 Danubian evleri

Şekil 4. 3 Rubané'nin evleri

Dış duvarlar boyunca uzanan bu evlerde, kullanılan aletler, kırık seramik kaplar, artık yemekler, çeşitli atıklar gibi malzemeleri çıkarmak ve çamurları kil duvarları kaplayacak şekilde hazırlamak için çukurlar oluşturulmuştur. Dolaysiyla bu çukurlar bölge sakinleri tarafından boşaltma sahası olarak da kullanılmıştır. Öte yandan Fransa'nın neredeyse kuzey yarısında mezra veya köyler de bu izler bulunmuştur (Samzun 2012).

Normandiya bölgesinde yapılan kazı çalışmalları, Fransa'nın batısındaki neolitik dönemin anlaşılmasını mümkün kılmaktadır. Bu, vadinin altındaki Poses sur la Marre kasabasında yapılan kazılarda: yan çukurları bol, mobilya içeren en az bir düzine evden oluşan bir habitat olduğu anlaşılmıştır. Bu sektördeki bilgileri çok zenginleştiriyor ve ayrıca neolitikleşmenin sadece Fransa'nın kuzey kesimini işgal etmediğini göstermektedir (Samzun 2012).

MÖ 4700-3600 yıllarında Danubian mimarisine büyük benzerlik gösteren, çeşitli kültürlere sahip ve Danubian medeniyeti ile kopan bir mimari ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu döneme Orta Neolitik (Şekil 4.3) adını vermişlerdir. Bu mimari üzerine inşa edilen konut tipi Vincent Desbrosse ve ekibi tarafından Yonne kasabasındaki Pont-sur-Seine'de tanımlanmıştır. Kazı sırasında dört dairesel yapı tespit edilmiş ve binaların mimarileri 80 m^2'lik bir alana sahip olup, ikisi bir dizi direk ile bölünmüş yoğun bir alan sunmaktadır. Bu habitatın tarihi MÖ 4500'dür (Samzun 2012).

Şekil 4. 1 Orta Neolitik evleri

Benzer şekilde, yaklaşık yirmi metre uzunluğunda, Danubian mimarisine benzer, ancak önemli ölçüde farklı bir yönelime sahip (kuzey-kuzeybatı) bir trapezoidal yapı Vivoin'de kasabasında yakınz amanlarda ortaya çıkarılmıştır. Bina 42 direkle oluşturulmuş ve iç alanı üçe bölünmüştür. İlk 2 eksende, çerçeveyi sağlamlaştırabilen veya yükselen bir platformu destekleyebilen 3 direk ile güçlendirilmiştir. Danubian mimarisinden farklı

olarak, Orta Neolitik mimaride yanal çukurlar yoktur, ama birkaç odak onunla ilişkilidir (Samzun 2012).

1971'de Courthézon kasabada yapılan keşife göre: Fransa'da şehir planlamasının başlamasının Barate bölgesinde Marre de Pradel'deki eski Neolitik alanın keşfedilmesiyle Neolitik dönemde yer bulduğu anlaşılmaktadır. Baratin, Ouvèze ovasının batı kenarında Vaucluse'de, doğuda château-neuf-du-Pape'in tepenin masifi ile batıda Carpentras'ın molasik terasları arasında yer almaktadır (Anonyme 2016).

Le Baratin, Orange'nın güneyinde, Châteauneuf-du-Pape bağının kalbinde, Courthézon kasabasında yer almaktadır. Tarihi MÖ 5380 ve 5080 arasında olan Baratin eski bir kardiyak Neolitik dönemin sonunu ifade etmektedir. Baratin'in konut planları, Güney Fransa'dan diğer örneklerini hatırlatmaktadır. Barantin'deki evler, apsis olmasa da, çeşitli biçimler alabilen yük taşıyıcı yapılarla karakterize edilen yaklaşık 40 ila 50 m^2'lik bir alana sahip oval, kulübe planları üzerine inşa edilmiştir. Çerçeve hafif görünse de, yük taşıyan yapılar hızlı sökülen çerçeveleri hariç tutmuştur. Bu göstergeler, belirli bir yerleşik yaşam tarzının kurulmuş olabileceğini hayal etmemizi sağlamaktadır. Nispeten küçük iç mekân oldukça küçük ev ve aile birimlerini ifade etmektedir (Beeching and Sénépart 2009).

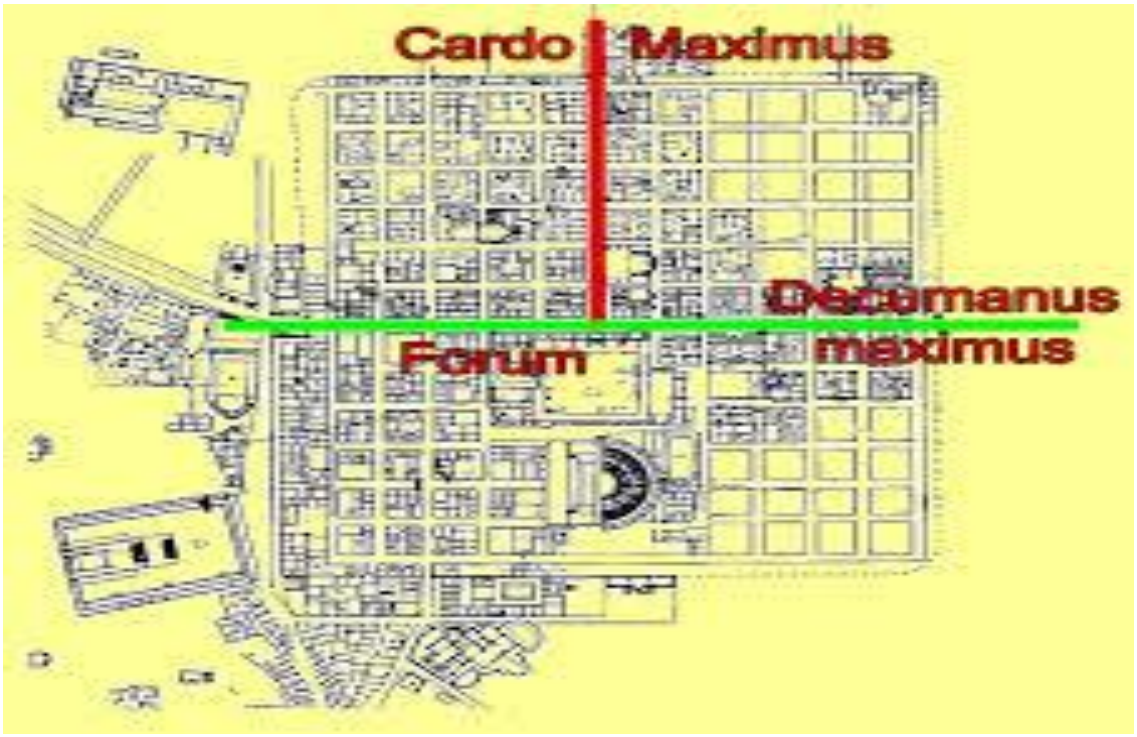
4.1.2 Antik dönem

Antik çağ, tarihin yazımın gelişmesi veya benimsenmesiyle gelen tarih öncesi bir zamandır. Avrupa tarihinde antik dönem, tarih öncesi ile orta çağ öncesi dönemleri arasında, Akdeniz çevresinde medeniyetlerin yazma dönemidir. Tarihçiler, antikliğin, Mezopotamya ve Mısır'da yazma icadıyla M.Ö. Dördüncü binyılda (3500-3000) başladığına ve beşinci yüzyılın (300 ila 600) civarında avronun büyük işgalleri sırasında sona erdiğine inanmaktadır. Eski tarihçiler, "barbar istilaları" ya da büyük istilalar altında, Orta Doğu'da hunların MÖ 375 civarında gelmesiyle, Germen, Hünyalılar ve diğer toplulukların göç hareketlerini ele geçirdiği bildirmektedir. 568'de İtalya'daki Lombard'lar, 577'de Doğu Roma İmparatorluğu'nda Slavlar, Hun, Avrupa'daki varlığı dördüncü yüzyıldan itibaren onaylanan ve engin Hunnic İmparatorluğu'nu kuranlar,

kökenleri tartışmalı olsada, Orta Asya kökenli eski bir göçebe insanlar topluluğudur (Anonymous 2019b).

Fransa'da antik dönemde, özellikle Galya adını alacak olan Ren, Alpler ve Pireneler arasındaki bölgeye MS 450'de yerleşen Kelt'lerle başlamıştır (Anonymous 2018).
Jules Caesar'ın yoldaşları ile Galyalı Romalı olmuştur. İşgal altındaki ülkelerden, Pax Romana'nın (Roma huzuru) tadını çıkaran müreffeh ve gelişen bir bölge olacak, daha sonra büyük işgaller tarafından batırılan ve ortadan kaldırılan bir Batı Roma İmparatorluğu'nun nihai temelini oluşturmuştur(Anonymous 2018). Böylece resmi olarak MÖ 52'de Fransa'da, Romalılar tarafından Galyalılar'ın Gallo-Romen yenildi ve MS 476'da Roma İmparatorluğu'nu sona erdirmiştir (Anonymous 2010).Galya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Gallo-Romen şehri hızla ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Romalılar büyük oranda şehri kendi tarzlarına göre; Roma modelinde inşa etmiştir. Bu şehirlerin düzenli ızgara yapısı bu zamanın kentleşmesine işaret etmektedir. Şehirler kuzey-güneydeki cardo maximus eksenleri ve decumanus maximus doğu-batı eksenleri ile yapılandırılmıştır (Şekil 4.4) (Anonymous 2016b).

Roma cardo için maximus: bir şehrin önemli bir güzergâhı anlamına geliyor. Latince kardiyo terimi "pivot" anlamına gelir. Magnus'un "en büyük" üstünlüğünün etrafındaki göksel kasanın ve maksimusun döndüğü kuzey-güney eksenini belirlemek için coğrafi yönlendirme açısından kullanılır (Anonymous 2019c).

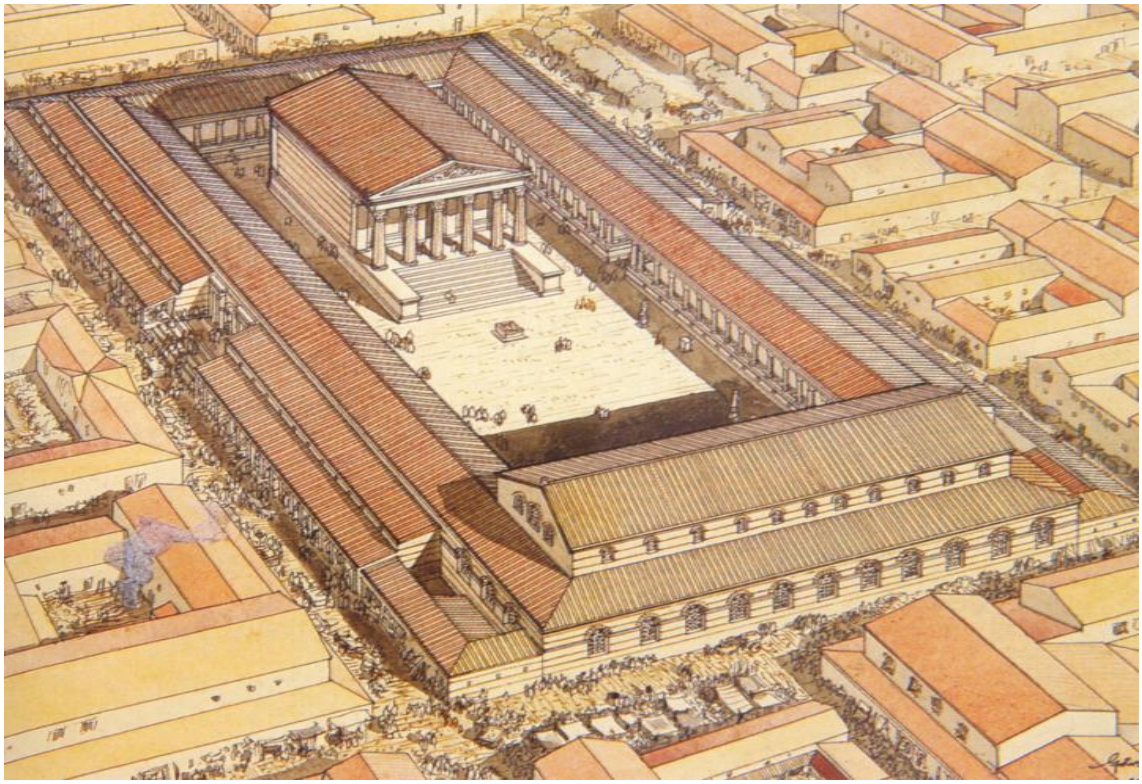
Şekil 4. 4 Cardo maximus ve maximus eksenleri

Decumanus'a gelince: bir Roma kentinde doğudan batıya yönelik bir yoldur. Geometriyi ve Roma tekniğini temsil eden sözde gromatici arcticle'den en ünlü decumanus on numaradan gelir (decem en lain). Kardiyo ile bir hipodomien planının (sokakların düz olduğu ve dik açılarla kesiştiği bir tür şehir organizasyonu) ardından Latince'deki şekil 10'un figürü olan bir x, decumanu maximus'u ve ona dik olan ekseni oluşturur, cardo maximus, herhangi bir Roma kampını yapılandıran temel prensiplerdir ve prensip olarak herhangi bir temeli oluşturulmuştur. Roma kolonisi (Anonymous 2019f).

Şehirlerde; meslekler ve ticaret ile kasabalar, köyler, mezralar ve mağdurlar ya da kasabada ikincil yığılma vardır (Anonymous 2016b). Vicus, Gallo-Roma dönemine, Vicus terimi, Romalılar için hem "kent bölgesi" hem de "ev sırası" anlamına geliyordu ve kendi kurum ve hakimlerinin sahip olduğu siyasi ve adli bir varlık olarak atıfta bulunulmuştur (Anonymous, 2019o).

Hamletlere (küçük evler) (genellikle köy olarak kabul edilemeyecek kadar küçük olan bir grup kırsal konuttur) gelince yine uzun mesafeli yol düzenli gitmektedir. Hamletler birbirine bitişik mütevazı aynı evlerden oluşmaktadır (Anonymous 2016b).

Öte yandan, Gallo-Roman forumunu şehir merkezinde bulunmaktadır (Şekil 4.5). Antik dönemde forum Gallo-Roma kentinin merkezidir. Burası mahkeme kararlarının alındığı yer ve aynı zamanda vatandaşların buluşabileceği, tartışabileceği ve ticaret yapabileceği bir toplantı ve demokrasi yeri olmuştur. Senato veya yerel meclisler oturumlarını uygun binalarda düzenlemektedir. Forum; cardo ve decumanus'un kesişme noktasında yaklaşık bir hektarlık bir alanı kapsıyordu ve kamuya açık kullanımlarla sınırlandırılmıştır (Rue Sainte-Anne, Marchand Caddesi) (Markiewicz 1990).

Şekil 4. 5 Gallo-Roman şehrin forumu Gallo-Roman şehrin forumu

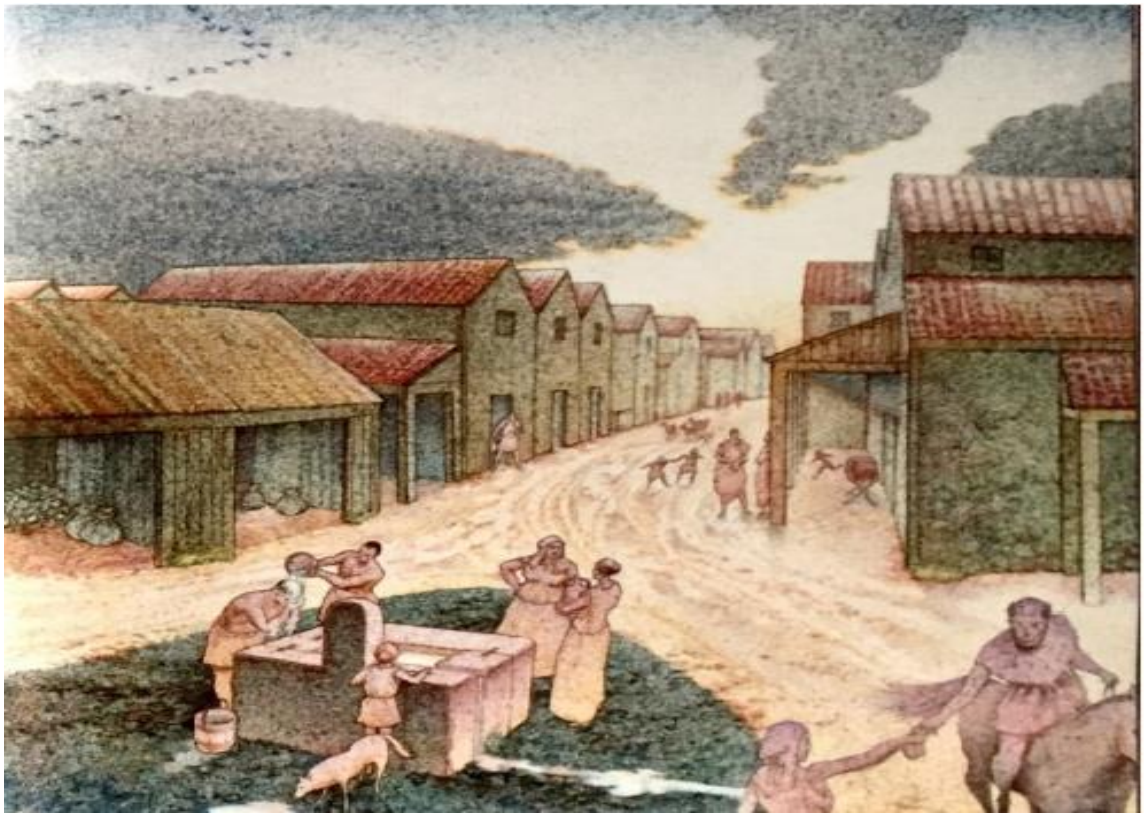
MÖ 43'te Lyon, Gallo-Roma eyaletinin başkenti oldu ve üç Galya eyaletinin (Belçika, Lyon ve Aquitaine) emperyal iktidarının merkezi olmuştur (Şekil 4.6). Roma'da caput galliarum, romaine'in başkenti anlamına gelmektedir. Tüm imparatorlukla temas halinde

olan Lyon, gerçek bir ticari pikaptır. 2. yüzyılda, 50.000 ila 80.000 nüfusu ile en kalabalık Gaulle şehri olmuştur (Anonymous 2016b).

Şekil 4. 6 Antik dönemde Lyon şehri

Gallo-Romalıların kentsel yaşam alanı (Şekil 4.7) mal sahibinin zenginliğine göre değişen farklı biçimler sunmaktadır. Rafine mimarisine sahip klasik Roma evlerinin modelleri üzerine inşa edilmiştir. Daha önce bulunmayan yeni malzemeler ve yeni daraltma teknikleri icat etmişlerdir. Galya geleneği ile kırılmış freskler; ahşap ve çamur gibi inşaatlar yerine şekillendirimiş taş ocağı taşı, harç esaslı duvar ustalığı, neredeyse endüstriyel yapılmış tuğlalar ve fayanslar, alçı ve mermer kaplamalar, mozaikler, duvar resimleri kullanmıışlardır (Anonymous 2016b).

Şekil 4. 7 Gallo-Romalılar kentsel yaşam alanı

Zengin Gallo-Romanlar, İtalyan inşaat tekniklerinden ilham almışlardır. Yemek odaları (Domus) inşa edilmiştir. Yerleşim yerlerindeki evlerde "peristyle" olarak tanımlanan kolonlar bulunmaktadır. Bu kolonlar binanın dışında geçen bir sütun galerisidir. Bu evler kaplı merkezi avluya sahip konforlu yerleşimlerdir. Arkeolojik kazılar Roma Galya kentinin çoğunda bu tip meskenler olduğunu göstermektedir (Anonymous 2016b). Yani bu peristylin etrafında, Romalılar arasında genel olarak tanımlanan odaları, mutfağı ve yemek odasını, bir domusun resepsiyon odasını (triclinum), bir masa ve ziyafet yatakları bulunmaktadır (Anonim 2019). Büyük Domus'ta ve Vaison-la-Romaine'de keşfedilen şehirler gibi geniş bahçeler de bulunmuştur (Anonymous 2016b). Evlerin dekorasyonunda, nadir görülen mozaik veya nadir duvar resimleri ev sahibinin zenginliğine göre değişmektedir. Bu evlerin örnekleri Reims şehrinde 1998'de koruma amaçlı yapılan kazılarda keşfedilmiştir. Mozaik ve fresklerle süslenmiş büyük bir domus MS 2. yy'a tarihlenir ve klasik bir eserde 200 m^2'lik bir alanı kaplamaktadır (Anonymous 2016b).

Öte yandan, tıpkı kentsel yaşam alanları gibi Gallo-Romalıların topraklarında yapılan kazılarda genişkırsal yaşam alanı olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.8). Bunlar, farklı boyutlardaki villalardan oluşan yoğun ve çeşitli habitatlardır. Latince bir terim olan villa kelimesi; hem çiftlik hem de konut binalarının olduğu bir arazi anlamına gelmektedir. Konut ve üretim işlevleri birleştirilmiştir ve genellikle varlıklı toprak sahiplerine aittir (Anonymous 2016b).

Gallo-Roma villalarının mimarisi iki yönü yansıtmaktadır. Mal sahibinin "villa Urbana" olarak bilinen evleri ve "villa rustica" adı verilen ahırlar (Hasatı bir çiftlikte barındırmak için kullanılan kapalı bina), ahırlar(at, eşek ve katır barındıran için bina) ve sığır atölyelerden (büyük baş hayvanların barındırıldığı bina) oluşan tarım bölümüdür. Gallo-Romalıların kentsel yaşam alanı aksine, Gallo-Roman villaları, fetih öncesinde Galya çiftliklerinden miras kalan, binaların merkezi bir avlu (villa rustica) etrafına dağılmasıyla karakterize edilenmekansal bir organizasyon sunmaktadır. Bazıları birkaç bin metrekareye yayılmış saray villa urbana kadar büyüktür ve diğerleri güneyde buğday, şarap ve yağ, kuzeyde tahıl ve hayvancılık üretimi konusunda uzmanlaşmış en önemli binalara sahiptir (Anonymous 2016b).

Şekil 4. 8 Gallo-Romalılar kırsal yaşam alanı

4.1.3 Orta çağ dönemi

Orta Çağ, Avrupa tarihinde, beşinci yüzyılın sonundan, on beşinci yüzyılın sonuna kadar uzanan, Batı Roma İmparatorluğu'nun gerilemesiyle başlayan ve Rönesans ile biten bir dönemdir (Anonymous 2019j). Barlo işgallerine karşı savunmayı garanti altına almak için Gallo-Romen kentleri etrafında 3. ve 5. yüzyıllarda kurulan surlar, 410'daki Vizigotların kentlerini tahrip ederek yağmalamalarını engellememiştir (Anonymous 2019r). Vizigotlar "goth adaçayı" ya da almanca ve hollandalı westgolen "batıdaki goths" ya da tervings "ormandaki insanları"Gotlardan gelen bir Cermen halkıydır (Anonymous 2019s). Böylece antik çağ, MÖ 476'da Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı ile sona ermiştir. Üçüncü yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun ekonomik krizi, antik kentin ve kent kurumlarının yok olmasına yol açmıştır. Batının diğer ucunda onikinci ve onbirinci yüzyıllardan kalma bir kentsel dönüşüm görülmektedir, şehirler ve kent formları ilk önce sporadik, sonra gittikçe yoğunlaşmıştır. Şehir, orta çağ şehri olarak adlandırılan şekli almıştır. Bu şehir, antik kentin yeniden doğmuş külleridir ve Gallo-Roma kenti veya yakınlarına yerleşmiştir. Ancak farklı karakterlere sahiptir (Lombard 1957) .

Roma İmparatorluğu'nun yenilgisinden sonra, ticaretin yükselişinin eşlik ettiği demografik ve kırsal büyüme, kentlerin yeniden doğuşuna ve genişlemelerine sebep olmuştur. Bu şehirlerin kentsel olarak yenilenmesi, Paris'teki Philippe Auguste'un kapalı alanların eklenmesi, yeni şehir cemaatlerinin oluşturulması ve Rouen'in kuzey ve doğusundaki 3 duvarın yapımı gibi kapalı alanların genişletilmesiyle dikkat çekmektedir (Anonymous 2019q). Ancak, Orta Çağ'da, diğer önceki çağlarda olduğu gibi, nüfus kırsal ve kentsel iki farklı çevrede ortama yayılmıştır. Önce ortaçağ köylerinin yapılarına odaklanarak önce kırsal habitat, sonra bu dönemin kentinin kentsel formları oluşmuştur. 1990'lardan bu yana geniş yüzeylerde yapılan kazılar sayesinde, keşfedilen gerçekler genellikle kırsal habitatlarda bulunmaktadır. Châteaugiron kasabada yapılan arkeolojik araştırmalar ve Villiers-le-sec, Aimargues, Saleux ve Serris gibi kasabalarda kazıları ile kanıtlandığı gibi beşinci ve onuncu yüzyıllar arasında tüm izole edilmiş çiftlikler ve terk edilmiş evlerden oluşturulduğu gösterilmiştir. Sonuç olarak, tarihçiler orta çağda nüfusun %90'ının köylerde yaşadığını tahmin etmektedir (Anonymous 2016).

Orta Çağ'ın kırsal habitatı (Şekil 4.9), ekleri (atölyeler, kulübeler, ahırlar, depolama alanları) ile çevrili ana bina (ev) dahil olmak üzere bir veya daha fazla tarım biriminden veya çiftliğinden oluşmaktadır. Binalar, çoğunlukla, dikilmiş direkler üzerine, bazen de taş taban veya ahşap kumların üzerine inşa edilmiştir. Duvarlar toprak (çamur) ve ahşaptır ve çatı ile kapatılmıştır. Küçük yarı gömülü binalar çoklu fonksiyonlar sağlamaktadır. Ev ekleri, dokuma atölyesi, kulübe, genç hayvanlar için barınak bulunmaktadır. Bu binaların çevresinde fırın, kuyu, çatı katı ve yeraltı silolarının gıda depolama yapıları çoğu zaman çöp alanlarına dönüştürülmuştur. 8. ve 9. yüzyıllardan itibaren, yaşam alanlarının genel organizasyonunda bir değişiklik olmuştur. Binaların ve siloların büyüklüğü arsaların büyüklüğü gibi artmaktadır ve belirli bazı faaliyetler bir arada ortak yapmak için karar verilmiştir. Genellikle ayrıcalıklı bir durumun işareti olan taş yapılar Orta Çağ boyunca çoğalacaktır. Başlangıçta dağılmış olan habitat, yavaş yavaş köyler ya da hamletler olarak toplanmıştır. Öte yandan 7. ve 8. Yüzyıllarda bazı bölgelere, bir kilise sahıp olarak Serris kasabada olduğu gibi ayrıcalıklı bir yaşam alanı sağlanmıştır. 10. ve 12. yüzyıllar arasında köyler çoğalır, ancak izole çiftlikler kalmış (Anonymous 2016).

Şekil 4. 9 Orta Çağ'ın kırsal habitatı

Öte yandan, Artois, Combrésis ve Flandre wallonne kasabalar gibi orta çağlarda, en verimli tınlı alanlarda, tarımın 9. yüzyıldan bu yana gerçek dinamizmini arttırdığı ve pozitif bir büyüme yaşadığı unutulmamalıdır. Bu süreç 12. yüzyılın ortasına kadar uzanmaktadır. Bu bölgelerde tarım açısından kaydedilen ilerleme, atın kullanımı, yem bitkilerinin gelişimi, nadas alanlarının dönüşümü ve azaltılması, bitkilerin yayılması, değişikliklerin çoğalması ve gübre, çiftlik hayvanlarında hayvancılığın artan payı ve sığırların barındırılması şeklinde görülmektedir (Steurs 2004).

Roma kentinden farklı olarak, ortaçağ kenti çok farklı bir yapıya sahiptir. Birbirine yakın şekilde bastırılmış duvarları çevreleyen evleri ile bireyselleşmiştir (Şekil 4.10). Zanaatkâr banliyö ve tüccarlar kasabanın dışında bulunmaktadır ve yavaş yavaş kentsel çevrenin gelişimiyle kentin bir parçası olmuştur. Yerleşimler çevrenin kırsal formlarının sürekli taşan kentsel bir formdur. Bu şehirlerde, kentsel büyümeden etkilenmeyen bölgeler bile kentsel etkilere maruz kalmaktadır. Bu şehirlerde, sanayi üretimi ticaretinde yaşayan burjuvalar yaşamaktadır. Onlar zengin ve lider bir sınıftır. Bu bulvarlar, Amboise ve Vendôme gibi castral burge gibi bir kalenin etrafında büyümüştür. Amboise etimolojik olarak, kelime, iki su arasında, Loire ve Amosse arasında, merkezi-val de Loire bölgesindeki Loches bölgesinde, Loire kıyılarında bulunan bir şehirdir. Amboise, Fransa'nın merkezinde, Loire Vadisi'nde bir kasabadır. Leonardo da Vinci'nin mezarını, kraliyet dairelerini, bahçeleri ve yeraltı koridorlarını barındıran onbeşinci yüzyılda Charles VIII'in en geniş ikametgâhı olan Amboise (Şekil 4.11) kalesine ününü borçludur (Anonymous 2019a).

Şekil 4. 10 Ortaçağ burjuva evleri

Şekil 4. 11 Amboise kalenin komunu

Vendôme'ye(Şekil 4.12) gelince, bir Fransız komünü, merkezi Val de Loire bölgesindeki Loir-et-Cher bölümünün alt idari merkezidir (Anonymous 2019a).

Şekil 4. 12 Vendôme kasabanın komunu

Sonuncusu en dinamik şekilde gelişiyor ve şehrin Flanders levhalarının özel üretimi gibi artmasına izin veren bir pazar etrafında inşa edilimektir. Kent ayrıca, kentin üretici merkezi olarak rol oynamasına izin veren kentsel proletarya tarafından da iskân edilmektedir (Lombard 1957).

Orta Çağ kentleri siyasi ve dini merkezlerdir ve yüzyıllar boyunca birçok biçim almışlardır. Antik kentlerin miras kalan dördüncü yüzyılın şehirleri, dini ve politik otoritenin yeri olmuştur. Ayrıca 7.yüzyıl boyunca nehirler ve kıyılar boyunca önemli bir ticari rol oynayan yeni yerleşim yerleri kurulmuştur. Orta çağdaki kentsel konutları: genellikle ahşap ve topraktan yapılmış ve Attigny, Quierzy, Compiègne gibi kasabada, enzengin nüfusun kraliyet mahkemesi, kont mahkemeleri, kralların mevsimlik konutları, manastır toplulukları yakınına yerleştirilmiştir. Ticaretin ve işçiliğin gelişimi ve borsaların çoğalması sayesinde, ortaçağ kenti 12.ve 13. yüzyıllarda büyümüşlerdir. Surların dışında bulunan evleri: daha sonra daha geniş bir alana entegre edilecek banliyölerde yeni bölgeler oluşmuştur. El sanatları ve ticaretin gelişimene bağlı olarak dükkânlar, pazarları ve salonlar gelişmiştir. Ticaret, sokaklarda (kasaplar, bankacılar) gruplara göre düzenlenmiştir. Tabaklama ve boyama gibi bazı kirletici faaliyetlerden oluşan atıklar çevreye verilmektedir. Evler çoğunlukla çamur ve ahşapla inşa edilmiş, taş daha lüks binalar için kullanılmıştır. Cepheler dardır ve pencereler yalnızca on dördüncü yüzyıldan itibaren genelleştirilmiştir. Katlı ev kural haline gelmiş, bu dönemde belediyeler; belediye binası ve çan kulesi inşa ederek güçlerini gösterinide göstermektedir (Anonymous 2016).

Orta çağın sonunda, bazı şehirler orta çağdan kalma bir yapı ve ortaçağı korumuştur; Troy, Rouen, Strasbourg, Metz, Lyon veya Sırlı gibi şehirlerdir. Ortaçağ kentlerinin yapıları şehirlerin dini şehirler olarak, katedrali ve sur gibi korunan castral kenti çevresinde örgütlendikleri gerçeğidir. Nüfustaki artış ile aynı zamanda izler ve bazı ön avlularla (Parvis) sınırlı kamusal alanın azaltılması gibi başka bir sorunları bereberinde getirmiştir. Parvis: çevresi çitle sınırlandırılmış bir kilisenin girişinin önünde açık bir alandır (Anonymous 2019m). Öte yandan şehirler hijyen problemleriyle karşı karşıya kalmıştır. 1412 yılına ait bazı belgelere göre, binaların atık sularının sokaklara boşalması

ve dışkı kaplarının atılmasından ötürü sokak ve karayolları kirlenmiş ve kokmaktadır (Anonymous 2019q).

4.1.4 Rönesans dönemi

Rönesans, 1492-1598 arasında İtalya'da doğmuş edebi bir harekettir. Yeniden doğuş sanatının düşüncesi Alberti'nin(1404-1472)yazılarıyla teorikleşmiştir. Rönesans; daire, poligon gibi geometrik şekilleri ve aynı zamanda askeri bir boyuta getirilen yıldız yapıları yeniden kullanmıştır (Şekil 4.13). Bu formda duvarları olan şehirlerin kontrolünü kolaylaştırmıştır. Rönesans şehri, Gotik mimarisinin aşırı yüklenmesine tepki olarak oluşturulmuştur. Yunan ve Roma antik'ligine dönme arzusuna tanıklık etmektedir. Rönesans; Fransa'ya 15. Krallık döneminde gelmiştir. I.François İtalyanlar ile yaptığı savaş sırasında İtalya'daki yeni bina formlarını takdir etmiş ve ünlü sanatçı Leonardo da Vinci Fransa'ya 1516 getirir, "Kralın ilk ressamı, mühendisi ve mimarı" unvanı verilirmiştir. Leonardo da Vinci'nin etkisiyle mimaride; sütunlarının ve üçgen kenarlarının yeniden keşfedilmiş sadeliği ile karakterize edilmektedir. Kentsel planlama; orantı, uyum, simetri, düzenlilik ilkelerine göre düzenlenmiştir. Rönesans sanatı sayesinde birçok ortaçağ kalesinin dönüşümü gerçekleşmiştir. Büyük pencerelerle düz rampalı merdivenler, döner merdivenlerin yerini almıştır. Genellikle İtalyan tarzı bahçelerde, geometrik ve simetrik çiçek tarhları kullanılmıştır. Anıt en güzel açısında görülmesi gereken bir şey olduğu için bakış açısı anıtsal hale getirilmiş, bir cadde ekseninde ve anıtsal bir perspektif açısından görünmelidir. Coşkulu şekiller ve dekorasyonlar, barok adını alan rönesans tarzını daha da keskinleştirip vurgulamaktadır (Gaschy 2018).

Şekil 4. 13 Rönesans mimarin orneği Garnier sarayın Cephesi

Aslında, klasik çağın ideal şehri, yani Rönesans döneminin şehri planın düzenliliği, geniş açık perspektiflerin geliştirilmesi ve uyumlu ve tutarlı bir bütünün sıralanması yoluyla, anıtsal homojen, konfor ve hijyen ile ilgili kentsel hizmetler sunmaktadır. Rönesans zamanında inşa edilen şehirlere örnek Renne ve Nante şehri verilebilmektedir. 1720 yangınından sonra Rennes'in yeniden inşa edilmesi, Mühendis-Mimar Robelin planına göre yapılmış, sokaklar genişletilmiş, özel binalar için uygulanan program (giydirilmiş taştan tonozlu mahzen, cepheler ve çapraz duvarlar, kemerli zemin kat, üst kat, çatı katları Mansart) orijinal tasarımlarından bağımsız düzenlemiştir. Konsey şikâyetleri görmezden gelmiş, sonrasında zorunlu olarak Haziran 1723'te Robelin projesinin yürütülmesi durdurmuştur. Jacques Gabriel 1725'te projede bazı değişiklikler yaparak projeyi yürütmeye başlamıştır. Öte yandan XVII. Yüzyılın başlarındaki Nantes şehri hala orta çağ özellikleri gösteren bir şehirdir. 1755 yılında, kentsel yaşam için en önemli olanaklardan yoksun olduğu kaydedilmiştir. Sokaklar dar ve dolambaçlı, özellikle ana girişlerde, şehir çok kalabalık olduğu için birçok kazaya neden olmaktadır. 1721'den 1730'a kadar Nantes belediye başkanı Gérard Mellier, yüzyıl boyunca devam edecek ve şehrin görünümünü tamamen değiştirecek olan kentsel planlama bölümünü açmıştır. Bu

kapsamda rıhtımlarda peyzaj düzenlemesi, Cours Saint-Pierre kasabasında gezinti yolları oluşturmuştur (Pierre 1941).

Rönesans dönemde Fransada, italyan tarzında inşaa edilmiş saray ve bahçesi bulunmaktadır. Bu saraylara, Touraine'de Chenonceaux kasabadaki Loire nehri kenarında bulunan Chenonceau Sarayı örnektir. Loire nehir yatağındaki değirmen yığınlarının üzerine dörtgen formlu planda 1515-1522 arasında inşa edilmiştir. Bu dönemde var olan saraylarda genellikle bahçeler bulunmaktadır. Bunlar, kare veya dikdörtgen gibi geometrik şekiller verilerek oluşturulmuş bahçelerdir. Bu bahçelerin perspektif keyfi veren; uzun, güzel vedüz çizgili koridorları vardır, bunlara düzenli bahçeler denmektedir (Baridon 2002).

Sarayın yeşil alan, şato bahçesi, 1.200 m^2'lik parter (çiçek tarları), iki çapraz koridorun kesişiminde bir spiral şeklinde olan *Santoline* ile (*Santolinler, Asteraceae* familyasından bir otsu bitki cinsidir) ile süslenmiş sekiz büyük üçgenden oluşmaktadır (Şekil 4.14) (Baridon 2002).

Şekil 4. 14 Chenonceau sarayın çiçek tarhlaı

Havuzlarla (Şekil 4.15) dekore edilmiş, *Taxus, Buxusve Laurus Nobilis* gibi masif tasarımlarını noktalayan bir teras, bahçede bulunmaktadır (Baridon 2002).

Şekil 4. 15 Chenonceau sarayı su jeti

Loire (nehrin) kıyısında büyük bir çiçek parterve su jeti, daha sonra birçok teras ve karyatid labirenti (yanlış yönlendirmeler) inşa edilmiştir (Şekil 4.16). Kalenin bir uzantısı olarak tasarlanan bahçeler, İtalyan villaların orijinaline yakındır (Baridon 2002).

Şekil 4. 16 Karyatid Labirenti

4.1.5 Çağ daş dönemi

Yakın çağ, tarihin son büyük dönemidir. Fransız Devrimi'nden günümüze, yani on sekizinci yüzyılın sonları, on dokuzuncu, yirminci ve yirmi birinci yüzyılın başlarını kapsamaktadır. Yakın çağ, Avrupa'nın güçlenmesi, Amerika Birleşik Devletlerinin yükselişi ve pek çok yeni devletin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Anonymous 2019e).

Fransa'da: ondokuzuncu yüzyılın sanayi devriminin şehirleri dönüştürücü etkisi ve problemlerini yaşamaya başlamıştır. XVIII yüzyılın ortasındaki modern endüstriyel üretimden önceki dönemlerin geleneksel zanaatkârlıklarının geçişine işaret etmektedir. Bu fenomen, artan nüfus artışı, tarımın yükselişi (yem bitkileri ve tahıl bitkileri ile artışı), endüstriyel büyüme vb. gibi farklı faktörlerin yakınsamasıyla mümkün olmaktadır. Demografik büyüme, insanların daha iyi bir yaşam elde etmek için sözde kırsal alanlardan şehirlere doğru göç hareketlerine neden olmuştur (Blache 1996).

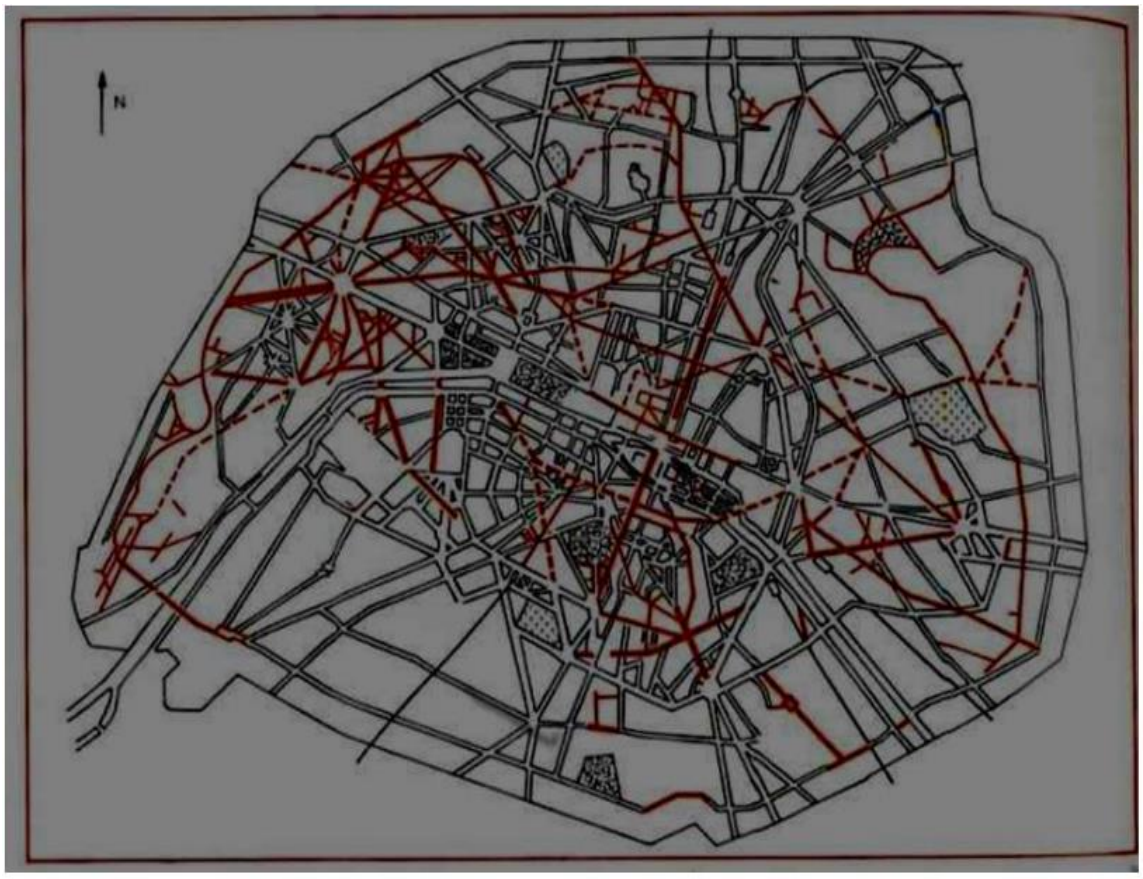
Bu nedenle şehirlerin alansal büyüklüğünde bir artış görülmüştür, Paris 1715'li yıllarda 1.100 hektarlık bir alana sahipken, 1789'lı yılarda 3.500 hektardan fazla alanı kaplamaktadır. 1700'lü yıllarada Fransada yaklaşık yirmi şehir 30.000 nüfusu aşmıştır. Paris, bu dönemde yaklaşık 505.000 nüfusuyla krallığın en büyük şehir merkezi olup, bunu Lyon (97.000), Marsilya (75.000), Rouen (64.000) ve Lille (55.000) izlemektedir (Bernier 2019).

Endüstriyel büyüme, J.Watt tarafından bulunan buharlı motorun lokomotif gibi güçlü makineleri hareket ettirilmek için kullanımı ve makine tasarımına paralel olarak; zira tarımın gelişimi, yem bitkileri ve tahıl bitkilerinin üretimi artmıştır (Blache 1996). Aslında, endüstriyel büyümedeki bu artış, 18 yüzyılın Fransız şehirlerine zarar veren kontrol edilemez bir kentleşmeye yol açmıştır. Böylece şehirler trafik sıkışıklığına, bireyselleşmeye, atık sorununu artıran çöplerin boşaltılmasına, köy hayatının ve sesin kaybolmasına yol açan, kentsel sıkıntı gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Kanallar, demiryolları, arabalar, vb. gibi iç ulaşım altyapısı da hızla büyümüştür (Anonymous 2019h). Gerçekten de, XIX yüzyılın kentsel sorunlarını yönetmek gittikçe zorlaşmıştır. Tarihçiler bu kentsel dönüşümü şu an için kentsel işlevsizlik olarak tanımlamaktadırlar. Güçlü demografik büyümeye: geleneksel şehirlerin, sokaklarının tıkanıklığına, adaletsizliğe, merkezlerin şehirlerine terk edilmesine, konutların kötü kaotik gelişmesine, kronik hastalıklara, her türlü salgına yol açmıştır (Bourillon 1999).

Diğer tüm batı şehirleri gibi, eski ortaçağ kentinden ilham veren Fransa'nın başkenti Paris'te sanayi devriminin etkisiyle modern bir şehre dönüşüme neden olan bu salgına da kaltılmıştır. Paris, kırsal bölgelerden ve diğer şehirlerden birçok yeni yerleşimciyi çekmiştir. Kentsel bölge, şehir duvarlarının dışına azar azar yayılmıştır. Böylece banliyöler, şehirdeki konut eksikliği ve tren gibi yeni ulaşım araçlarının yanı sıra yeni gelen fakirler için alanların oluşturulması gibi diğer sorunların da yayılmasıyla banliyöler gelişmiştir. Şehir ve banliyölerdeki sanitasyon eksikliği vb sorunlar kısa süre sonra yetkililerin şehirleri yeniden düzenlemek, yeni gerçekliğe göre değiştirmek zorunda olduklarını anlamalarını sağlamıştır (Anonymous 2019c) .

Mimarlar, mühendisler, planlamacılar gibi kentin düşünürleri endüstriye bütünleşik alanların bir analizine göre açık alan gerekliliğini, bu bağlamında, kent fenomenini yönetmek için rasyonel bir kavram veya yansıma aramışlardır. Baron Haussmann Fransa'nın başkentini Paris'te; barınma, iş, kültür, dinlence gibi insan işlevleri arasında, belirli bir konut standardizasyonu sağlamaya karar vermiştir. Aslında, Haussmann 1853'ten 1870'e kadar Seine (département)'nin bir kaymakam olarak görev yapmıştır. Daha sonra İkinci İmparatorluk döneminde Paris'inkentsel dönüşümünü yönetmiş ve geniş bir yenileme planı uygulamıştır. Fikir, III'Napolyon'un 1846-1848 yıllarında Londra'da kalması ve Londranın şehir planını beğenmesiyle ortaya çıkmıştır. III'Napolyon: İngiliz başkentinin batısında, hijyenist bir bakış açısıyla yeniden inşa edilen modern ve daha rasyonel bir şehircilik momentinden etkilendi ve Paris'e yeni bir yüz vermeye karar vermiştir (Dumonteil. and Palau-Gazé 2010).

III Napolyon, Paris'in Valisi Eugène Baron Haussmann'a Paris'in yeniden yapılanmasını emretmiş. Haussmann 'in çalışmaları Paris'in geliştirilmesi adıyla bir projeye başlanmıştır. Bu kapsamda da Paris büyümüş ve dezenfekte edilmiştir. Projenin amacı rasyonel estetik hijyen ve aynı zamanda görsel bir bütünlük oluşturmaktır. On dokuzuncu yüzyılda "kult"(efsane) ekseni olarak adlandırılan düz çizgi ile karakterize edilmiştir. Mahalleleri birbirine bağlamak için büyük bulvarlar ve caddeler ile delmişlerdir (Şekil 4.17). Cephe, yükseklik ve mimari tarz açısından standartları karşılayan yeni yapılar oluşturmuşlardır (Dumonteil. and Palau-Gazé 2010).

Şekil 4. 17 1850-1870 yılları arasında Haussmannyan "atılımlar

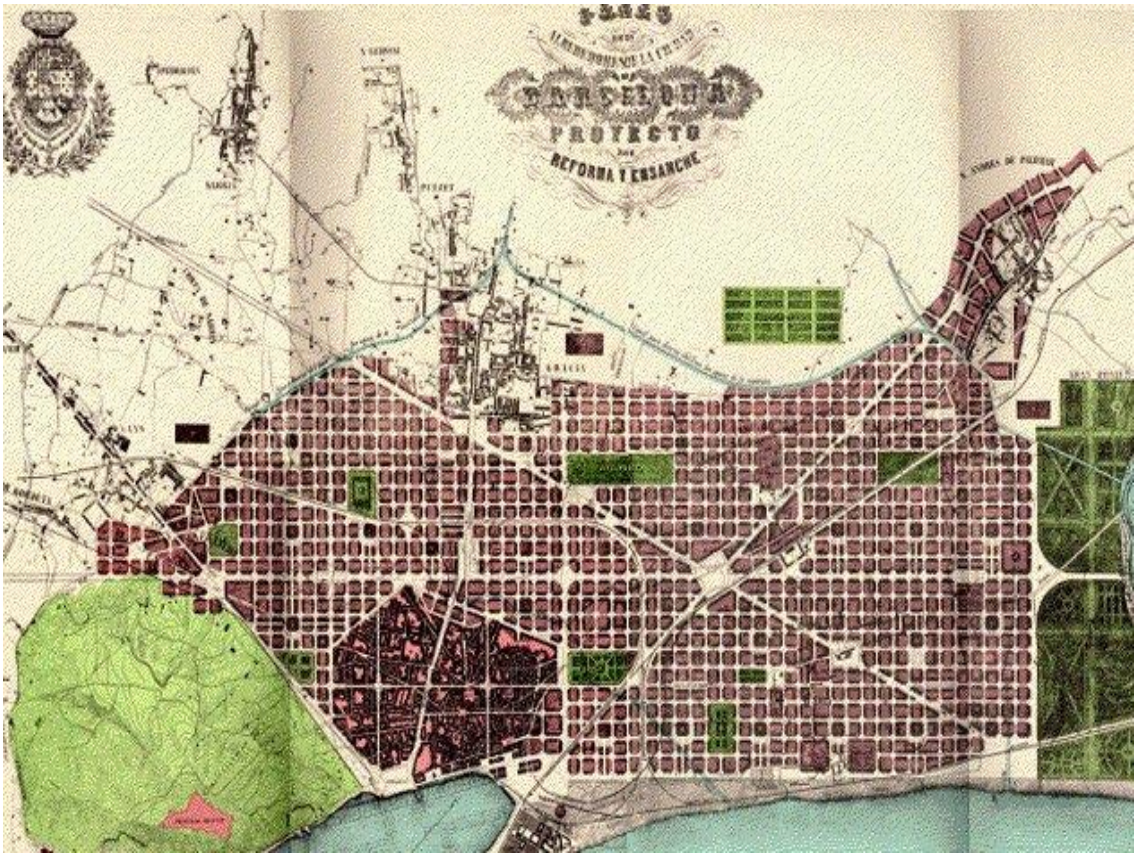
Houssmann ayrıca mühendis Belgrandile işbirliği içinde kiliseler, su işleri ve modern bir kanalizasyon ağı inşa etmişlerdir. Hijyen açısından katkı sağlamak için parklar, bahçeler ve meydanlar geliştirmişdir. Öte yandan bu parklar dinlenmeye ve yürümeye yerleri ile insanlara daha iyi bir yaşam sağlamıştır. Houssmann trafik, yoğunluk, belirli mahallelerin fakirliği, daha iyi sağlık koşulları, eski alanların ortadan kaldırılması, şehir stilinin standardizasyonu gibi çeşitli sorunları çözmeyi başarmış ve etkileyici bir şehircilik çalışması yapmıştır(şekil 4.18) (Anonymous 2019g)

Şekil 4. 18 Paris'in houssmann tarafından geçekleştirilen dönüşümü

19. yüzyılda Fransız mimarisinin temel ilkelerinden birdir (Houssmann çizdiği eksenler ve boulvarlar Paris düzelken)ve daha sonra tekrar ABD'de kullanılacaktır (Dumonteil and Palau-Gazé 2010). Yirmi yıldan daha az bir sürede, Houssmann'ın emri altında, Paris şehrindeki binaların yaklaşık %60'ının yıkılıp yeniden inşa edildiği ve bu rakamda dönüşümlerin hesaba katmadığı tahmin edilmektedir. Houssmann tarafından yürütülen çalışma, bulvarlar boyunca inşa edilen yeni binalara uygulanan ve yeni bakış açılarının programlanmasına uyulması gereken katı kuralları belirlemiştir. Houssmann tarzı daha sonra birçok il şehirinin (Marsilya, Lyon, Toulouse, Montpellier, Dijon, Angers ve diğerleri) dönüşümüne ilham vermiştir (Laterrasse 2019). 19. yüzyılda bir dönüşüm geçirmiş olan Montpellier şehiri Haussmann Paris şehir modelinin bir örneğidir. Kentin belediye başkanı Pagezy Jule, Montpellier şehrini güzelleştirmek için Paris'in yeni imajından etkilenmiş, geniş caddeler, mağazalar, idari bölge ve adliye binası gibi yeni idari binalar inşaa etmiştir (Dumonteil and Palau-Gazé 2010) .

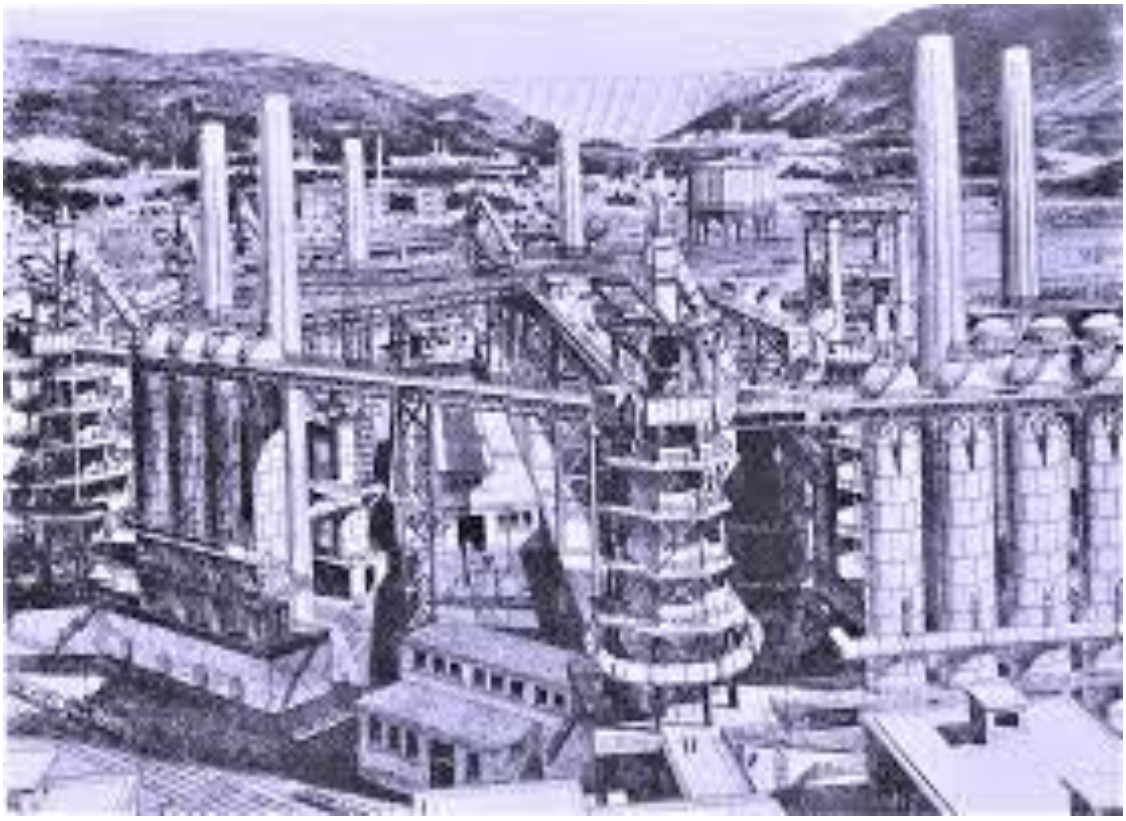
Öte yandan, on dokuzuncu ve yirminci yüzyıldaki modern çağa kadar şehircilik bir disiplin olarak kullanılmamış olması onun var olmadığı ya da onun hakkında konuşmadığımız anlamına gelmemektedir. Tam tersine, şehirlerin daha erken zamanlarda bina yapımında uyduğu bazı kurallar varmış. Böylece, 1867'de, 1920'lerin ortalarında öncü yazarların çok hızlı ve kesin bir biçimde ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. 1815-1876 'Şehircilikte genel bir teori' anlamına gelen bir proje olan 'La Teoria General de la Urbanizacion (1867)' adlı kitabı yazan İldefons Cerda ünlü bir şehir plancısı mimar, mühendis, avukat ve İspanyol siyasetçi olarak kent dokusu ve kentsel süreçlerin nasıl bir gelişimle ortaya çıktığını yorumlamıştır. Barselona'nın kentsel gelişim planını gerçekleştirmesi ile tanınmıştır. Barcelona 'nın kentı: parkları, endüstrileri, işletmeleri ve yerleşim alanlarını dengeli bir şekilde dağıtan eksiksiz bir sistem oluşturmuştur (Şekil 4.19).

Şekil 4. 19 Barcelona kent planı

İldefons Cerda şehircilik kelimesini icat eden, bilimsel statüde şehirlerin konut ve dolaşım sorununa cevap vermeye çalışan ilk yazar olmuştur (Anonymous 2005).

Ve yine Fransız Tony Garnier mimar ve şehir plancısı, kariyerindeki çalışmaların çoğunu doğdu Lyon şehrinde yapmıştır.''Bir Endüstri City'' adlı kitabıyla tanınmaktadır. Yirminci yüzyılın ilk şehircilik manifestosu olarak kabul edilir ve on dokuzuncu yüzyılın ütopyalarını canlandırmış. Garnier kitabında, tüm yeni şehirlerin endüstriyel nedenlerle kurulacağı fikrinden yola çıkarak projesini ortaya koymuştur. Dolayısıyla "sanayi kenti" projesi şu sisteme dayanıyor: Ana fabrika, doğanın ortasındaki düzlüğe, şehrin kendisi de bir plato üzerine sarkacak şekilde inşa edilecektir. Kısacası sanayi bölgesi, yerleşim bölgesi ve ticaret bölgesi arasında sıkı bir dağılıma dayalı bir sistemdir (şekil 4.20) (Garnier 1932).

Şekil 4. 20 Bir Sanayi Şehri

Diğer bir öncü ise Camillo Sitte (1843 – 1903) bir mimar ve Avusturyalı mimarlık teorisyenidir. Kentsel planlama alanındaki bir referans olan "Bina Kentleri Sanatı" (1889) adlı çalışması ile tanınmaktadır. 1889 yılında Camillo Sitte tarafından yayınlanan Bina Şehirleri Sanatı (Der Städtebau), adlı çalışmasında her kentte şehircilik açısından uyulması gereken kuralları tanımlamıştır (Anonymous 2019a). Avrupa kentinin kaderini, ölçek değişimini, yaşam tarzlarını ve zihniyetlerin evrimine bağlı olarak oluşan soruları sorgulamıştır. Hem güzel hem de modern bir şehir ortamı yaratmanın mümkün olup olmadığını merak ederek, denge ilkelerini anlamak için "tarihi şehirleri" sorgulamıştır. Geçmişin formlarına ve stillerine dönüşü savunmaktan uzak, zamanına adapte olmuş, estetik ve dostane olmayı bilen bir mimariyi teşvik etmektedir (Sitte 1996).

Ebenezer Howard, "Garden City" " Bahçe Şehir " adlı proje ile tanınan İngiliz bir şehir plancısı.1898'de "Tomorrow a peaceful path to real reform"("Yarın: gerçek reforma giden pasifist bir yol") kitabi yayınlamış. Kirli sanayi kentine karşı olan ve kalkınması sanayi devrimi sırasında artık kontrol edilmeyen ve aynı zamanda kırsal kesime de karşı çıkan (şehirlerden çok uzak sayılan) şehri düşünmenin bir yoludur. Amaç, km^2 başına 32.000 kişi ile sınırlı, temiz ve iyi planlanmış bir şehir tasarlamaktır (Anonymous 2019b). Raymond Unwin bir İngiliz şehir planlamacısıdır. Bilimsel yöntemin şehir planlamasına uygulanmasında öncü rol oynayan''Uygulamada şehir planlaması'' adlı çalışmasının 1909 yılında yayınlanmasıyla tanınmaktadır. İngiltere, Fransa, Avusturya ve Almanya'da şehir planlama teorisi ve uygulamasına dayanarak, geliştiricilere operasyonel bir yöntem önermektedir (Anonymous 2019f).

Patrick Geddes (Ballater, Aberdeenshire, İskoçya doğumlu ve 17 Nisan 1932'de Montpellier'de öldü), eğitim, ekonomi dahil birçok alanda öncü olarak bilinen bir İskoç biyolog ve sosyologdur. Şehirlerin etrafındaki yeşil kuşakları koruma ihtiyacını vurgulayan ilk kişidir. Geddes Avrupa'da kendisini bir peyzaj mimarı olarak tanımlayarak ilk kişi kabul edilmiş. Patrick Geddes "Evrimdeki Şehirler" adlı kitapta, kent sahnesi hakkında küresel bir anlayışa sahip ve şehir planlamasının sadece teknolojik veya estetik bir uzmanlıktan daha fazlası olduğunu göstermiştir. Son altmış yılda yeniden keşfedilen bir planlama geleneği kurmuştur (Anonymous 2019n).

Tüm bu yazarların şehir planlama ile uğraşmak için ortak nedenleri vardı, sanayileşmeden kaynaklanan kentsel süreçlerde bir bozulmayı gözlemlemişledir (Guillot 2017). Bu araştırmacılar on dokuzuncu ve yirminci yüzyılda Fransız şehirlerindeki kentsel bozulmalara çözüm arama sürecine girmişler, bu süreçle birlikte şehircilik ile ilgili özel vakıf ve sosyal kurumlar gibi bazı öncü örgütleri oluşturmuşlardır. İlk etapta 1894 yılında Paris'te kamu yararı için sosyal müze adını taşıyan özel bir araştırma enstitüsü kurulmuştur (Anonymous 2019k).

1911'de Fransız şehir planlamacıları SFU (Societe française des urbaniste) vakfı kurulmuş ve 1924'te Paris Üniversitesi'nin şehir planlama enstitüsü kurulmuştur (Guillot 2017). 1914'ten önce, Sosyal Müze, belirli sosyal yasaların ve şehirciliğin hazırlanmasındaki rolünden dolayı "Evin ön cephesi" olarak adlandırılmış. Çok sayıda dernek veya kooperatifin genel merkezinin burada olmasından dolayı birçok kongre de ev sahipliğ yapmıştır (Anonymous 2019e).

Fransa'da Ebenezer Howard tarafından icat edilen ve yönetilen Bahçe Kentleri modeli ilk defa Sosyal Müze' de tanıtılmıştır (Anonymous 2019e). Genel olarak, Sosyal Müze belirgin bir sosyal determinizme dayanmaktadır. İşçinin fiziksel, ahlaki ve sosyal sağlığı, her şeyden önce hijyenik olması gereken konutlara bağlıdır (Guillot 2017). Fransız şehir planlamacıları topluğu 1919 yılında şehirlerin planlanması ve genişletilmesi konusundaki ilk Fransız kanununu hazırlamışlardır. Planlamacının yetkinliğinin mimardan farklı olduğunu iddia eden kurucu grup, en azından, şehircilik konusundaki yeni fikirler oluşturuyor, yeni bir kentsel dil oluşturmak istiyormuş. Çünkü kentin inşası için yeni bir bilimin icat edilmesi gerektiğine inanıyorlardı, çünkü Endüstri Devriminden bu yana ortaya çıkan kentsel sorunları hiçbir eski vizyon çözülemiyormuş (Guillot 2017).

Camillo Sitte, şehir planlamasının önemini inkâr etmeden, modern şehir planlaması, estetik boyut, planlamanın görsel yönü gibi ihmal edilmiş özellikler ile ilgilenmiştir. Yani kentsel kompozisyon için bazı kuralları önermiştir. SFU Camillo Sitte'den faklı olarak eklektik (farklı stillerin tek bir gerçekleştirmede kullanıldığı, eklektizmden bahsettiği zaman) ve syncretic (etkilerin bir karışımıdır) bir pozisyon benimsemiştir (Levy 1999).

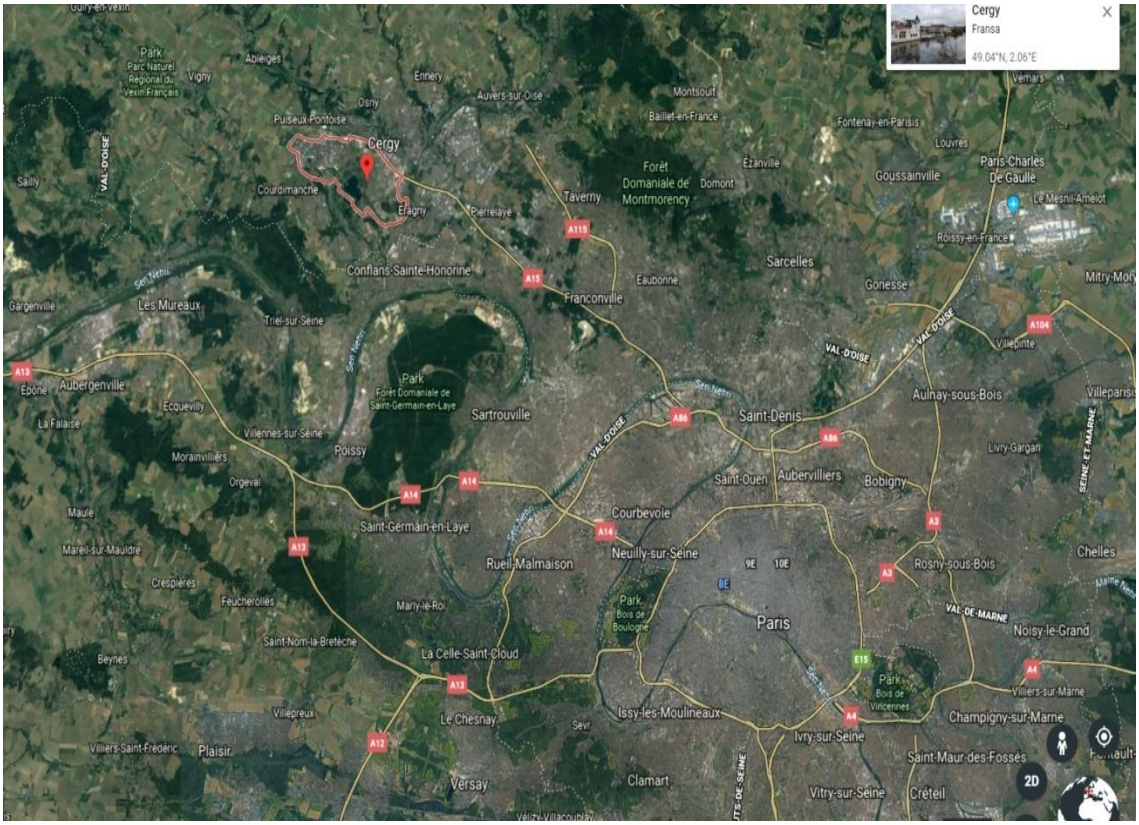
1919'da aynı yıl SFU aktif olarak, Fransa'da şehir planlamasını başlatan, ilk Fransız şehir planlama yasası olan Cornudet yasasının "Kalkınma, genişletme ve süslenme yasası" nın çıkarılmasına katkıda bulunmuştur (Levy 1999).

Öte yandan, büyük Fransız metropolleri gittikçe daha fazla büyüyor ve zenginlikleri nedeniyle Fransa şehirlerinin nüfusunu çekmektedir. Bunların arasında Paris, diğer bölgelerden çok daha yüksek bir üretkenlik, kentsel büyüme ve nüfus yoğunluğuna sahip en büyük kentsel merkez olmuştur. 1946'da Paris bölgesi nüfusu 6, 9' milyon'dan 9 milyona çıkmıştır (Deit 1973). Coğrafyacılar Parisi makrofaz olarak adlandırmışlardır. 1947'de yayınlan 'Paris Fransa'nın çölü' adlı kitabın yazarı François Choy: kibabında Paris'teki çarpık kentleşme ve anormal gelişimi gözler önüne sermiştir. Karar verme merkezleri, tasarım merkezleri veya nadir hizmetler anlamında başlıca faaliyetlerin burdan yürütüldüğü, Fransa'nın geri kalan bölgelerinde ikincil faaliyetlerin yürütüldüğünü belirtmiştir. Yazar, başkenti, şehirlerin temelindeki düzensizliklere neden olan kötülüğün dehası olarak nitelendirmiş. Sonuç olarak, çalışmalarının yayınlanmasından sonra, Paris'e karşı nefret ülke genelinde yaygınlaşmış ve politikacılar bir çözüm bulma konusunda düşünmeye başlamıştır (Marchand 2001).

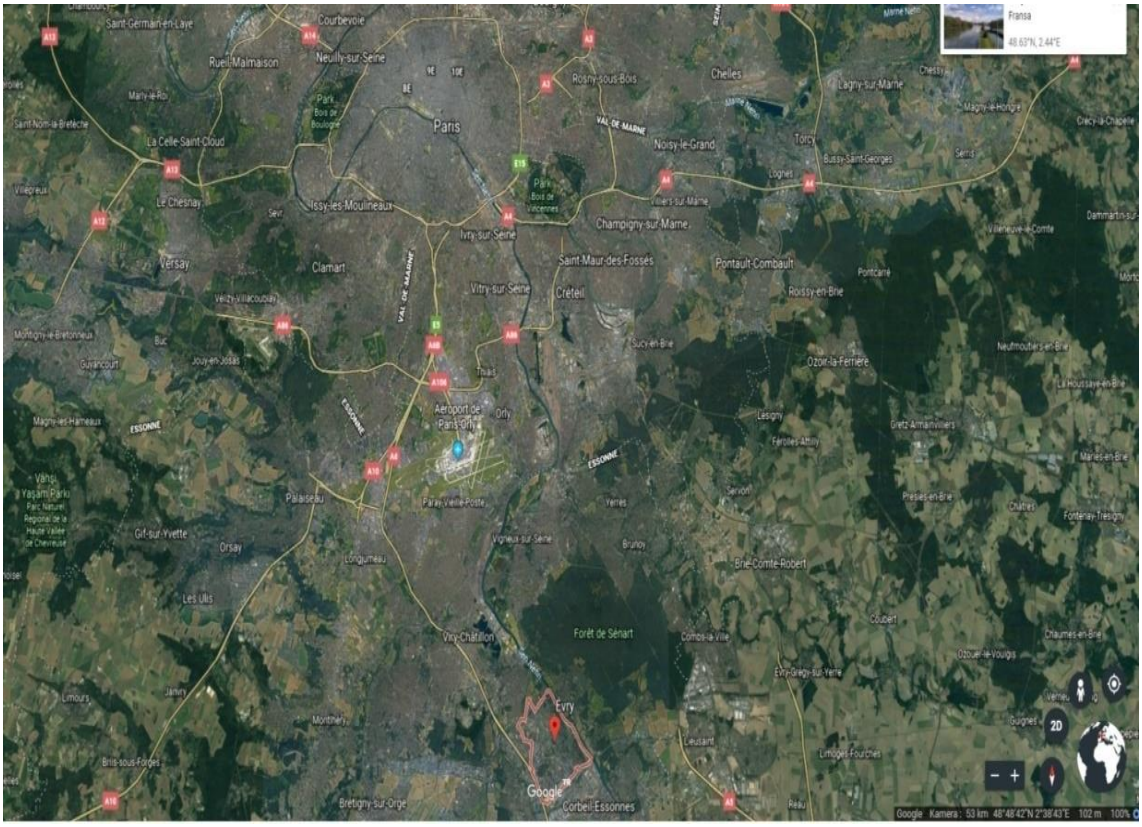
Yeni nüfusu emmek, dengesizliğe cevap vermek ve Paris bölgesindeki yaşam koşullarını iyileştirmek için Fransız hükümeti şehir planlama ve planlama politikasının bir parçası olarak yeni şehirler politikası uygulamaya başlamıştır (Deit 1973). Böylece, 1960'ların ortasında (Délégation à l'amenagement du Territoire et l'Action Regional), D.A.T.A.R (bölgesel planlama ve bölgesel eylem delegasyonu) bölgeyi dengelemek ve Paris'in ülkenin büyümesini aşırı derecede yoğunlaştırmasını önlemek için büyük Fransız şehirlerinin gelişimini teşvik etmeye çalışmışlardır. Bu proje, ana merkezin ezici ağırlığını dengeleyebilecek ya da Paris bölgesindeki merkeziyet sistemini merkezsizleştirerek yeniden merkezileştirecek muhtemel gerçek ikincil merkezleri oluşturmak amacıyla kurulmuştur (Berroir et al 2004).

Paris'in ve banliyölerin büyümesini kontrol altına almak, yeni istihdam ve faaliyet merkezleri etrafında yapılandırmak için yeni şehir merkezleri tasarlanmıştır. Paris büyük şehir bölgesinin sınırlarında arasında 30 km mesafeli beş yeni şehir ortaya çıkmıştır:

- Batı'da Cergy-Pontoise Şekil (4.21)
- Ry Güneydoğu'da Evry(Şekil 4.22) ve Sénart (Şekil 4.25)
- Ne Doğuya Marne-la-Vallée Şekil (4.24)
- -Güneybatıda Saint-Quentin -en-Yvelines(Şekil 4.23).

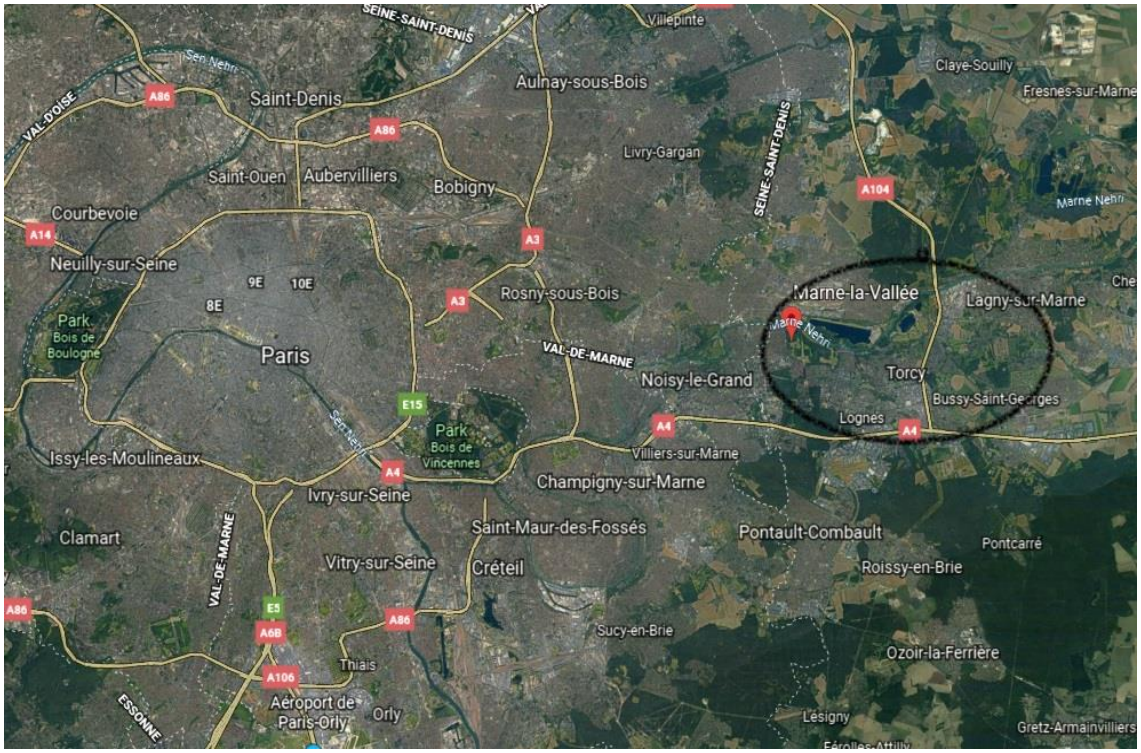
Şekil 4. 21 Cergy-Pontoise şehrinin konumu

Şekil 4. 22 Evry şehrinin konumu

Şekil 4. 23 Saint-Quentin-en-Yvelines şehrinin konumu

Şekil 4. 24 Marne-la-vallée şehrinin konumu

Şekil 4. 25 Senart şehrinin konumu

4.2 Fransa Kentsel Yeşil Alanlarının Tarihi

4.2.1 Orta Çağ Bahçesi

Fransa'da, yeşil alan ortaçağdan beri var olmuştur. Çünkü ortaçağ yeşil alanalar 11. yüzyıldan itibaren nüfusun ve kentin kalkınmasıyla birlikte artmaya başlarmıştır. Bu iki faktördeki artış, yüksek gıda talebine yol açmış bu nedenle çok sayıda bahçe oluşturulmuştur. Dolaysiyla Orta Çağ'da Fransız kentlerinde birkaç çeşit bahçe tipi görülmektedir. Ancak o zaman bahçe tek bir kavramla tanımlanmanın ötesinde birçok farklı anlam içermektedir. İlk olarak Godefroy'un eski Fransız dili sözlüğüne, küçük avluya veya çalı kapalı alana bahçe denilmektedir. Ayrıca bu bahçeleri, bahçe alanı anlamına gelen komisyonculuk olarak adlandırdı, çünkü Orta Çağ'da bir şehrin duvarlarının dışında toplanan bahçeleri yaygın olarak görmektedir. Orta Çağ'dan ikinci bahçe türü, çalıların ve meyvelerin yetiştiği bir palisade (çit) ile çevrili bir malikânenin bulunduğu alanda bulunan “pourpris” bahçesidir. Fransızca sözlüğe göre bu terim muhafaza veya çit anlamına gelmektedir. Bu çevrelemek anlamına gelen pourprendre fiilinde türetilmiştir. Bazı Fransız bölgelerinde “pourpris", genellikle bir yığılmanın etrafında kapalı bir bahçe kemeri olan küçük bir bahçedir (Gesbert 2003).

Orta çağın bahçesinin üçüncü türü "prael"dir. Çayır ya da bir manastırın çimenli avlusu ya da bir kalenin çiçekli çimi haline gelen küçük çayırları gösteren Latin ‘’pratellum’’ dangelemektedir. Her durumda, çimen varlığının karakterize ettiği bir zevk bahçesidir. Bu terminloji ayrıca, zevk bahçesini süslemeye yarayan çayırların otlaklarını da tanımlamaktadır. Orta çağın bahçesinin dördüncü türü "meyve bahçesi" dir, meyve ağaçları ile dikilmiş bir yerdir. Bu meyve ağaçları bahçeleri, o zamanlar yaygın olarak tüketilen meyveleri için çok popüler olan elma ağaçlarından oluşmaktadır (Gesbert 2003). Öte yandan, Orta Çağ'da kentsel ortamda da bahçeler de vardı. Kentler duvarlarının içindeki evlerin birçoğunda bahçeler bulunmaktadır ve birçoğu bazı yazarlartarafından "champêtre" (ekili kırsal alanlara ait) olarak nitelendirdiği bir karakter taşımaktadır. Şehirin duvarları içindeki bu bahçelerde: üzüm, çayır bulunurken, birçoğunda ahır, hatta küçük çiftlik hayvanları bulunmaktaymış.11. yüzyılın sonunda, avlu ve bahçeli evler artık çoğalmıştır. Bahçeler, Lyon yakınlarındaki Chazelles şehrindeki gibi mütevazı

büyüklükteki şehirlerde, esas olarak piskoposların, subayların, şövalyelerin ve efendinin konutlarında bulunmaktaydır. Fransa'da sadece küçük kentlerde değil, Paris gibi en büyük göçlerin olduğu kentlerde bahçelerin varlığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle 1265'te rue des Noyers'taki bir bahçeye bağlı küçük bir bahçeye sahip bir ahırın varlığını fark ediyoruz ve 1270 yılında rue des Poitevins'te bir ahıra ve bahçeye bağlı bir locanın (küçük eve) bulunduğu bir yer görülmüş (Gesbert 2003). Kentsel ortamda olduğu gibi, kırsal ortamda da Orta Çağ'da bahçeler bulunmaktadır. Bahçe kırsal alanlarda peyzajın sabit bir unsurudur. Seine-et-Marne'deki yazıtlarda şehrin topografisindeki çiftliğe bitişik bir bahçeden on beş söz edilmektedir. Kırsal alanlardaki bahçeler, besleyici rolü sayesinde şüphesiz bir öneme sahiptir. Konutların arasında bir manzaraya kolayca sığdırarak, tüm köyün ayrılmaz bir parçasıdır. Evlere bitişiktir ve şehirlerde olduğu gibi verimli bir muhafaza yaratmıştır. Kırsal alanlarda ev ve bahçenin, bir evin inşaatının çoğu zaman yakındaki bir bahçenin kurulumunu ima ettiği noktaya bağlı olduğu doğrudur (Gesbert 2003).

Son olarak, Orta Çağ bahçelerinin düzenlenmesi ve oluşturulması ile ilgili olarak, bu bahçeler; bir yürüyüş yolu ile çevrili, ayrıca allele çevrili bir dikdörtgen veya ekili alan kareleri ile sınırlandırılmıştır (Şekil 4.26), tarlalarda yürümeden arazide otun kolayca hasat edilebileceği kolay çalışınlan alanlardır (Gesbert 2003).

Şekil 4. 26 Alsace eko-müzesinin ortaçağ bahçesinde kare ekili alan

Bu dönemde: bahçenin vazgeçilmez ve ayrılmaz bir parçası çittir. Bir bahçe inşa edilmesi gerektiğinde, ilk öncelikle çitle çevrelenmektedir. Bunun başlıca nedeni bahçeyi iklimsel değişimlerden (özellikle rüzgârdan), hem evcil hem de vahşi hayvanlardan kaynaklanan hasarlardan korunmaktır (Gesbert 2003) .Bu amaçla farklı çit türleri kullanılmıştır. İlk olarak iç içe geçmiş dallar, canlı çit, ahşap malzeme, taş veya tuğla ile çitler yapılmıştır (Gesbert 2003). İkinci çit palisade (İç içe geçmiş veya kuru dallardan oluşan çit): literatürde en çok söz edilen çit türlerinden biridir. Palis ve plesseïs kelimeleri ile gösterilmektedir. Ahşap kazıklardan, direklerden veya tahtalardan oluşur, dikey olarak bir araya getirilir, toprağa yapışır ve üstteki noktalarda kesilmiş (Şekil 4.27, Şekil 4.28) (Gesbert 2003).

Şekil 4. 27 Plessis'in çevrelediği bahçe

Şekil 4. 28 Plessis'in çevrelediği bahçe

Diğer bir çit türü, uzun ve ince olan, örgünün zemine batmış ve düzenli aralıklarla yerleştirilmiş dikenli dallardan oluşan raflardır. Bunun için söğüt veya hasır gibi yumuşak ağaçlar kullanılmıştır. Bu tip çit genellikle düşük yükseklik 1.2m ancak düzenli bakım gerektirmiş. Rafın alt kısmı gerçekten daha kolay nem ve toprak bitki örtüsü ile çürümeye maruz kalmaktadır (Gesbert 2003). Dördüncü çit tipinde aynı anda farklı çalı türlerinden oluşmuş olan çittir. Bu çit türünün daha caydırıcı olması için dikenli türler kulanılmıştır. Pierre de Crescens'e göre dikenli çalıların dışında, fındık ağaçları, erik ağaçları ve ayva ağaçları ile çevrellenemiştir. Çit oluşturmak için kullanılan ağaçlar en yaygın örnekleri Bocage (kırsal alan) görülmektedir. Bocage, ekili alanların ve çayırların toprak sürüklenmeleriyle çevrili olduğu kırsal bir bölge olarak adlandırılır. Çitlerin oluşturduğu küçük ağaçlar ve meyve çalıları kış ayında hem yakacak hemde yiyecek olarak kullanılmaktadır (Gesbert 2003).

Ortaçağda kullanılan beşinci tip çitleri duvarlar ouşturmaktadır. Yapımı sırasındaki yüksek maliyetine rağmen duvarlarda çit olarak kullanılmıştır. Bu amaçla kullanılan dikkate değer bir bahçe duvarını örneği: 1973'te Christian Pile tarafından Plessis-Grimoult kasabasında Calvados kazı alanında bulunmuştur. Bu duvar örneğini: 12. yüzyılın ortalarında kurulan Saint-Augustin manastırına ait örnekler oluşturmaktadır. Bu duvar örneği dörtgen şekilli olup, iki köşe kulesi bununmaktadır. Duvarın kalınlığı 0.80-1 metre arasında değişirken, köşe kuleleri arasındaki silindirik şekilli veyabir yarı dairesel kulelervardır. Kulelerin çapı 1 ile 1.50 metre arasında değişmekteydi. Aslında 12. yüzyılın sonlarından beri bilinen bir tür tahkimattır (Gesbert 2003). Ortaçağ bahçelerindeki altıncı çit türü hendektir. Genellikle Orta Çağ bahçesini tanımlamak için kullanılmıştır. Bu örnek Orta Çağ'da romalılarda görülmektedir. Bu yapılarnadiren kullanılmıştır. Büyük bir bahçenin etrafı olası davetsiz misafirlerden veya düşmanlardan korumak için bir hendek kazılarak sınırlandırılmıştır. Hendek tek başına, özellikle de küçükse, insanların veya hayvanların ekili alana girmesini engelleyemeyeceği şüphesiyle hendek kenarlarına Palisade, hendek tarafından muhtemelen yükseltilmiş kenarlardan birinde olabilmektedir (Gesbert 2003).

Son olarak, Orta Çağ'da kullanılan bahçe çiti tipi, karışık çittir. Palissade (Palisade, birbirine bağlı bölünmüş ahşap ile yapılan bir çalışmadır) ve treillage (Şekil 4.29) (montaj

tırmanıcı bitkileri desteklemeyi amaçlayan delikli kafes) birleştirmiştir. Palissade ve treillage tip çit kombinasyonu daha iyi koruma sağlamaktadır. Palisade ahşaptan (meşe ağacı) yapılır ve treillage kafesler alıç ağacından yapılmaktadır (Gesbert 2003) .

Şekil 4. 29 Treillage (kafes) örneği

Su bahçe için vazgeçilmez bir unsurdur. Susuz ortamlarda bitki yetiştirmek mümkün olamadığı gibi yeterli suyun olmadı yerlerde iyi hasat elde edilememektedir. Bu nedenle, Ortaçağ bahçeleri her zaman bir kaynak, bir çeşme veya bir kuyu ile ilişkilendirilmiştir (Şekil 4.30). İnsanlar, bahçelerinin yakınında su taşımak için su kaynaklarından suyolu oluşturmak için çok çaba harcamışlardır. Orta Çağ'da bahçeler organizasyonu yapılmış alanlardır (Gesbert 2003)

Şekil 4. 30 Bir ortaçağ çeşme örneği

Bitkiler karışık olarak rastgele dikilmemiştir. Bahçelerde geometri çok önemlidir. Her bahçeler düzenli ve simetrik bir forma sahip olup, çeşme, bank, treillage (kafes), taşlar ve otlar ile yapılmış koridorlardan (Şekil 4.31, Şekil 4.32) oluşmaktadır. Son olarak orta çağ bahçelerinde çeşme her bahçede bulunmaktadır (Gesbert 2003).

Şekil 4. 31 Taşla yapılmış koridor

Şekil 4. 32 Otlarla yapılmış koridor

4.2.2 Botanik bahçesi

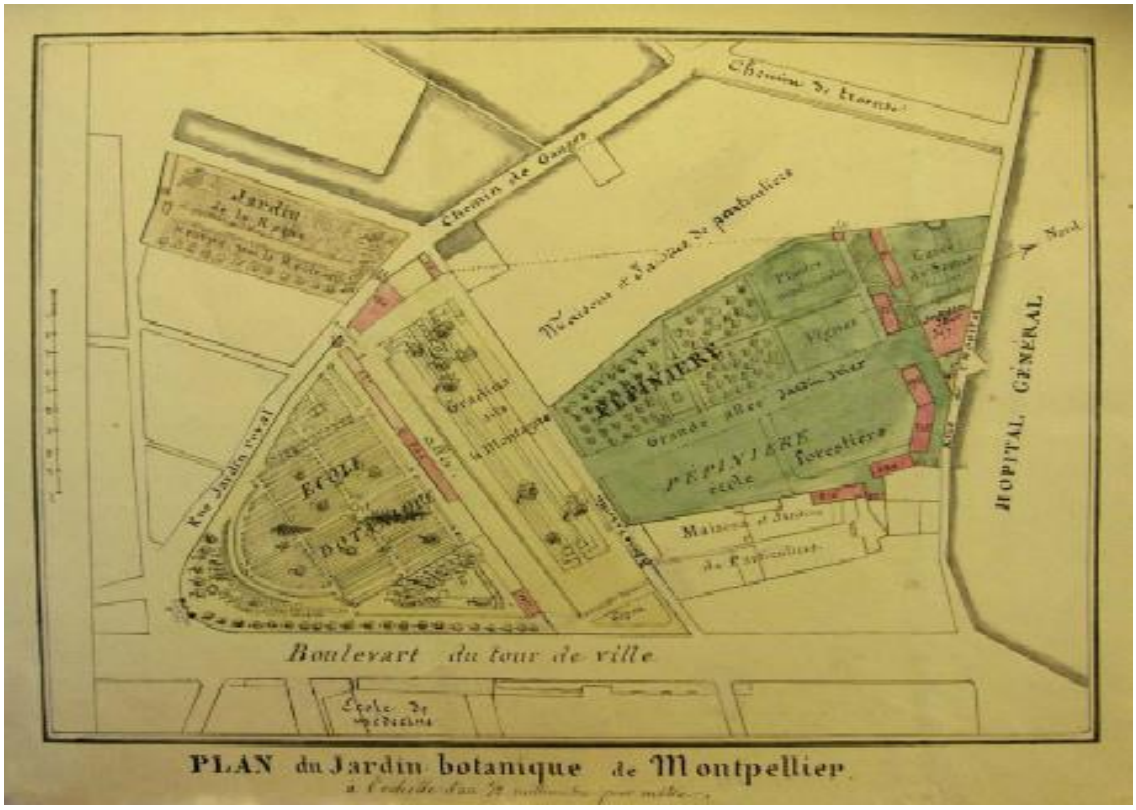
XVI. Yüzyılda, bitkilerin incelenmesi amacıyla botanik bahçesi ortaya çıkmıştır. Marsilya'da XVYüzyılda sona kisminda oluşturulan ilk botanık bahçesi, Eski Liman'ın güney kıyısında yaklaşık 2 hektarlık alanda bulunmaktadır. Bu botanik bahçesi bitkiler ve bahçeler konusunda tutkulu olan Kral René'nin bahçesidir (Şekil4.33). Bahçenin planı Charles de Maretz tarafından çizilmiştir. Böylece bahçesin *Rose Provins*, *Abricot*, *Micocouliers*, *Vitis vinifera*, *Cupressus*, gibi biktilier dikilmiştir (Cros 1993).

Şekil 4. 33 Kral Rende'nin botanik bahçesi

Bu dönemin diğer bir botanik bahçesi: 1577 yılında Nicolas Houël eczacı tarafından oluşturulan botanik bahçesidir. Bu bahçe, Paris'in usta eczacılarına ilaçların hazırlanması için gerekli her türlü basit ve bitkileri dikmeye kesin olarak izin veren 1624 sayılı yasadan sonra botanik bahçesinin kurulumuna izin verilmiştir. Daha sonra bu botanik bahçesi 1777'de Eczacılık Koleji'ne dönüştürülmüştür (Guitard 1929). Fransa'da diğer bir botanik

bahçesi 1598'de Montpellier'de sadece ait olarak kurulmuştur (Şekil 4.34) (Michaud 2011). Bu bahçenin kurulumu 1593'te, Kral Henry IV, o zamanın ünlü botanikçisi Pierre Richer de Belleval'i bir botanik bahçesi tasarlaması için görevlendirmesiyle başlamıştır. Richer bahçenin tasarımına ilişkin planları 1598'de yayınlamıştır (Şekil 4.35). Ancak,1622'de bölgeyi tahrip eden dini savaşlarda bahçede tahrip olmuştur. Bu nedenle Richer de Belleval botanik bahçesinin yapımına sıfırdan başlamak zorunda kalmıştır (Cusset 1966). Aslında bu dönemde yapılan botanik bahçeleri, çoğunlukla insansağlığı gözetilerek oluşturulmuş botanik bahçelerdir. Bu kapsamda bahçede, ilaçların hazırlanması, bitkilerin öğretim ve araştırmasına yönelik alanlar tasarlanmıştır (Michaud 2011).

Şekil 4. 34 Montpellıer'in botanık bahçe planı

Şekil 4. 35 Montpellıer'in botanık bahçe

Bir diğer botanik bahçesi1635 yılında Paris'te Kral Louis XIII ait olan bahçedir. Bu bahçe projesi 1614 yılında Jean Héroard' tarafından yapılmıştır (Şekil 4.36).

Şekil 4. 36 Paris'te beşinci kasabada botanik bahçesi

Tüm bu botanik bahçeleri; Hindistan geri dönen gezginlerin yiyecek veya ticaret için kullanılabilecek bitkilerin getirdiği bitkiler sayesinde gelişmiştir (Juhé-Beaulaton 1999).

4.2.3 Rönesans bahçesi

Rönesans dönemi olarak bilinen XVII. Yüzyılda, klasik bahçe veya Fransız bahçesi denilen bahçe türü ortaya çıkmıştır. Bu bahçeler André Le Nôtre tarafından taşarlanmıştır. Oluşumu simetri olan, düzen ve perspektife gibi kavram ile yaratılmış bir zevk bahçesidir. Bunlar genellikle dik açılarda kesişen, kare veya dikdörtgen bir alanı bölen düz alle sahip, basit bahçelerdir. Her zaman birleşik bir zeminde yapılırlar ve böylece doğal elementlere göre öncelikli geometrik şekiller sunmaktadır. Fransız bahçesi İtalyan bahçesinden etkilenmiştir ve sembolik bir hırsı vardır. Bu bahçeler saraydan uzaktan izlebilecek bir şekilde tasarlanmış, heykeller ile noktalı (birbirine takıp eden bir şekille) ve büyülü su oyunları ile canlandırılan çiçek tarhları (parter), çalılıklar (koru) ve havuzlardan oluşturulmuştur. En ünlü André Le Nôtre'nin tasarladığı Fransız bahçelerden biri, Versay bahçesidir (Plattard 1914).

‘’Bana bu araziden, dünyanın en güçlü hükümdarına layık bir ev yap” diyen (XIV. Louis) için yapılan Versay, Fransız bahçeleri stilin en iyi örneğini sunan bahçesidir (Şekil 4.37). Versay bahçesinin inşaat tarihi ise André Le Nôtre Louise XIV krallığı altında tasarlamadan önce, bu bahçe 1626 Kasımayında Kral Louise XIII krallığı altında inşaatının ilk bölümüne girmiştir ve çalışma 1632'de sona ermiştir (Brière 1914). Versay ilk durumunu açıklayan pek bilgi yoktur; 1652'de İsrail Silvestre tarafından çizilen, diğeri aynı tarihte Gomboust tarafından Paris planının süslemelerinde bulunan sadece iki gravür, küçük ve vasat, binanın küçük resmi görüntüsü bulunmaktadır. Böylece çukurlarla çevrilmiş taş ve tuğlalardan yapılmış, kare plan üzerinde, rampa (İki sütun satırı veya bir duvar ve bir sütun satırı tarafından desteklenen açık galeri) kapatılmış bir avluyu çerçevele yen iki kanat, bu yapının güzel bir siluete sahip olması gerektiğini hayaletmemizi sağlamaktadır (Brière 1914).

Şekil 4. 37 Versay park genel görünümü

Vaux-le-Vicomte sarayı ziyaret ettikten sonra, Kral Louise XIV Le Nôtre'nin dehasına hayran kalmıştır. Vaux-le-Vicomte'nin büyüklük ve ihtişamını aşmak için kral Louis XIV bunun için yeni bir park oluşturmaya karar verir, André'ye sarayinin bahçesini düzenlemesini davet etmiştir. Ancak André Le Nôtre bu çalışma yalnız yapmamış, 1664'ten 1683'e kadar Kral'ın Jean-Baptiste Colbert binalarının Amir (Eski Çağ Reisi altında bazı bakanların unvanı) inşaat sahasını yönetmiş ve Ocak 1664'te Kralın ilk ressamı olarak atanan Charles Le Brun'a, heykeller ve çeşmelerin resimlerini yapmıştır. Versay bahçesinde ilk çalışmalar 1662'de başlamış ve kırk yıl sürmüştür. Büyük Versay parkını tanımlayan unsurlar, portakal, koruları, su jetleri ve parkın merkezi bir perspektifini veren sokaklardır (Babelon 1994). 1662'de Le Nôtre, uzun parter tasarımına başlamış, Vaux-le-Vicomte Parterine benzeyen bir parteri Versay sarayında oluşturmuştur. Le Nôtre 1663'te kuzeyde yeni parter tasarladı, genişliği iki katın açıktı, böylece genel kompozisyon için gerekli olan yeni Kuzey-Güney eksenini tanımlamış olmuş (Şekil 4.38) (Babelon 1994).

Şekil 4. 38 Latone, kuzey ve midi parterre(çiçek tarhları)

Daha sonra 1668'de Büyük Kanal'ın ilk dalı André tarafından oluşturulmuştur. Bu büyük kanalın uzantısında, Le Nôtre, Villepreux kasabasına kadar 90 metre genişliğinde Villepreux Kraliyet Bulvarı adlandırılan bir eksenin inşaa etmiştir. Bu eksenin rolü, Le Nôtre'nin peyzaj kompozisyonunu bu parkın duvarların dışına yansıtmaktır. Saray salonunun aynalarına bakıldığında, 5.200 metre uzunluğu olan bu kanal ufukta kaybolmuş gibi görünmektedir. Öte yandan, Kanalı çerçevelemek için planlanan çift sıralı ağaçlar bu geniş çim (pelouse) boyunca büyük park'a uzatılmıştır (Şekil 4.39) (Lacaze 2003).

Şekil 4. 39 Versay parkın büyük kanalının havadan görünümü

Aynı zamanda Andre 3,5 metrelik alle ve kanal oluşturmuş, onun kendine özgü eserleri: simetrik olarak düzenlenmiş bahçe, doğudan batıya, uzun bir doğu-batı perspektifi vermektedir. Bu bahçe Fransız bahçelerinin en güzel örneğidir. İlk teras seviyesindeyken, perspektif: kanalın gökyüzü ile flört (anlık yakınlaşma) ettiği izlenimini vermektedir (Lacaze 2003).

Versailles bahçesinde su her yerde bulunmaktadır. Kral için suya hakim olmak, doğa üzerindeki tam kontrolünü göstermenin bir yoludur. Versay'ın büyük suları, Michelin rehberlerinde [1] üç yıldız olarak sınıflandırılan ve eğlence medeniyetimize ait, demokratik olarak herkese açık bir kraliyet ortamında bir su büyüsü olan uluslararası bir turizm kurumu oluşturmuştur. Aslında bahçelerdeki çeşmeler, Kral XIV Louis Versailles'da bulunduğu dönemlerde açılmaktadır. Çeşmelerde su üç durumda açılmaktadır (Şekil 4.40). Birinci olarak; Kral saraye geldiğinde, çeşmeciler; sadece kraliyet arabasının

[1] Genellikle Kırmızı Rehber olarak adlandırılan Michelin Rehberi, Michelin lastik şirketi tarafından 20. yüzyılın başında başlatılan oteller ve turistler için bir rehber ve gastronomik rehber şeklinde bir kitaptır. Dünyanın en eski ve en ünlü gastronomi rehberlerinden biridir.

rotasında bulunan çeşme sularını açmakta, daha sonra kralın sarayda kaldığı süre boyunca parter ve saraydan görünür bazı havuzların çeşme oyunları gün boyunca açılmaktadır. Son olarak, saraydaki kraliyet yürüyüşü sırasında çeşmeler aktif hale getirilmektedir (Soullard 1998) .

Şekil 4. 40 Versaille'inçeşmeleri

André, merkez eksenin her iki tarafında çok sayıda havuz oluşmuştur. Ana havuz, bahçenin merkezinde bulunan Apollo [2] havuzudur. Bu havuz Apollo'nun savaş arabasındaki heykeli ile süslenmiştir. Sarayın çıkış kısmında Latona havuzunda, Apollo'nun annesinin heykeli bulunmakatdır. Bu havuz, Kralın Annesi'nin "Fronde"[3] sırasında neler yaşadığını hatırlıyor; Kralın düşmanlarına bir uyarı olarak görünmektedir. Orta koridorun her iki tarafında, Le Nôtre her sezon için bir havuz yerleştirmiştir. Flora: ilkbaharı, yazın: Ceres'i (bolluk tanrıçası), sonbaharda: Bacchus'u (şarap ve kutlama

[2]Apollo, Yunan sanat, şarkı, müzik, erkek güzelliği, şiir ve ışık tanrısıdır.
[3]Lorraine savaşı olarak adlandırılan Fronde, Kral XIVLouis'in azınlığı sırasında Fransa krallığını daha sonra İspanya ile savaşın ortasında vuran ciddi bir huzursuzluk dönemiydi.

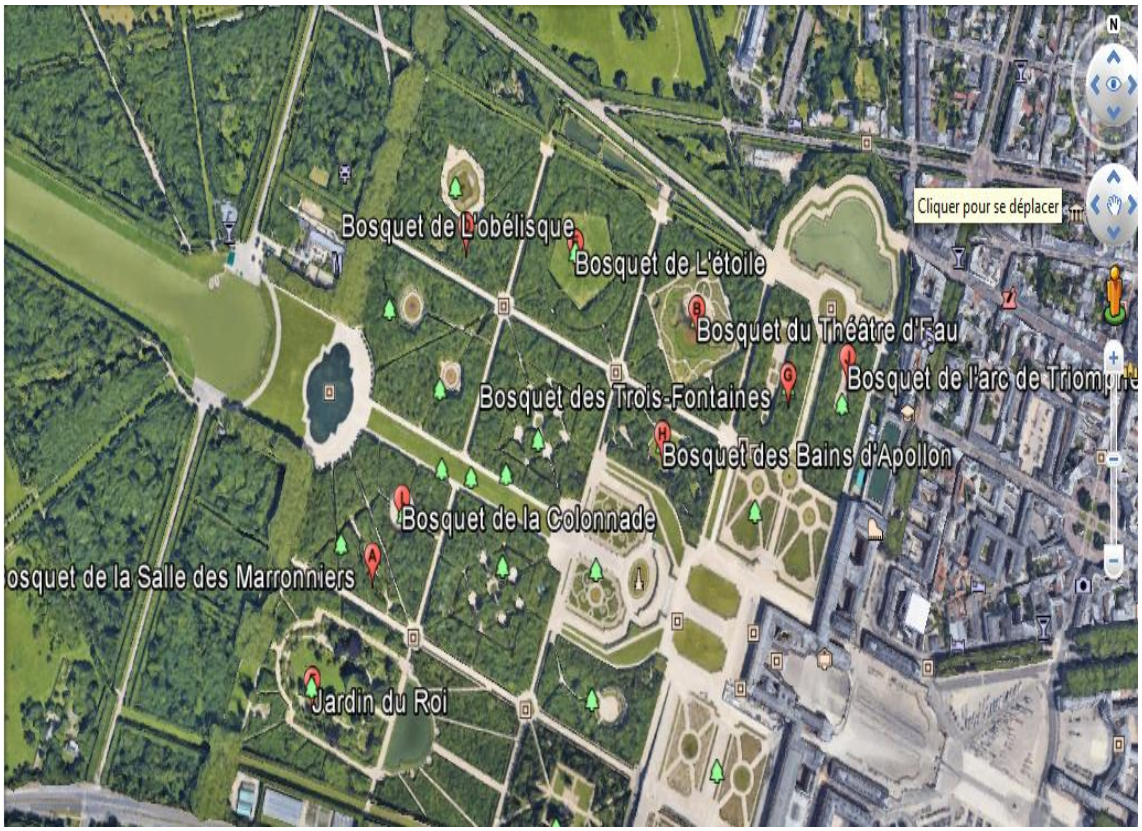
tanrısı) ve kışın: Satürn'ü temsil etmektedir. Kralın mevsimler de dahil olmak üzere her şeyi kontrol ettiği düşünülmektedir. Devasa bir yapay göl olan İsviçre gölü Kral XIV Louis'in cesaret, kahramanlık göstergesinin bir yansımasıdır (Anonymous 2013) Versailles bahçesinin en önemli unsurlarından biri, sarayın bahçesinde güney taraftanda yani midi parter altında yer alan portakallık diye anılan genellik portakal yetiştirilen yerdir. Bu portakallık 1684ve 1686 arasında Jules Hardouin tarafından oluşturulmuş. Bu yerde sadece yetiştirilen meyve portakal değil, *Arecaceae, Nerium, Punica granatum ve Citrus X sinensis* bulunmaktadır (Brière 1914).

Mansart tarafından 1684 ve 1686 arasında oluşturulmuş, 150 metre uzunluğunda, iki yanı galeri ile uzatılmış, merkezi bir tonozlu galeriden oluşmuştur (Şekil 4.41). Portakal parteri üç hektarlık alan üzerinde bulunmakta, bunun dışında 1.055 saksılı ağaç (*Arecaceae,Nerium, Punica granatum ve Citrus X sinensis*) bulunmakta olup, bu ağaçlar kış aylarında binanın içinde kalmaktadır.(Meille et al 2011).

Şekil 4. 41 Versaille bahçenin portakallık görünümü

Son olarak, Versailles bahçesi için koru (Küçük ağaç veya onay için dikilmiş ağaç grubu), ihtişamı karakterize eden unsurlardan biridir (Şekil 4.42). Korular ile bahçeler geometrik olarak kesilmiş, merkez koridorun her iki tarafına dağılmış çok büyük çitlerdir. Bahçede bulunan korular; Apollon'un koruyucusu (evreni yöneten tanrı), Zafer takı korusu (savaş tanrıçası Athena ile), Colonnade korusu (mevsimlerle ilişkiyi sembolize eder), Enceladus korusu (tanrıları büyük kayalar atarak tanrıları yenmeye karar veren devin hikâyesi) ve Rocailles korusu, gerçek bir açık hava balo salonudur. Koruluk; bahçede kral sarayın önünde dans etmesi için tasarlanmıştır. Bu koruluk suyun etkisi altında dönen ve gürültü yapan taşlarla, ses ve müziğe adanmıştır. Tüm bu korular kralın evren üzerindeki hâkimiyetini sembolize etmektedir (Anonymous 2013) .

Şekil 4. 42 Versaille bahçenin koruları

4.2.4 Pazar bahçesi

18. yüzyılda, özellikle Paris şehrinde 1730'larda, sebze bahçelerinde üretilen sebzelerin pazarlarda satılmasıyla pazar bahçesi (maraichage) kavramı ortaya çıkmıştır. Bu büyük pazar bahçeleri Parislilerin meyve ve sebze ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu sebze bahçeleri genellikle Amiens kentindeki bahçeler gibi bataklık bölgelerde veya Nevers kentindeki Loire akarsuyu kıyısında La Baratte adlandırılan pazar bahçeleri gibi nehirlerin alüvyon düzlüklerinde bulunmaktadır. Bu tür pazar bahçelerinde üretilen çeşitli ürünler, genellikle, geleneksel olarak doğrudan satışlarla (Şekil 4.43) yapılmaktadır. Bu tip çiftlik alanları küçük aile işletmelerinin karakterize etmektedir. 1900'lı yıllara gelindiğinde Pazar bahçeciliği toplam(9,6 ha) alanı ile Paris'te neredeyse kaybolmuştu. 1930'lu yıllarda ise 153,7 ha alanı ile istihdam sağlamasıyla tekrar ortaya çıkmış, 1970'lerde alansal büyüklüğü tekrar (8,3 ha) kadar gerilemiştir (Chevalier 1932).

Şekil 4. 43 1845'yıllar da Paris'te Pazar bahçesinde ürettikleri sebzeleri satılmaya giden adamlar

4.2.5 Arboretum bahçesi

Fransa’nın ilk arboretum örneği 1804'te botanikçi Michel Adanson'un kızı Aglaé Adanson, babasının ölümünden sonra onun hayalini gerçekleştirmek için"arboretum 'de Balaine" adlı bir arboretum oluşturmuştur (Şekil 4.44). Bu arboretum Villeneuve-sur-Allier kasabasında yer almaktadır (Şekil 4.45). Balaine arboretumu yaklaşık 32 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Bourbonnaise ovasında (Allier Vadisi) bu nehirden birkaç yüz metre ve Allier ve Nièvre bölümlerinin(Fransa ülkenin bir idari bölümü yetkisine giren ve bir Genel Konsey tarafından yönetilen idari bölümü) sınırından kısa bir mesafede hafif bir depresyon alanı oluşturmaktadır. Bu arboretumum deniz seviyesinden yüksekliği 227 m. dir. 19. yüzyıl İngiliz bahçelerinin mimarisini egzotik esans koleksiyonlarıyla birleştirirmiştir. Bu arboretumda toprak genellikle asit ve silislidir, ancak bazen yerlerde kireçtaşı izleri içerir ve bir kalsifilik flora göstermektedir. Bu arboretumda yaklaşık 800 tür ağaç ve çalı çeşiti bulunmaktadır. Bu arboretumda bulunan başlıca türlerden bazıları: *Quercus, Ulmus, Tilia, Fraxinus, Castanea, Fagus sylvatica, Ulmus, Populus* gibi türlerdir (Chevalier 1932).

Şekil 4. 44 Arboretum 'de Balaine’nin konumu

Şekil 4. 45 Balainear boretum ilkbahar görüntü

Villa Thuret arboretumu1856 yıllında GustaveThuret tarafından Capd'Antibes şehrinde kurulmuştur (Şekil 4.46). Bu arboretum daha sonra Avrupa'nın en prestijli koleksiyon arboretumundan biri haline gelmiştir. 3,5 ha. Yüz ölçümüne sahip arboretumda *Eucalyptus*, *Arecaceae*, *Pinophyta ve chêne méditerranées* (*châtaignier, chêne, Hêtre*), (*Rince-bouteille*), *calothamnus, Eucalptus, Myoporaceae, Pittosporceae*, gibi birçok egzotik tür yetiştirilmiştir. Bu arboretumun oluşturulduğu tarihten günümüze kadar geliştirilmiş ve 140 yılı geçen sürede yetiştirilen bitki sayısı yaklaşık 80.000 olmuştur (Cros 1993).

Şekil 4. 46 VillaThuretarboretum 1889

Öte yandan, bu dönemde oluşturulan arboretumdan biri de Foux arboretumu olmuştur (şekil 4.47). Bu arboretum 1900 ve 1910 arasında düzenlemiştir. Lanuéjols kasabasındaki Atlantik tarafında Aigoual masifinin (dağ) eğimli yaçlarında bulunan Gard bölümünün (département) bir arboretumudur. Bu arboretum 10 ha. Bir yüz ölçümüne sahip olup, deniz seviyesinden yüksekliği 900 ila 1020 metredir. Devletormanı kategorisinde bulunmaktadır. Arboretumun arazisi güneybatı yönünde ortalama eğimin %25 olduğu dik bir yamaçta bulunaktadır. Bu arboretumda, bulunan bitkiler gelince *frêne (fraxinus excelsior L.) fraxinus excelsior, Sycamore (Acer pseudo platanus L.), Châtaignier (Castanea sativa*), gibi türleri bulunmaktadır (Debazac 1962).

Şekil 4. 47 Foux arboretum resim

4.2.6 Yürüyüş alanı (promenad alanları)

18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başında, Fransa'daki kentsel dokuda yürüyüş alanı artmaya başlamıştır. Bu alanlar öncelikle krallar için oluşturulmuş alanlardır. Daha sonraları bu alanlar halkın kullanımına açılmıştır. Bu alanlardan biride 1750'de Louise XV, tarafından kraliyet av rezervi olan Bois de Vincennes'i alanıdır. Yine benzer şekilde halkın ihtiyacın karışlamak için kullanılan ikinci bir alan Bois de Boulogne olmuştur, bu alan 1780'lerin başında Louis XVI tarafından bir gezinti alanına dönüştürülmüştür (Debie 1989). Temelde yürüyüş alanlarının geliştirmesine iki faktör neden olmuştur. Birincisi, nüfusu memnun etmek için ülkenin başkenti Paris yeni yürüyüş alanlarının oluşturulması olmuştur. Öte yandan, kentlerde yürüyüş alanlarının ortaya çıkmasının ikinci nedeni, şehirleri kilitleyen surların (eski zamanda duvar gibi şehir kilitleyen bir unsurdur) yıkılması ve onun kaldırılması, yeni yürüyüş alanları, alışveriş merkezleri, bulvarlar ve meydanların geliştirilmesi olmuştur. 17. yüzyılın sonunda 17 Ocak 1689'da 4,59 hektarlıkbir alana sahip "Promenade du Peyrou" olarak adlandırılan bir yürüyüş alanı oluşturulmuştur (Şekil 4.48). Bu alan Montpellier'de nüfusun; refah, sağlık ve yaşam

kalitesini artırmak için tasarlanmıştır. Benzer şekilde, Alsace şehrinde, Fransız monarşisinin büyüklüğünü vurgulamak için muhteşem bir yürüyüş yolu tasarlanmıştır. Bazı küçük şehirlerde önceleri bulunmayan yürüyüş yolları bu süreçte oluşturulmaya başlamıştır. Mesela Touraine'nin güneyindeki Kanton'un baş kasabası Preuilly kasabasında, ağaçlar, banklar ve büfelere ile donatılmış bir yürüyüş alanı oluşturmuştur. Bu yürüyüş alanları kasabaya sakinlerine hijyen, temiz ve sağlıklı bir yaşam sağlaması amacıyla oluşturulmuştur (Beck 2009).

Şekil 4. 48 Promenade du Peyrou olarak adlandırılan yürüyüş alanı

4.2.7 Kamusal yeşil alanlar

Kamusal alanlar 19. Yüzyılın ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu alanlar halka açık olup, yürüyüş ve rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış yapısal ve bitkisel peyzaj düzenlemeleri yapılmış alanlardır. Bu yüzyılın başında Fransa'nın güneyindeki şehirlerin genişlemesi ve estetik yönden geliştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Kamusal yeşil alanlar; sanayileşme dönemi, eğlence ve geziler için açgözlü ya da istekli zengin burjuvazin (eski zamanda fransa'da köylülükten ve işçi sınıftan ayıran zengin ve yönetici sınıf) ortaya çıkması ile hızlı bir geliştirme göstermiştir (Cros 1993).

Aynı şekilde Marsilya şehrinde, 1801'de Vali C. Delacroix tarafından halka açık ilk şehir parkı oluşturulmuştur. "Colline Puget" Puget tepe bahçesi olarak adlandırılan alan yüzyılın başında Marsilya'daki başarı kamusal alanlardan biri olmuştur(Şekil 4.49). Topografyadan kaynaklanan sorunlar (bir eşeğin sırtında toprağın taşınması, sulama zorlukları, tekrarlayan çökmeler vb.) çalışmaları önemli ölçüde yavaşlatmış ve çalışma 50 yıldan fazla sürmüştür. Marsilya'daki en eski kamusal yeşil alandır. Bu şehirde, bu dönemde Longchamp bahçesi (1862) veya Borély parkı (1863) gibi, halka nadiren açılan başka kentsel parklar da inşa edilmiştir. Bahçede güzel bir küçük Çağlayanlar (Şekil 4.50) ve çoçuk oyun alanları gibi yapılarda yer verilmiştir (Şekil 4.51) (Saint-Martin 1998).

Şekil 4. 49 Colline Puget park konumu

Şekil 4. 50 CollinePuget bahçenin Çağlayanları

Şekil 4. 51 Colline Puget bahçenin giriş kapı

Benzer bir şekilde Bourge kasabasında, ilk kamusal yeşil alanı, Vali Rambuteau tarafından 1848'de yaptırılmıştır. Bu kamusal yeşil alan Notre-Dame'nin arkasında bulunan ‘Archevêché bahçesi’ diye adlandırılmıştır. Le Nôtre'nin bir öğrencisi tarafından Fransız bahçesi stilinde çok çiçekli tasarlanan bu alan katedralin eteğinde yer almaktadır. Bahçenin içerinde banklar ve yürüyüş alanları bulunmaktadır. Bu bahçede kare formlu ve koridor ile ayrılmış iki çiçek parteri bulunmaktadır (Sekil 4.52) (Chevalier 1932).

Şekil 4. 52 Colline Puget bahçenin giriş kapı

Daha sonra Anglo-Sakson şehirlerinden (Almanyadan gelmiş ve Ingilterde yaşayan halk bulunduğu şehirler) esinlenen Napolyon III, 1853'te Paris'in dönüşümünü Baron Haussmann'a emanet etmiştir. Büyük bulvarlardan, yürüyüş yolları ve geniş yeşil alanlardan oluşan, dünyada o döneme kadar görülmemiş bir imaja sahip, açık yeşil alanlar ve bitki örtüsüne sahip alanlardan oluşan bir Paris tasarlamasını emretmiştir (Chevalier 1932).

Bu kapsamda Haussmann şehirde havanın, insanların ve ticaretin gelişimini artırmak için yeni bulvarlar oluşturmuş ve aydınlatmıştır. Bu amaç doğrultusunda 200 km'den fazlacadde, yürüyüş ağı, halka açık bahçeler ve parklar ağı oluşturmuştur (Sekil 4.53) .

Şekil 4. 53 Louis XIV adlandırılmış kuzey büyük

Mühendis Adolphe Alphand'ın yardımıyla Bois de Boulogne'ı Paris'in batısındaki 16 ilçede bulunan ve Bois de Vincennes'i (Şekil 4.54), 995 hektarlık yüzölçümüne sahip, ağaçlıklı bu alan şehrin doğuya doğru gelişimini sınırlayan bir parktır (Şekil 4.55). Bunlar Paris'in en büyük yeşil alanıdır. Öte yandan Baron Haussmann, Paris şehrinde (alle) hizalama ağacı sistemini oluşturmuş, yaklaşık 100.000 ağaç hizalama yapmış, bunların önemli bir bölümünü *Platanus orientalis* (%33), *Castanea sativa* (%20) ve *Ulmus* oluşturmaktadır (Chevalier 1932).

Şekil 4. 54 Bois de Vincennes konumu

Şekil 4. 55 Bois de Vincennes parkı

4.2.8 Aile bahçesi

XIX. Yüzyılın sonunda, özellikle 1850'den itibaren işçi ya da aile bahçeler diye bahçeler ortaya çıkmıstır. Bunlar sanayicilerin işçilerine sosyal amaçlarla verdikleri küçük arazilerden oluşan bahçelerdir (Bourgogne 2010). İşçi bahçeleri olarak oluşturulan ilk bahçe, Baba Peder Lemire tarafından kurulan Sosyal Katolik derneğinin desteği ile oluşturulmuştur (Baudelet-Stelmacher 2018). İşçi bahçesi, işçi aile için yaşam koşullarını iyileştirmek, onlara sağlıklı ve bereketli bir gıda ve temiz bir hava sağlamak amacıyla oluşturmuş bahçelerdir. Aile bahçesi herhangi bir karve ticari amacın dışında tutulmakta, evin (hane halkının) ihtiyaçlarını sağlamak için işletilen bir arazi olarak tanımlanmaktadır (Bourgogne 2010). İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Fransa'da neredeyse bir milyon işçi bahçesi bulunmaktadır. Ancak bu bahçeler şehirlerin beton yoğun inşaatı ile kentsel peyzajdan yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Günümüzde bu bahçelerin %90'ı kaybolmuştur. Kentsel alanlar içerisinde bu yeşil alanlar unutulmaya başlatmaktadır. 1970'li yıllara gelindiğinde şehir sakinleri kayıp olan bu bahçelerin yokluğunu fark ederler ve bahçecilik zevkini yeniden keşfedilmiş. Böylece işçi bahçelerini korumak için harekete geçmişlerdir. Bu zamanda "aile bahçesi" adını alarak yeniden ortaya çıkmıştır (Thouvenin 2010).

Dolaysıyla ilk aile bahçesi Ardennes bölümün (département) Sedan kasabada Félicie Hervieu tarafından oluşturulmuştur. 1893 yılında "Ailenin yeniden yapılandırılması" adı altında bir örgüt kurularak yoksul ailelere çok basit bir fiyata arazi kiralamaya karar vermişlerdir. Bu araziler onlara yiyeceklerini temin edebilmeleri, yani kendilerini üretip beslenebilsinler diye verilmiştir. Bu bahçeler Sedan şehrinde (Pierremont, La Garenne, La Prayelle ve La Terreaux cailloux) 4 farklı alan üzerinde kurulmuştur (Şekil 4.56). Bu bahçelerin büyüklükleri 100 ila 400m^2 arasında değişmektedir. Bu aile bahçelerinin oluşturulduğu bu 4 alanda; bahçe kulübesi, yağmur suyu deposu bulunmaktadır (Bourgogne 2010).

Şekil 4. 56 ilk Sedan kasabada kurulmuş İşçi bahçesi

Diğer bir işçi bahçesi veya aile bahçesi örneği 1926 yılında (l'Association des Jardins Ouvriers Communaux de Lyon (AJOCL) (Lyon Kasabanın işçinin bahçesi derneği) tarafından Lyon'nun Monchat bölgesinde kurulmuştur (Şekil 4.57). Bu bahçelerin asıl kuruluş amacı: kullanıcılar için herhangi bir icari amaç gütmeden faydalı olmasıdır. 16348 m^2'lik yüzölçümüne sahip bu alanda 65 işçi bahçesi oluşturulmuştur. Bu alanlar Jules-Massenet sokağın her iki tarafına eşit olmayan bir şekilde dağıtılmıştır. Arazinin üçte ikisi Hospices Civils [4] a, diğeri şehre aittir. Son zamanlarda bu alanlar kentin yeşil alanlarının bir parçası olmuş, bahçıvanlar bu bahçelerde çalışanlara bilgi verip, tavsiyelerde bulunmuş (Yon 2019) .

[4]Hospices Civils; çocuklar, hasta ve kendilerini bakamayan yaşlılara ücretsiz veya küçük bir ücret karşılığındayardım eden ya da bakım yapan kamu veya özel kuruluşlardır.

Şekil 4. 57 Monchat işçinin bahçesinden bir görünüm

4.2.9 Mili park ve bölgesel doğal parkı

1960'larda doğal parklar yani ulusal ve bölgesel parklar çevrenin çeşitliliğini ve zenginliğini korumak amacıyla ortaya çıkmıştır (Lanneaux. and Chapuis 1993). Milli parklar; doğal çevreyi, yerel populasyonları korumak ve araştırılmasına olanak sağlamak, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Bu kapsamda1963 yılında, 7 milli park oluşturulmuştur. Bunlar: 1967'de Vanoise Parkı ve Port-Cros, 1970'de Batı Pireneler park, 1973'te Cévennes park, 1979'da Ecrins park, 1989 ise Mercantour ve a Gouadeloup parkları mili park ilan edilmiştir. Bu parklar toplam 276.660 ha bir alanı kaplamaktadır (Laurens 1995).

Vanoise milli parkı Temmuz 1963'te Fransa'nın Auvergne-Rhône-Alpes bölgesinde yer alan ilk milli parktır. Bu parkın oluşturulması için ilk projeler 1930-1935 ortaya konulmuş fakat milli park ilan edilmesi 22 Temmuz 1960 da çıkarılan yasal çerçeve ile

gerçekleştirilmiştir. Vanoise milli parkı, nesli tükenmekte olan canlı türlerinin korunması ve onların yaşam alanlarının endüstriyel saldırılara karşı korunması amacıyla ilan edilmiştir. Vanoise park 56.556 ha'lık bir yüzölçümüne sahiptir. Vanoise milli parkı; Tarentaise (29.816 ha) ve Maurienne (26.740 ha) vadi arasında dağıtılmaktadır. Parkının genel şekli Isère ve Arc arasındaki zirveleri kapsayan trapez şeklindedir. 1963'ten 1975'e kadar bu milli parklara kamu kuruluşları tarafından parkların giriş kapılarına kadar 350 km'lik yol, konaklama alanı inşası ve kırsal (pastoral) katılımın geliştirmesi gibi sağlanmıtır (Pierre 1964).

Temmuz 1997'de Vanoise milli parkı sahasında yapılan "Hayvan popülasyonlarının hayatta kalma yönetimi çalışması" başlıklı araştırmada fauna ile ilgili olarak, 1500 dağ keçisinin coğrafi konumları tarihsel olarak değerlendirildiğinde, üç ayrı popülasyonun olduğu ve aralarında değiş tokuşların hiç olmadığı görülmüştür. Bu çalışma parkta geyik ve dağ keçilerinin kaybolduğunu göstermiştir. Bu olay büyük endişe yaratmış ve kamu kurumları bir çözüm aramaya başlamıştır. Yaban hayatı koruma alanının oluşturulması projenin uygulanmasından sonra 1963'teki son rakamlar 27 dağ keçisi sayısının 300, geyik sayısının 400 den 3000 çıktığı, kraliyet kartallarının ise 7 çift olduğu belirtilmiştir. Bunların dışında dağ sıçanı, orman tavuğu ve sincapların çoğaldığı görülmüştür (Pierre 1964). Öte yandan, bilim kurulu tarafından yayınlanmış bir broşürde, Vanoise parkının flora zenginliği belirtilmiştir. Bu parkın bitki türleri arasında *Senecio uniflorus L.* (Kül çiçeği) çok nadir olduğu vurgulanmıştır. Boyu 3 ila 10 cm uzunluğunda, büyük ve uzun saplı, sarı kalathid (her iki cinsiyetten çiçeklerden oluşur) olan tek başlı bir beyaz sapa sahip, tomentoz (kalın kazık kaplı bitkler), bu rezervin üst kısımlarında Temmuz'dan Ağustos'a kadar çiçek açmaktadır. Bu bitki dışında vanoise parkta bulunan diğer bitki türleride bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: *Primula vulgaris, Androsace alpina, Valeriana celtica* gibi ağlar da varmış (Nétien and Corre 1966)

Parkın aktiviteleri: parkta yaban hayvanı üretimi, orman işletmesi ve insan faaliyetlerine yer yerilmiştir. Parkta 35 korucu bulunmakta olup, parkın düzenlemesinden, kurallara uyulması, arazi kullanım planlaması ve kültürel etkinliklerden sorumludurlar. Ziyaretçileri ağırlamak için parkın merkezinde ve çevresinde elli kulübe bulunmaktadır. Parka yılda yaklaşık 820.000 ziyaretçi gelmektedir. Yazaylarında gelen ziyaretçi

ortalaması yaklaşık 250.000 kişidir. Parkta kayak pistleri bulunmaktadır, kışın kayak imkânı sunmaktadır. Grande Casse buzulu, Aiguille de l'Epéna ve La Glière buzulu, buzul yürüyüşüne izin vermektedir. Parkaya ziyaret eden turistler, geleneksel küçük kırsal köylerin evde kalmaktadır (Pierre 1964).

Bölgesel Doğal Parklar: ise 1 Mart 1967'de bakanlıklar arası kararname ile kurulmuştur (Richez and Richez-Battesti 1970). Bu kararname özellikle bir Bölgesel Dogal Park'ın ne olması gerektiğini (hem doğal miras hem de turistik alan) ve oluşturulması için gereken genel koşullar nelerdir Aynı zamanda Bölgesel Doğal Parkları için Bakanlıklar arası komisyon oluşturulmuş. Milli Parkların aksine bölgesel doğal parkların bol nüfuslu bölgelerde bulunduğunu belirtmiştir (Lanneaux and Chapuis 1993). İlk bölgesel doğal parkların oluşturulması 1967 yılına dayanmaktadır. Bunlar, ulusal toprakların 610.000 hektarlık bir kısmını ve 2.000.000 nüfusunu temsil etmektedir. Ayrica bölgesel doğal parklardan dağlık alanlarda bulunanları: Queyras, volcans Auvergneve Vercors Pilât bulunmaktadır. Nord-Pas-de-Calais park ovalık alanda bulunmaktadır. Brotonne Armorique park haliç bölgesinde bulunmaktadır. Landes de Gascogne Morvan park ormanlık alanda bulunmaktadır. Normandie-Maine parkı gibi büyük şehirlerin yakınındaki çayırlık alanlarda bulunmaktadır (Laurens 1995).

Queyras; Bölgesel Doğal Parkı: Fransa'da ortaya çıkan ilk bölgesel parklardan biridir. Queyras Bölgesel Doğal Parkı 1977 yılında kurulmuş, Queyras dağı, Escreins dağı ve Cottian Alpleri'nde Ristolas, Abrière, Aiguilles, Chateaux-ville-vieille, Arvieux, Saint-Véran, Moline ve Ceillac sekiz kasabadan oluşan alanının sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bu alanın İtalya ile ortak sınırlarının büyük bir kısmı ile Hautes-Alpes bölümünün kuzey doğusunda yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1100m ila 3300m arasında olan genellikle yüksek bir dağlık alandır (Plisson 2011). Bu parkta yaban hayatında yaban domuzu (Sus scrofa), geyik (Rupicapra) , kızıl geyik (Cervus elaphus), Karaca (Capreolus capreolus), Alp dağ keçisi (Capra dağ keçisi) ve koyun (Ovisammon) gibi hayvanlar bulunmaktadır (Plisson 2011).

Flora gelince Queyras parkında Pinus cinsi iğne yapraklı ağaçlar ve ladin ağaçları doğu kısmında bulunmaktadır. Queyras parkında, pinusve picea'lardeniz seviyesinden 1800-2000 metre arasında bulunur (Déjean and Villepoux 2019). Queyras bölge parkında mevcut faaliyetler öncelikle yerel yetiştiriciler ve yaylacılar (çoğunlukla koyunculuk ile uğraşan) tarafından yönetilmektedir (Plisson 2011). Parkta bazı sığırlar ve özellikle keçi üreticileri bulunmaktadır. Ahşap gibi zanaat faaliyetlerine de yer verilmiştir. Bölgede yaşan kişiler: Arvieux (mekanik ve sofistike oyuncaklarından uzak, sade ve seyrek dekore edilmiş) oyuncakları yapmaktadır ve mağazada satılmaya devam etmektedir. Yaz turizmine gelince, her zamankinden daha fazla gelişmiştir. Turizm, köylerdeki küçük evler, restoranların ve sosyal konaklama yapılarının geliştirilmesine dayanmaktadır (Coulet 1989).

4.2.10 Paylaşan bahçesi

Paylaşılan bahçeler fikri ilk kez New York'ta 70'lerde "topluluk bahçeleri" adı altında doğmuştur. Fransa'da, şehir sakinlerini 90'lı yılların başlarında yeşil alanların yönetimine, yavaş yavaş dahil edilmeye başlamasıyla bu bahçe ortaya çıkmıştır (Thouvenin 2010). 1997 yılında, sosyal bağları pekiştirmeye amacıyla "dünyayı paylaşmak" olarak bilinen bir sözleşme hazırlanmıştır. Sözleşmenin uygulanması, birleştirici, kurumsal, politik ve profesyonel aktörlerin katılımıyla 23 ve 24 Ekim 1997'de Lille'de gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı sırasında, katılımcılar çeşitli deneyimlerle bahçe deneyimlerini paylaşmışlar, topluluklar arasındaki ortak değişim, yaratıcılık, dayanışma değerleri ve yaşayan dünya ile bağlantılar tartışılmıştır (Baudelet-Stelmacher 2018).

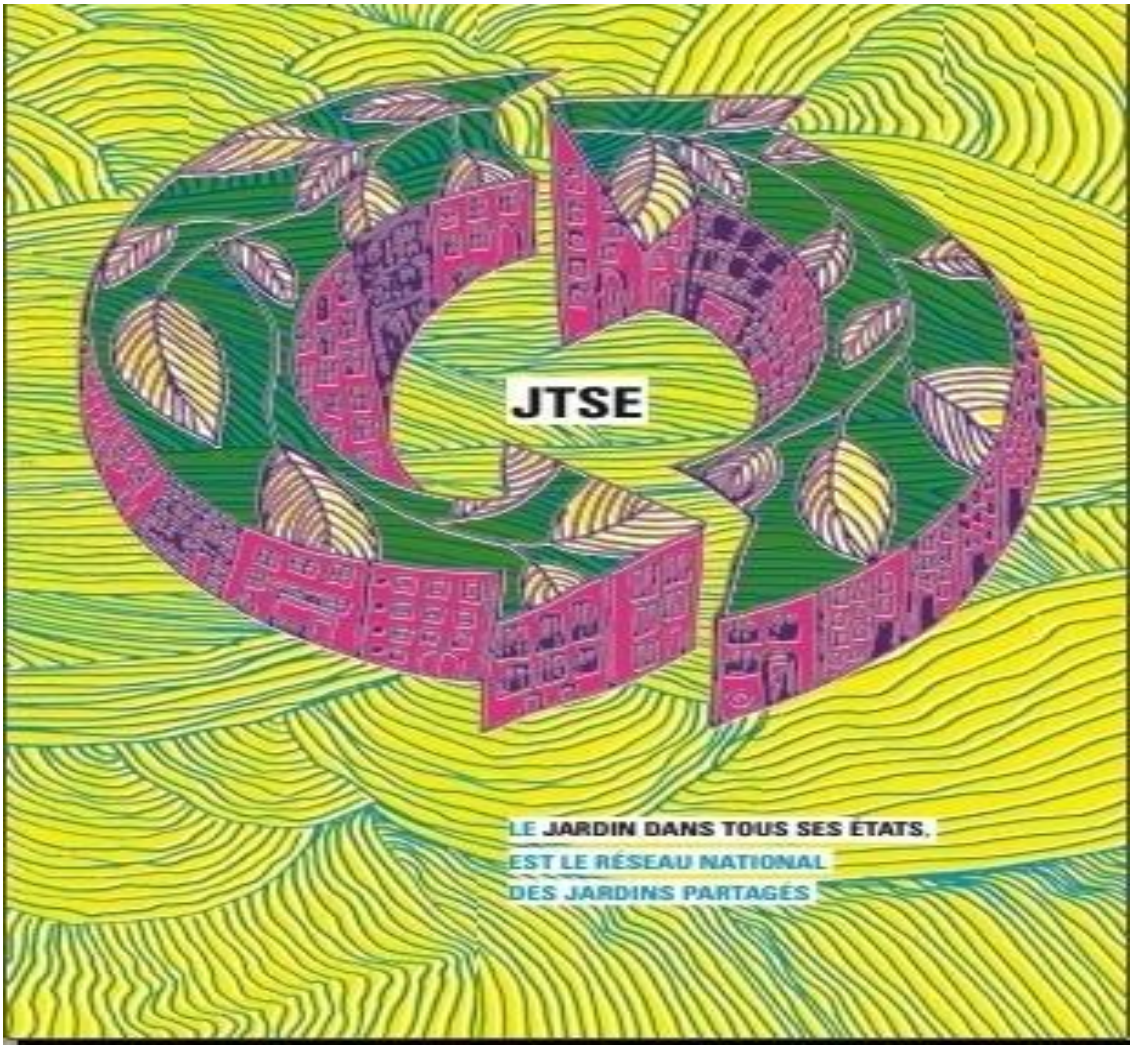
Topluluk (veya paylaşılan) bahçe, bir halk grup tarafından ortaklaşa yönetilen bir bahçedir, sosyalleşme, değişim ve karşılıklı yardım için oluşturulmuş bir alandır. Semt animasyonuna katılan ve yakınlık mantığının bir parçası olan halka açık bir bahçedir. Halka, bahçe tekniklerini öğrenme, basit görevlere (sulama, ayıklama vb) yardımcı olarak işe katılmalarına olanak sağlamaktadır. Paylaşan bahçe her şeyden önce ilgi-bili ve bitki materyallerini (tohumlar, hasat ürünü) insanlar arasında değiştirmek adına ideal bir yerdir. Bu tür bahçeler, kültürler arasında, nesiller arasında diyalog, değiştirmek ve

insanların kendi yaşam yerine yaklaşmayı izin veren yerleridir. Genellikle büyük şehirlerde Paris, Lyon, Nantes vb gibi geliştirirmektedir (Bourgogne 2010).

Paylaşan projesi başladığından bugüne, tanınmasıyla birlikte kentsel alanlarda ortak bahçelerin yaratılmasına yönelik talep artmaktadır. Île-de-France'da (Fransa'nın orta merkezinde yer alan bir bölgedir ülkenin ünlü başkenti Paris'i çevreliyor), paylaşımlı bahçeleri listeleyen JTSE'ye (jardin dans tous ses etat) (Sekil 4.58) (tüm eyaletlerinde bahçe) göre Paris'in her bölgesinde en az bir bahçe ve yüzden fazla ortak bahçe bulunmaktadır. Bu bahçelerden bazıları şunlardır:

- Seçilmiş Ortak bahçe
- Ortak bahçe Rosiers Joseph Migneret
- Theodore'un bahçesi
- Şairler Bahçesi
- Saint Laurent Bahçesi
- Olga bahçesi
- Elie Faure Bahçesi
- Victor Schoelcher Bahçesi
- Dünyanın küçük bahçesi
- Abel'ın bahçesi

Tüm Fransız şehirlerinde ortak bahçelerin oluşturulması için finansal olarak projelere yardımcı olan dernekler bulunmaktadır, Örneğin Lyon’da "Pass-Jardin" "Geçiş-Jardin" derneği bölgedeki ortak bahçelerin geliştirilmesine destek vermektedir (Thouvenin 2010).

Şekil 4. 58 Ortak bahçelerin logosu

Ortak ya paylaşan bahçeler arasında örnek olarak chambovet bahçesini ele almaktadır Lyon şehrinin bölgesi Montchat'ta yer alıp 5,2 hektarlık yüzolçülü ve 2018 sonbarda inşaa projesi orta çıkan bir bahçedir. Kuzeydoğuya rue de Chambovet adlandırılmış bir sokağa ile sınırlanmıştır. Böylece mahalle konseyinin yardımıyla "bitki bahçesi" olarak adlandırılan dernek (Şekil 4.59), mahallede var olan şeyleri etüt yaparak, eski bir kliniğe aitolan boşaraziyitespit etmişlerdir. Bu yerde ortak chambovet bahçesini oluşturmaya karar vermişler. Bahçe, bir tarafta bir konutun duvarı ve diğer tarafta bazı çalılar ile sınırlıdır. Bahçe hala geliştirme aşamasındadır. Yollar halatlarla sınırlandırılmış ve ön planda çıplak dünyayı korumak için samanla kaplı bir arsa görülmektedir (Deschamps 2019).

Şekil 4. 59 Chambovet paylaşan bahçenin derneği

4.2.11 Eğlence Parkı

Paylaşan bahçe gibi eğlence parkları 1990 yıllarda Fransa'da geliştirilmiştir. Ziyaretçileri rahatlatmak, iyi bir şekilde ağırlamak ve eğlendirmek için çeşitli aktiviteler sunan parklardır. Bu aktivititeler Rus Dağları Montagne russe-(fuar alanı cazibe, bir demir yolu aracı ile yüksek hızda hareket eden yükseliş ve iniş serisi), gösteriler, fuar alanı gezileri, kapalı manzara rotaları (tiyatro yapılan alanda) sadece salıncaklar, slayt gösterileri gibi aktiviteler yer almaktadır. Fransa'da 1990'lı yıllarda açmış parklar Futuroscope, Parc Astérix, Euro Disney parklarıdır. Disney parkları diğer şehirlerde olmayıp, Paris'te yoğunlaşmıştır. Bu yerler eğlence üretmek için üç bileşeni birleştirmiştir. Bunlar; gösteri, baş dönmesi ve beceri oyunları oluşturmaktadır. Beceri oyunu, oyuncuların becerilerini vurgulayan bir oyundur. Örneğin, okçuluk, Shuffleboard ve carrom bu tür oyunlardandır. En yaygın oyun Foraine kutlama (çekim oyunları, atlıkarınca, tatlıların satışı gibi çeşitli standlarınbir araya getirildiği kullanım alanıdır) ile ilişkili olan baş dönmesidir (Brougère 2000).

Fransa'da Futuroscope olarak adlandırılanen büyük eğlence parkı 1987 yıllında yapılmıştır. Poitiers'ın 10 kilometre kuzeyindeki Chasseneuil-du-Poitou ve Jaunay-Marigny kasabada Vienne bölümünde (appartement) yer almaktadır. Yapımından 25 yıl sonra bile ziyaretçi sayısına bakımından Fransadaki eğlence parklarının içinde tercih edilen en büyük ikinci parktır. Avrupa düzeyinde en çok ziyaretçisi olan 13'üncü parktır. Diğer büyük parkların aksine, Futuroscope nispeten az nüfuslu bir alanda bulunmaktadır. Parkta, eğlenme adına keşfetmek için her şey vardır. Çok enteresen aktiviteler olağanüstü yolculuk, Sebastienloeb yarış xperience[5] bulunmaktadır. Bu yarışın bir hikâyesi vardır: Sébastien Loeb'in (Şekil 4.60). Alsace memleketinde halüsinojenik gaz sızıntısına neden olan bir trenle bir kamyon çarpışmıştır. Enfekte olmuş insanları kurtarmak, panzehiri bulmak ve çok hızlı bir şekilde laboratuvara örnek vermek gerekmektedir. Zaman makinesi, buz devri (Şekil 4.61) buz devri kahramanları, genç park ziyaretçilerine tamamen buzlu 4D macerasında liderlik etmektedir) dinamik Viyana (DynamicVienna, Futuroscope tema parkından bir cazibe ve film) alandır. 1994 yılında ilk versiyonunda açılan dinamik bir sinemadır, daha sonra teknolojik olarak birkaç kez geliştirilmiştir.

Açılışından 4 yıl sonra yani 1991 yılında Futuroscope parkı bir milyon ziyaretçiye ulaşmıştır. O zamandan beri, ziyarateçi sayısı her zaman bu seviyenin üzerinde olmuştur. 1997 yılında, parkı ziyaret edenlerin sayısı 2,9 milyona kadar ulaşmıştır. Vienne Genel Konseyi cazibe merkezlerinin yenilenmesi için yatırımlara izin vermiştir. Park yavaş yavaş gelişmiş ve 2011 yılında 1,75 milyon ziyaretçiye hizmet vermiştir. Parkın bu kadar çok ziyaret edilmesini sağlayan iki avantajı vardır. Birincisi, ulaşım ağlarına mükemmel bir bağlantı, hızlı tren (TGV) istasyonu ve Paris'ten 1 saat 20 dakika uzaklıkta olan Biard havaalanına yakındır. İkinci avantaj çevresinde gelişen faaliyet alanlarıdır. Örneğin Jalade aktivite alanı içinde içme suyu fabrikası ve telekomünikasyon alanları bulunmaktadır. Futuroscope etrafında ileri teknoloji teknopolü aktivitelerinin yoğunlaştığı bir kentsel alan bulunmaktadır. Futuroscope yakın çevresinde bulunan kongre sarayı da ziyaret edilesi noktasındaki avantajlarındandır (Blaizeau 2013).

[5]Bir ralli yarışıdır (sürücülerin belirli testlerden geçtikten sonra belirli bir noktayı toplaması gereken yarışma türüdür.

Şekil 4. 60 Loeb'insebastien loeb yarış xperience

Şekil 4. 61 Buz devri

4.3. Fransa'da Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Yeşil alanlar yaşamımızda önemli bir rol oynamaktadır. Çevrenin korunması, estetiği yanında sosyalkatkılar da sağlamaktadır. Biyolojik çeşitliliğin korunması ve kentsel sorunlar için mükemmel bir çözümdür. Fransa'da yeşil alanlar, bölge seviyelerine göre sınıflandırılır. Kentsel Parklar; kentlerde bulunan büyük parklardır. Bu parklar kentin insanına rekreasyonel ve sosyal-kültürel amaçlı kullanım olanakları vermektedir. İşlevsel konusunda rekreasyonel estetik eğitsel ve ekolojik amaçlarla oluşmuş kamuya açık yeşil alanlardır. Teknoloji geliştirme ve nüfusun hızlı artışı neden olduğu stress karşı, çocuklar ve erginler için rekreasyon imkanı sağlamaktadır. Her tüm ülkelerde olduğu gibi, Fransa'da da yeşil alanların, farklı kategorilerde sıflandırılmıştır. Bunlar karşıladıkları ihtiyaçlara bağlı olarak yer ve yüzyolçümü göre değişmektedir. Yeşil alanların konumu, alanın gelişme derecesine, mülkiyet durumuna (kamu ya da özel) kullanım türüne bağlı olarak sınıflandırılabilmektedir. Planlamacılar çeşitli şekil ve boyutları gruplayan tipolojiye başvurmuşlardır. Ancak, farklı sınıflandırma türleri, farklı ölçeklerde ayırt edilebilmektedir (Bougé 2009).

- Yaşam birimi veya konut ünitesi [6](bina bahçeleri ve özel bahçeleri (oyun ve dinlenme alanları, çimenler) .
- Mahalle birimi [7], örneğin kareler (Küçük kamu bahçe), oyun alanları, kamu bahçeler, okul spor alanları, mahalle parkları;
- Mahalle için, mahalle parkları ve yürüyüşler, spor alanları
- Kentin için eğlence parkları, botanik ve hayvanat bahçeleri, çok yönlü spor malzemeleri
- Şehirlerarası alan için: açık hava ve eğlence temelli (Şekil 4.62), orman yürüyüşleri...

[6]Konut birimi, bu isimle belirlenen birkaç şehir için model olarak hizmet veren Franco-İsviçre mimarı Le Corbusier tarafından geliştirilen modern bir konut binaları prensibine verilen addır.
[7] Kent planlamasında, mahalle birimi kavramı 1930'larda Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiştir. Bir ilkokul çevresinde gruplanan ve Kuzey Amerika banliyölerinin gelişimi için temel birimi oluşturan bir konut koleksiyonudur.

Şekil 4. 62 Bois-le-Roi açık ve eğlence merkezi (Seine-et-Marne)

4.3.1 AIVF tipolojisi

Öte yandan, 1995 yılında (L'Association des Ingénieursdes Villes de France) (AIVF) Fransa Şehirleri Mühendisler Birliği tarafından arazi ve yasal sorumluluk ile ilgili bir tipoloji ortaya çıkmıştır. 12 Mart 1937'de Lyon'da kurulmuş bir dernektir. 1980 yılında, ilk ademi merkeziyet yasaları ile, bu dernekler AITF olarak isimlerini değiştirmiştir. 5.000 üyeyle, en büyük uygulama topluluğu, mekânsal planlama ve geliştirme hizmetindeki deneyimlerin sermayeleştirilmesini temsil etmektedir. Bu tipoloji öneriler veya amaç, yeşil alanları yöneten yerel yetkililer tarafından kullanmaları için geliştirmişlerdir. Ancak bu tipolojinin dezavantajları vardır, ilk olarak Veg DUD (sürdürülebilir kentsel gelişimde bitkilerin rolü) bağlamında ilgili değildir, çünkü topluluk tarafından yönetilen yeşil alanların vejetasyonunu dikkate almaz ve spontan flora, nadas arazisi gibi diğer bitki örtüsü biçimlerini entegre etmemektedir. Buna rağmen bugün en çok kullanılan tipolojidir (Bougé 2009).

Dolaysıyla ister kamu kurumlarına, ister belediyeye veya diğer yerel makamlara ait olsunlar, ister kapalı ister halka açık olsunlar, bu tipolojide tüm kamusal alanlar alınmaktadır (Richard 2013).

1- Parklar ve küçük kamusal parklar
2- Yollar eşlik eden yeşil alanları (herhangi bir iletişim alanınyakınında bulunan alanlardır)
3- Kamusal binalarına eşlik eden yeşil alanlar (rolü binayı değer vererek güzeleştiren alanlardır)
4- Evlere eşlik edecek yeşil alanlar (belediye tarafindan, HLM veya konut yaşlı). Fransa'da (HLM) (Habitation à Loyer Modéré) düşük kiralık konut, kamu veya özel kuruluşu tarafından yönetilen özelikle yoksulara veren konaklamalardır.
5- Sanayi ve ticaret kuruluşlarını destekleyecek yeşil alanlar (ticari, zanaat veya endüstriyel alan.)
6- Sosyal ve eğitim kurumlarının yeşil alanları
7- Stadyumların ve spor merkezlerinin yeşil alanları: Spor aktiviteleri için ayırlamış yüzeyler
8- Mezarlıklar;
9- Kamp alanları (Kamp için düzenlemiş alan), resepsiyon alanları(lux hotelleri, yolcukları barındıran alanları) tatil köyleri;
10- Aile bahçeleri
11- Bahçe işletmeleri: halka açık bitkileri üretimi yönetilen kuruluş (belediye seraları, bahçecilik liseleri vb.)
12- Gelişmiş doğal alanlar(ormanlar, çayırlar, su kütleleri, kuru çimenler, sulak alanlar)
13- Kamusal yollarda, gruplandırılmış olsun veya tek başına ağaçlar birim başına ağaçların hizalanması (Bunlar, pist boyunca tek başına veya gruplar halinde bulunan ve bu pistleri yapılandıran ağaçlar)

4.3.2 Catherine de Vilmorin tarafından önerilenyeil alantipolojisi

1978'de şehir planlama araştırma merkezi tarafından yayınlanmış ‘’yeşil alan politikası ‘’adlı kitabın yazarı Catherine de Vilmorin, AIVF derneği tarafından sunulanmış tipolojiden farklı olan başka bir tipoloji verilmiştir. Yeşil alan politikasının ilkelerini, amaçlarını, düzenleyici ve arazi kaynaklarını tanımlayan 8 Şubat 1973 yılında ortaya çıkan yasadan esinlenmiş bir tipolojidir (Çizelge 1,1) (Bougé 2009). Yazar Catherine, bu tipolojinin uygulanması sırasında, yeşil alanların işlevleri onların durumlarına ve inşa edilmiş alan ve onların arasında olan ilişkilerine bağlı olduğu fikrinden bu tipoloji oluşturmuştur. Yani kırsal alandan yığılmanın merkezine doğru ilerledikçe yeşil alanların estetik fonksiyonu gelişip ve halka düzenlemiş yerleri açık olması izin vermektedir (Richard 2013).

Kentsel alan	✓ İnşaatları destekleyecek yeşil alanlar ✓ Kareler veya meydanlar (küçük kamusal bahçesi) ✓ Bahçeler ✓ Ağaçlandırılmış yürüyüş alanları (promenade) ✓ Oyunlar ve spor yeşil alanlar ✓ Kent parkları ✓ Dinlenme alanlarına yerleştirilmiş doğal eğim
Şehir-kırsal bağlantı alanları	✓ -İnşa alanları arasında çok küçük boş alanın yeşil alanları ✓ Ağaçlık alan ve şehirlerarası parklar ✓ Dengeli yeşil alanlar (doğal denge alanlari, süreksizlik alanlari) ✓ Yeşil bantlar
Kirsal alan	✓ Orman alanları ✓ Boş zaman ve dinlenme için peyzajlı yeşil alanlar ✓ Nehirlere, göllere ve sahillere erişim için yeşil alanlar ✓ Doğal topluluklar

Çizelge 1.1 Kentlerdeki yeşil alanların tipolojisi

4.3.3 Philipe Clergeau tarafından önerilen yeşil alan tipolojisi

Ulusal Doğa Tarihi Müzesi'nde çevrebilim profesörü ve kentsel ekoloji danışmanı olan P. Clergeau yeşil alanların sınıflandırması konusunda bambaşka bir fikir geliştirmiştir. Bu profesör sunduduğu yeşil alanların tipolojisi kentin merkezi ve periferi kavramının önemi üzerinde oluşturulmuştur. Bununla birlikte, kentsel, peri-kentsel ve kırsal alanlara bir tanım vererek, yeşil alanları şehirdeki yerlerine göre karakterize edebileceğimizi belirtmiştir. Ancak uluslararası düzeyde, kent merkezi, péricentre [8] ve banliyö terimleri kentin bileşeni olarak kabul edilmiştir. Kentsel terimi: şehrin çevresi olarak kabul edilir, genellikle az çok üretken ve az çok inşa edilmiş az çok doğal bir kırsal alandır (Bougé 2009).

[8] Kent planlamada, şehir merkezini çevreleyen ve banliyölerden farklı alan anlamına gelir.

Profesör Philipe Clergeau “Kentsel peyzajın ekolojisi” adlı kıtabında bu tipoloji kavramı böyle açıklamış. Eskide inşa edilmiş şehir merkezi bitki örtüsünün %15'inden az, çevre merkezi, bahçelerin sık olduğu, %40'a kadar bitki örtüsünün bulunduğu bir habitat karşılık gelmektedir. Bitki örtüsünün sadece bahçeler, konut siteleri değil, aynı zamanda binalar, parklar, mezarlıklar ve spor alanları arasındaki geniş çim alanlardan oluştuğu banliyöde bitki yüzeyi %70'e ulaşabilir demiştir. Bir kentin bu seviyesinin her birinin vejetasyon yüzdesini tahmin edip, daha sonra yeşil alanları kentin bu bölümüne göre sınıflandırmıştır (Bougé 2009). Son olarak, bu yeşil alanların tipolojisinin tanımlanmasında ele alanabilecek temel yansıma, yeşilalanların yoğun olduğu alanların merkezinden, kentsel bölgeye kentsel çerçevenin yapılandırılmasına imkân vermek için bu alanların örgütlenme ve düzenlenme biçimidir (Bougé 2009).

4.3.4 Fransa'da yeşil alan standartları

Fransa'daki yeşil alanlar için standartlar 8 Şubat 1973 tarihli Genelge'de yayınlanmıştır. Yasa, aşağıdaki kentsel alan kullanımları için standartalar belirlemekle birlikte genel olarak kentsel alanlarda kişi başına yeşil alan için 10 m² / nüfuslu bir hedef öngörmektedir (Mohamed 2018) :

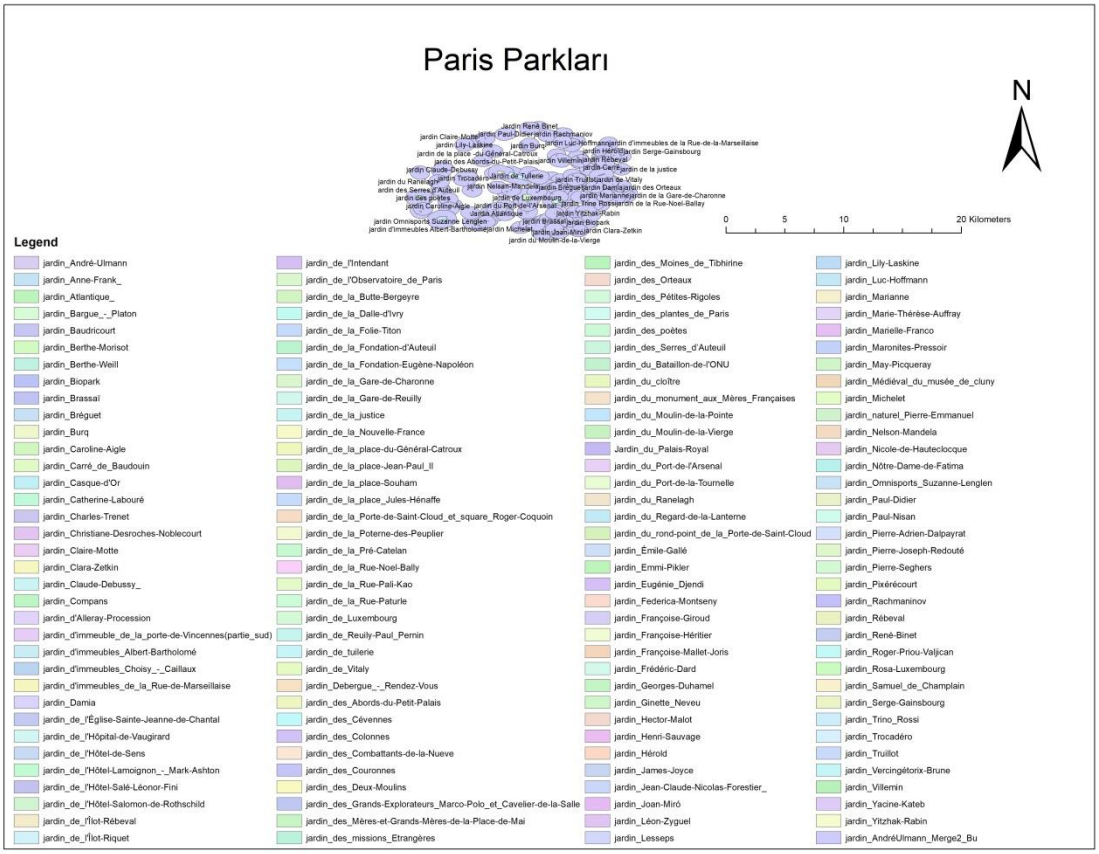
- Anaokulları (<4 yaş): 2 m² / çocuk veya 0.20 m² / kişi
- Anaokulları (4 ila 10 yaş arası): 8 m² / çocuk veya 0.80 m² / kişi
- Oyun alanı (> 10 yaş ve 20 yaşaltı: 20 m² / kullanıcı veya 4 m² / kişi

Çocuklar ve ergenler için toplam: 5 m² / kişi

- Aile yürüyüşleri ve dinlenme alanları: 0.5 m² / kişi
- Yetişkin yürüyüşleri: 4 m² / kişi
- Ücretsiz oyun alanları: 4 m² / kişi

4.4. Yeşil Alanların Ulaşılabilirliği

Ulaşılabilirlik: kamusal yeşil alanların kent insanının rekreasyoneli htiyaçlarını karşılayabilmesini değerlendirmede kullanılan önemli bir kriterlerden biridir. Rekreasyonel ihtiyaçların sağlanması noktasında, yeşil alanların kent genelinde ulaşılabilirlik mesafesi içerisinde dengeli bir şekilde dağılması, sağlanması ile yakından ilişkilidir. Farklı büyüklük ve rekreasyonel aktiviteye sahip yeşil alanların, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak ulaşılabilirlik standartları değişmektedir (Bilgili 2013). Bu çalışmada kronolojik olarak incelen Fransa'nın yeşil alanları başkent Paris özelinde ulaşılabilirlik kapsamında değerlendirilmiştir. Bu süreçte kentsel yeşil alanları stratejilerinin nasıl geliştirildiği ve mevcut durumu değerlendirilmiştir. Google Earth üzerinden sayısallaştırılan yeşil alanlar (Şekil 4.63) Coğrafi Bilgi Sitemleri ile analiz edilmiştir. Her bir park için 500 metre ortalama bir insanın 15 dakkika süresinde ulaşabildiği mesafe (Şehir Planlama Kanunu Madde L. 123-1-2) ulaşılabilirlik mesafesi tanımlanmıştır. Paris genelinde parkların nasıl bir anlayışla planlandığı ulaşılabilirlik analizi temelinde irdelenmiştir (Şekil 4.64) (Anonymous 1994).

Şekil 4. 63 Paris Parkları (Orijinal 2020)

Şekil 4. 64 Paris Parklarının ulaşılabilirliği (Orijinal 2020)

5.SONUÇ

Çalışmada Fransa'daki kentsel yeşil alanların günümüz'deki durumunun ortaya koymak amacıyla kentsel yerleşimlerin gelişimi ve yeşil alan ilişkisi birlikte tarihi süreç içinde birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda kentsel yeşil alanların genel anlamıyla çevre ve insanlara yararları incelenmiştir. Bu bağlamda kentsel ortamda yeşil alanların öncelikle havayı ve atmosferi arındırıp yaşam ortamını iyileştirici özellikleri ortaya konulmuştur. Bu çerçevede kentsel yeşil alanların kentsel mekânda oluşturulma stratejilerinde ön plana çıkan özellikleride anaşılmaya çalışılmıştır. Fransa'da eski dönemlerde yerleşimlerin peyzajla ilişkisini anlamak için kentleşme süreci incelenmiştir. Fransa'da kentleşme neolitik dönemde ahşap ve toprak yapılan Danubians evler ile başlamıştır. Sonraki antik dönemde, tuğlalar ve fayanslar, alçı ve mermer kaplamalar gibi malzemeler kulanarak Hamletler, villalar gibiinşaa etmeyi başlamışlardir. Orta çağ döneminde yerleşim dışında insanlar tarım yapmayı öğrenmiştir. Kentleşme sürecinde peyzajla olan ilk ilişkiler tarım faaliyetleri başlamıştır.

XVII yüzyılde yani rönesans döneminde kraliyet sarayı daire, poligon gibi geometrik şekilleri, orantı, uyum, simetri, düzenlilik ilkelerine göre düzenlenmiş ve konfor, hijyen kurallara uygun daireler ile yeni inşaat modeller ortaya çıkmıştır. Sonra yavaş yavaş insanlar yeşil alanlarla ilgilenmeye başlamışlardır. Örneğin şatolarda kare veya dikdörtgen gibi geometrik şekiller verilerek oluşturulmuş bahçeler bulunmaktadır. XIX yüzyılda yani çağdaş dönemde sanayi devrimi, üretim ve ekonominin yapısında büyük bir değişiklikle aynı zamanda nüfusun hızla artması, sömürgecilik ve teknolojik ilerleme ile üretilen buhar makinelerinin ortaya çıkması, girişimcilik ve ticaret hukuku Fransız şehirlerini geliştirmiştir. Bu bağlamda bu değişikliklerin en büyüğü Paris kentinde olmuş ve diğer kentlerden göç alarak dengesiz bir kentleşme örneği sergilemiştir. Sonra Baron Haussmann Paris'in geliştirilmesi adıyla bir proje ile Paris kenti mahalleler birbirine bulvarlar ve caddeler ile ayrılıp sakınler temiz ve kalıteli bir yaşam vermek için parklar, bahçeler ve meydanlar geliştirerek su işleri ve modern bir kanalizasyon ağı oluşturmuştur. Houssmann sonunda Fransa'nın başkenti Paris'in sorunlarını çözmeyi başarmıştır.

Fransa'da kentsel yeşil alanların tarihsel incelemesi yoluyla bugün Fransa'da var olan her tür yeşil alanın aynı dönemde oluşturulmadığı anlaşılmıştır. Fransa'da orta çağda yeşil

alanların, courtil, pourpris veya prael gibi küçük sebze bahçeleri ile büyümeye başladığı görülmüştür. Yeşil alanların, parmaklıklarla veya duvarlarla çevrili bahçeler şeklinde oluştuğu, bu bahçelerin aileyi beslemeyi amaçlı olduğu saptanmıştır. İnsanlar küçük sebze bahçeleri dışında yeni bir bahçe modeli oluşturmayı düşünmüşlerdir. Bu kapsamda ilk olarak şifa için kullanabilecekleri bitki bahçeleri geliştirilmiştir. Marsilya ve Montpellier kentlerinde 16. yüzyılda gün yüzüne çıkan botanik bahçelerdir. 17. Yüzyılda Fransız bahçesi dediğimiz olgu ortaya çıkmıştır. Bunlar Geometrik şekilli zevk bahçeleridir. Italyan tarzlı açık bir perspektifle, alleler, çeşmeler, hizalama ağaçlar, su jetleri, havuzları, yükseltilmiş bir terasa, koridorların, çiçek tarhları, Fransız bahçesini tarif eden bir birlabirenti ve sadece ona ait olan malzemelerdir. Sonra 19. yüzyıldan itibaren Fransa'da arboretumlar oluşturulmuştur.

18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başında, Fransa'da şehirleri kilitleyen surların (eski zamanda duvar gibi şehir kilitleyen bir unsurdur) yıkılması ve onun kaldırılması, nüfusu memnun etmek için rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak için yürüyüş alanı, Kamusal alanlar olarak kullanımına açılmıştır. Öte yandan, endistriel işçilerine verdiği ‘’aile bahçesi’’ olarak adlandırılan bahçe, en fakir insanlar yeşil alana sahip olmalarını sağlama için ortaya çıktığını tespit edilmiştir. 1990 yıllarda "Ortak bahçe" olarak adlandırılan bahçe ortaya çıkmıştır. Bu bahçenin en güzel yönünü temsil eden araştırma sırasında belirlenen sosyal entegrasyonu geliştirmektir. Ayni yılda eğlence parkları Fransa'da geliştirilmiştir. Ziyaretçileri rahatlatmak, iyi bir şekilde ağırlamak ve eğlendirmek için Rus Dağları-Montagnerusse (fuar alanı cazibe, bir demiryolu aracı ile yüksek hızda hareket eden yükseliş ve iniş serisi), gösteriler, fuar alanı gezileri, kapalı manzara rotaları (tiyatro yapılan alanda) sadece salıncaklar, slayt gösterileri gibi çeşitli aktiviteler sunan parklardır. Fransa'nın en büyük disney parklar Futuroscope, Park Astérix, Euro Disneydünyada en ziyaret edilen parklar listede bulunmaktadır. Fransa'da kentsel yeşil alan kavramını inceledikten sonra, bu alanların bir tipolojisi oluşturulmuştur. Fransa'da, konuma, mekanın gelişme derecesine, mülk durumuna, kullanım türüne ve hatta katılım durumuna bağlı olarak birden fazla yeşil alan sınıflandırmasının mümkün olduğu gözlemlenmiştir. İlk olarak (konut birimi, mahalle birimi, ilçe, şehir ve peri-kentsel alan) içeren şehir planları geliştirilmiştir. Bu Mekânları bulundukları yere göre sınıflandıran bir tipolojidir. Bu araştırmada incelenecek ikinci tipoloji, 1995 yılında (AIVF) tarafından

hazırlanan tiptir. Tüm Fransız şehirlerinde en çok kullanılan bir tipolojidir. Bu tipoloji desavantajlara gelince biri sürdürülebilir kentsel gelişimde bitkilerin rolü bağlamında ilgili değil ikincisi kamusal yeşil alanlar ile özel yeşil alanlar arasında ayrım yapmazdır. Bu çalışmada incelenen üçüncü tipoloji, yazar Catherine de Vilmorin tarafından "Yeşil alanların politikası adlı kitapta yazılmış bir tipoljidir. Bu tipoloji 1973 yeşil alan yasasından esinlenmiştir fikrinden yola çıkmaktadır. Yeşil alanların işlevleri konumlarına ve inşa edilmiş alanla ilişkilerine bağlıdır. Bu çalışmada incelenen dördüncü tipoloji, araştırmacı P. Clergeau'nun önerdiği, yeşil alanların tipolojisi için merkez ve çevre kavramının önemini vurgulamaktadır. Bu tipolojiye verilebilecek tanım, bu mekânların, kümelenmelerin merkezinden kentsel bölgeye kadar kentsel çerçevenin yapılandırılmasına izin verecek şekilde düzenlenme ve organize edilme şeklidir. Sonra Fransa'daki yeşil alanlar için standartlar 8 Şubat 1973 tarihli Genelge'de yayınlanmıştır. Kentsel alan kullanımları için standartlar belirlemekle birlikte, genel olarak kentsel alanlarda kişi başına yeşil alan için 10 m² / nüfuslu bir hedef öngörmektedir.

Fransız şehirlerinin kentsel yeşil alanlarını kronolojik olarak inceledikten sonra, ulaşabilirlik mesafesinin belirlenmesi çok önemlimiş. Bunun için çalışma alanı olarak başkent Paris'i seçilmiştir. Şehrin çok uzağındaki iki orman (Bois de Boulogne ve Bois de Vincennes 1.841 hektarlık sahip alan) dışında halka açık tüm yeşil alanlar Google Earth üzerinden sayısallaştırılmıştır. Daha sonra tüm sayısallaştırılmış parklar coğrafi bilgi sistemleri ile analiz edilmiştir. Bu yazılım üzerinde yapılan analize göre Paris'te halka açık yeşil alanların tüm ulaşabilirlik alanları için 500 m mesafe tanımlanmıştır. Dolayısıyla, bu sonuçtan, bu şehrin sakinlerinin açık yeşil alanlara üç şekilde ulaşabilecekleri sonucuna tanımlanabılecek, bazı mahalleler yürüme mesafesinde, diğerlerine ulaşım yoluyla ulaşabilir ve bazıları önemli bir teklif kapsamında değildir. Kısaca Yerel yeşil alan dağıtımları yeterince dengeli olmadığı için sakinler için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle yeşil alanların şehrin mahallelerine uygun şekilde bütünleşmiş edilmesi ve planlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

A-A. Cros. (1993). Jardins méditerranéens. *Méditerranée*, *77*(1.2), 77–80. https://doi.org/10.3406/medit.1993.2814

Anonymous. (1994). *patrimonial dans un esprit village Plan local d ' urbanisme (PLU)*. Retrieved from www.citadia.com

Anonymous. (2005, January). La théorie générale de l'urbanisation. *Librairie Eyrolles*, 230. Retrieved from https://www.eyrolles.com/BTP/Livre/la-theorie-generale-de-l-urbanisation-9782915578737/

Anonymous. (2010). Antiquité. Retrieved August 13, 2020, from Editions -humanis website: http://fr.wikipedia.org/wiki/Antiquité

Anonymous. (2013). Histoire des arts « les jardins du chateau de versailles ». Retrieved July 7, 2020, from Histoire des arts website: www.chateauversailles.fr/

Anonymous. (2016a). Occupation et habitat au moyen âge. Retrieved December 2, 2016, from INRAP (institut national de recherche archeologique preventive website: https://www.inrap.fr/occupations-habitats-logements-au-moyen-age-10256

Anonymous. (2016b). Occupations, habitats, logements au néolithique. Retrieved August 13, 2020, from INRAP (institut national de recherche archeologique preventive website: https://www.inrap.fr/occupations-habitats-logements-au-neolithique-10218

Anonymous. (2016c). Occupations, habitats, logements pendant l'Antiquité gallo-romaine. Retrieved August 13, 2020, from INRAP (institut national de recherche archeologique preventive website: https://www.inrap.fr/occupations-habitats-logements-pendant-l-antiquite-gallo-romaine-10247

Anonymous. (2018). l'Antiquité. Retrieved August 13, 2020, from Site histoire website: http://his.nicolas.free.fr/Panorama/PagePanorama.php?mnemo=Antiquite

Anonymous. (2019a). Amboise.

Anonymous. (2019b). Antiquité. Retrieved August 13, 2020, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Antiquité&oldid=163954595

Anonymous. (2019c). Cardo maximus. Retrieved November 20, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Cardo_maximus&oldid=152258978

Anonymous. (2019d). Cité-jardin. Retrieved November 22, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Cité-jardin&oldid=164464086

Anonymous. (2019e). De la révolution française à nos jours. Retrieved August 13, 2020, from Histoire website: http://soutien67.free.fr/histoire/pages/contemporaine/epoque_contemporaine.htm

Anonymous. (2019f). Decumanus. Retrieved November 20, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Decumanus&oldid=162164895

Anonymous. (2019g). L'urbanisation de Paris (notions avancées). Retrieved December 3, 2019, from Allo prof website: http://www.alloprof.qc.ca/BV/pages/h1306.aspx

Anonymous. (2019h). Les révolutions de l'urbanisme au XIXème siècle. Retrieved August 13, 2020, from studocu website: https://www.studocu.com/fr/u/2168216

Anonymous. (2019i). Moyen âge. Retrieved November 20, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Moyen_Âge&oldid=163875213

Anonymous. (2019j). Musée social. Retrieved November 23, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Musée_social&oldid=160802114

Anonymous. (2019k). Néolithique. Retrieved August 13, 2020, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/wiki/Néolithique

Anonymous. (2019l). Parvis. Retrieved August 13, 2020, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Parvis&oldid=159265020

Anonymous. (2019m). Patrick Geddes. Retrieved November 22, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Patrick_Geddes&oldid=163507562

Anonymous. (2019n). Raymond Unwin. Retrieved December 3, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Raymond_Unwin&oldid=161375360

Anonymous. (2019o). Vicus. Retrieved November 20, 2019, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Vicus&oldid=160074740

Anonymous. (2019p). Ville au Moyen Âge. Retrieved August 13, 2020, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Ville_au_Moyen_Âge&oldid=159765097

Anonymous. (2019q). Wisigoths. Retrieved August 13, 2020, from wikipédia website: https://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Wisigoths&oldid=163620715

Anquez,P. and Herlem, A. (2011). *Les îlots de chaleurs dans la région métropolitaine de Montréal :*

Causes , impacts et solutions.

B.C.Bilgili. (2013). Çankırı'Kenti'Kamusal'Yeşil'Alanlarının'Yeterliliğinin'Ulaşılabilirlik'Yönünden'Değerlendirilmesi'. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi)Dergisi*, *10*(1302*7050), 9. Retrieved from http://jotaf.nku.edu.tr

Babelon, J.-P. (1994). De vaux à versailles. *Revue Des Amis De Jean De La Fontaine*, (2), 25–31. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/lefab.1994.947

Baridon, M. (2002). De la rénaissance à l'âge baroque : l'image,le language et le style des jardins. In *Revue des lettres et de traduction* (Vol. 21). https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7990-1

Baudelet-Stelmacher, L. (2018). Les 20 Printemps des jardins partagés Français. bilan et perspectives. *Insitu Revue Des Patrimoines*, 0–18. https://doi.org/https://doi.org/10.4000/insitu.19725

Beck, R. (2009). La Promenade urbaine au XIXe Siècle. *Annales de Bretagne et Des Pays de L'ouest*, *116*(2), 165–190. https://doi.org/10.4000/abpo.116

Beeching, A. and Sénépart, I. (2009). De la Maison au Village dans le Néolithique du Sud de la France et de l'Ouest Méditerranéen - Essai de Synthèse. In *Société préhistorique Français*. Tours.

Bernier, I. (2019). histoire , époque moderne , histoire de france. *Futura France*, 1. Retrieved from https://www.futura-sciences.com/sciences/questions-reponses/histoire-etaient-villes-avant-revolution-francaise-9149/

Berroir, S. Cattan, N. and Saint-Julien, T. (2004). La Contribution des villes nouvelles au polycentrisme francilien: L'exemple de La polarisation liée à L'emploie. *Espaces et Sociétés*, *113 à 133*. https://doi.org/10.3917/esp.119.0113

Blache, R. (1996). Histoire du XIXème siècle. Retrieved July 14, 2020, from Edition Originale website: http://douceprepahec.free.fr/Blache_Raphaelle_2.doc

Blaizeau, D. (2013). Futuroscope : un Parc atypique. *Insee Poitou-Charentes*, 329. Retrieved from insee-contact@insee.fr

Bougé, F. (2009). *Caractérisation des espaces verts publics en fonction de leur place dans le gradient urbain - rural*. université François-Rabelais, Tours.

Bourgogne, A. (2010). *Nature en ville Rapport technique*. Retrieved from www.alterre-bourgogne.fr

Bourillon, F. (1999). Changer la ville. la question urbaine au milieu du 19e siècle. *Revue d'histoire*, *64*, 11–23. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/xxs.1999.3888

Brière, G. (1914). Histoire du château de versailles (L'architecture, la décoration, les Œuvres d'art, les parcs et les jardins, le grand et le petit trianon), t. Ier by Pierre de Nolhac. *Societe d'histoire Moderne et Contemporaine*, *1*(6 (1899/1900)), 638–644. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/20523140

Brougère, G. (2000). *jeu - divertissement - éducation* (Vol. 26). Retrieved from brouge re@cybercable.fr

Chevalier, A. (1932). Le jardin de chèvreloup annexe du muséum national d'histoire naturelle. *Revue de Botanique Appliquée et d'agriculture Coloniale*, 1–14. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/jatba.1932.5092

Cormier, L. (2011). *Les Trames vertes : entre discours et matérialités , quelles réalités ?* (université d' Angers). Retrieved from https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00640049

Coulet, L. (1989). Le Queyras. *Méditerranée*, *69*(3), 53–54. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/medit.1989.2980

Cusset, G. (1966). Sur les jardins botaniques parisiens au XVIe siècle. *Journal d'agriculture Tropicale et de Botanique Appliquée*, *13*, 385–404. https://doi.org/10.3406/jatba.1966.2893

Debazac, E.-F. (1962). l 'Arboretum de la Foux. In *Revue Forestière Française*.

Debie, F. (1989). Pas de parcs pour paris? *Bulletin - Association de Geographes Francais*, *1989–3*, 185–191. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/bagf.1989.1479

Deit, P. (1973). Cinq villes nouvelles dans la région parisienne. *Economie et Statistique*, *50*, 61–66. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/estat.1973.1391

Déjean,S. and Villepoux, O. (2019). Découverte d'arctosa renidescens buchar & thaler , 1995 (Araneae , Lycosidae), espèce nouvelle pour la faune de France , dans le parc naturel régional du Queyras. *Revue Arachéologique*, *6*(2), 23. Retrieved from vilp@free.fr

Deschamps, A. (2019, June). Aménager la ville par le jardinage : la végétalisation participative de Lyon. *Géoconfluences*, 1–6. Retrieved from http://geoconfluences.ens-lyon.fr/informations-scientifiques/dossiers-regionaux/lyon-metropole/articles-scientifiques/jardinage-vegetalisation-participative-lyon

Dumonteil,A. and Palau-Gazé, A. (2010). Histoire des arts : arts et quotidien au xixème siècle. Retrieved July 14, 2020, from Histoire Des Arts XIXème Siècle website: file:///C:/Users/User/Downloads/09 urbanısme et archıtecture (1).pdf

Emond, J. (2017). *Les espaces verts urbains et leur contribution à l ’amélioration de la qualité de vie des résidents de la petite-patrie*. université du Québec à Montréal.
Ernouf, B. (1868). *l’art des jardins* (Bibliothéq; J. Rothschild, Ed.). Retrieved from https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5039010.pdf
Garnier, T. (1932). Une cité industrielle. Retrieved September 23, 2020, from Architecture moderne et contemporaine website: https://www.citedelarchitecture.fr/sites/default/files/documents/2017-09/fo_citeindustrielle_def.pdf
Gaschy, X. (2018). Romains des villes,Romains des champs ? In *Service des publics du musée unterlinden*. Retrieved from educatif@musee-unterlinden.com
Gesbert, E. (2003). Les jardins du Moyen Âge: Du XIe au début du XIVe siècle. *Cahiers de Civilisation Medievale*, *46*(4), 381–408. https://doi.org/10.3406/ccmed.2003.2868
Guillot, J.-F. (2017). La société française des urbanistes et l ’institut d ’ urbanisme : deux usages du réseau pour une même cause ? *Éditions Du Comité Des Travaux Historiques et Scientifiques*. https://doi.org/10.4000/books.cths.2706
Guitard, E.-H. (1929). Au vieux jardin des apothicaires. *Bulletin de La Société d’histoire de La Pharmacie*, 320–322. Retrieved from http://www.persee.fr/doc/pharm_0995-838x_1929_num_17_64_11520
Hadjer, L. (2013). *L’espace vert urbain entre l’imaginaire et la réalité Cas de Batna (Algérie)*. Université El Hadj Lakhdar de Batna.
Juhé-Beaulaton, D. (1999). Du jardin royal des plantes médicinales de Paris aux jardins coloniaux : développement de l ’ agronomie. *Archives -Ouvertes*, 267–284. Retrieved from https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00089363%0A
Lacaze, J. (2003). Plaidoyer pour une renaissance du grand parc du château de versailles. *Revue de La Société Des Amis de Versailles*, *6*(1), 46–61. https://doi.org/10.3406/versa.2003.1069
Lanneaux,M-A. and Chapuis, R. (1993). Les parcs régionaux français. *Annales de Géographie*, *573*, 519–533. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/23453973
Laterrasse, J. (2019). Urbanisme et trame urbaine : ce que nous apprend l ’ histoire des villes. *Revue d’histoire Des Techniques*, *1*(8066). https://doi.org/10.4000/ephaistos.&é_&
Laurens, L. (1995). Les Parcs Naturels, du concept a la pratique d’une agriculture environnementale. *Annales De Géographie, 584*(584), 339–359. https://doi.org/10.3406/geo.1995.13917
Levy, A. (1999). Les trois âges de l’urbanisme: Contribution au débat sur la troisième ville. *Editions Esprit*, *249*, 46–61. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/24278861
Lombard, M. (1957). L’évolution urbaine pendant le haut moyen âge. *Annales. Histoire, Sciences Sociales*, *12*(1), 7–28. https://doi.org/10.3406/ahess.1957.2595
Marchand, B. (2001). La haine de la ville : « Paris et le désert français » de Jean-François Gravier. *L’Information Géographique*, *65*, 234–253. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/ingeo.2001.2761
Markiewicz, C. (1990). A l ’antiquité et au haut moyen-âge. *Archéologue, Animateur Indépendant Du Patrimoine.*, 119.
Marques,C. and Bouzou, N. (2016). *Lieux de santé publique, vecteurs d’activité économique*. Retrieved from www.asteres.fr
Meille, F., Latour, M. and Robert, C. (2011). *Versailles*. Retrieved from http://www.chateauversailles.fr/homepage
Michaud, F. (2011). La renaissance du Jardin des Plantes de Montpellier. Passé, présent et avenir du plus ancien jardin botanique de France. *InSitu Revue Des Patrimoines*, (17), 0–14. https://doi.org/10.4000/insitu.3851
Mohamed, M. (2018). *Espaces verts*. Université Mohamed Boudiaf de M’sila.
Nétien,G. and Corre, B. (1966). Le Parc national de la vanoise et le senecio uniflorus All. *Bulletin Mensuel de La Société Linnéenne de Lyon*, *35*(3), 110–112. https://doi.org/10.3406/linly.1966.5807
Paplorey,C.and Rantchor, M. (2017). *les villes les plus vertes de la france palmère 2017*. Retrieved from jmalsoute@unep-fr.org
Pierre, L. (1941). Histoire de l ’urbanisme . renaissance et temps modernes. *Annales de Bretagne*, *48*(3–4), 421–427. Retrieved from https://www.persee.fr/doc/abpo_0003-391x_1941_num_48_3_1810_t1_0421_0000_1
Pierre, P. (1964). Le parc national de la Vanoise, banc d’essai d’une politique d’aménagement de la montagne. *Revue de Géographie Alpine*, *52*(3), 393–436. https://doi.org/10.3406/rga.1964.3178
Plattard, J. (1914). Les jardins français a l’époque de la renaissance. *Librairie Droz*, *2*, 243–255. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/41851528
Plisson, A.-L. (2011). *Etude de la vulnerabilite des troupeaux ovins a la predation du loup dans le parc*

paturel regional du Queyras. école pratique des hautes études.
Richard, S. (2013). *La politique et la place des espaces verts en milieu urbain*. université de François Rabelais.
Richez,G. and Richez-Battesti, J. (1970). Le parc naturel régional et l'économie de la Corse. *Méditerranée*, 265–281. Retrieved from https://www.persee.fr/doc/medit_0025-8296_1970_num_1_3_1365
Rolland, E. (2009). *villes et gestion des espaces verts*. université de sherberbrooke.
Rouadjia, A. (2017). Le paradoxe de la gestion des espaces verts : entre volonté de maîtrise et laissez-faire. *La Revue Electronique En Sciences de l'environnement*, (28), 0–23. https://doi.org/10.4000/vertigo.18338
Samzun, A. (2012). Habitat et architecture au néolithique : l'apport décisif de l'archéologie préventive. *Archeopages*, (Hors-série 3), 97–101. https://doi.org/10.4000/archeopages.479
Sitte, C. (1996). *L'Art de bâtir les villes* (ATAR; H.Laurent, Ed.). Retrieved from http://www.seuil.com/ouvrage/l-art-de-batir-les-villes-camillo-sitte/9782020293273
Soullard, E. (1998). Les eaux de versailles sous Louis XIV. *Éditions de La Sorbonne*, 105 à 112. https://doi.org/10.3917/hyp.971.0105
Steurs, W. (2004). Villes et campagnes du nord de la France au Moyen Âge. Économie et société. *Revue Du Nord*, (3), 671. https://doi.org/10.3917/rma.103.0671
Thouvenin, A. (2010). *Les Jardins partagés* (Vol. 1). Université de Toulouse-Le Mirail.
v.Fouchier. (1999). La politique des villes nouvelles. Retrieved September 19, 2020, from Centre de ressources documentaires aménagement logement nature website: http://www.cdu.urbanisme.developpement-durable.gouv.fr/la-politique-des-villes-nouvelles-a20692.html#entete
Vida, S. (2013). *Les espaces verts urbains et la santé*. Retrieved from droit.auteur@cspq.gouv.qc.ca.
Y.Saint-Martin. (1998). Les espaces verts publics à Marseille : bilan d'une politique pour un meilleur environnement urbain (Note). *Méditerranée*, *89*(2–3), 87–90. https://doi.org/https://doi.org/10.3406/medit.1998.3056
Yon, B. (2019). Jardins Ouvriers, Montchat. Retrieved July 14, 2020, from L'influx website: http://www.linflux.com/lyon-et-region/jardins-ouvriers-montchat

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Zahra Mohamed Hagayo

Doğum Yeri :Cibuti

Doğum Tarihi : 01.01.1995

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : Fransızca

Adres: Budağ pazarı mahalesi atatürk bulvar caddesi sultan sitesi b blok daire no: 2

Tel : 553 930 34 98

E-posta : zahrahagayo@gmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Yüksek Lisans : Hala Yüksek Lisans Tez çalışmasını yürütmektedir